

Mika Špiljak, predsednik jugoslovanskih sindikatov:

»Če vemo, kaj moramo, tako tudi storimo!«

Razgovor berite na šesti strani.

Sekcija SZDL Slovenije o konkretnih vprašanjih kulturne politike

Nekaj oglov okrogle mize

Berite na dvanajsti strani

Seja predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije

S polno paro že na začetku leta

Milan Govekar

Beograd — 19. januarja: današnja (prva letošnja in tretja v tej mandatni dobi) seja predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije po napovedanem dnevnem redu sodeč nakazuje živahno, angažirano in za ta letni čas neobičajno delovno naravnost vodstva jugoslovanskih sindikatov.

Zaradi zaključka redakcije bomo lahko podrobneje o seji pi-

sali šele prihodnjic. V potrditev že zapisanih misli pa si velja »ogledati« dnevni red:

Uvodoma se bodo člani predsedstva sveta ZSJ pogovorili o predlogu programa aktivnosti organizacij in organov zveze sindikatov pri pripravljanju in sprejemanju družbenega plana Jugoslavije za naslednje srednjeročno obdobje (1981—1985). To vprašanje bo v naslednjih mese-

cih v središču vsesplošne družbene pozornosti in je torej več kot aktualno, zlasti še glede na večkrat izrečene poudarke, da se končno enkrat moramo naučiti realnega načrtovanja ter pri dogovorih potem tudi vztrajati.

V nadaljevanju bo tekla beseda o iskanju in oblikovanju trajnih (sistemskih?) rešitev za financiranje stanovanjske graditve, toplih obrokov in regresov

za letne oddihe. Tudi na tem področju gre za uresničevanje zakona o združenem delu in sklepe zadnjega kongresa jugoslovanskih sindikatov, tudi to so aktualna, predvsem pa neposredno osebno in človeško obarvana vprašanja. Uresničiti sprejete dogovore, radi poudarjamo. Zdaj naši delovni ljudje in člani sindikata z zanimanjem pričakujejo odgovore, do kod smo prišli

pri uresničevanju vsega tistega, glede česar se je na 8. kongresu ZSJ zavezala naša najširša delavska organizacija kot celota.

Predsedstvo sveta ZSJ bo na tej seji obravnavalo še nekatere druge zadeve; tako predlog programa mednarodne aktivnosti jugoslovanskih sindikatov v letošnjem letu in poročilo o praznovanju lanskega dneva kovinarjev. Vsekakor pa morda še

največ zanimanja vzbuja zadnja točka dnevnega reda: izhodišča za določitev nove organizacije in izboljšanje dela v svetu ZSJ, kajti gre za hotenje, kako tudi v sindikatih oziroma zvezi sindikatov uresničiti zamisel predsednika Tita o kolektivnem vodenju.

Več o seji v prihodnji DE.

Predsednik RS ZSS Vinko Hafner obiskal Iskro

Pravi prijem, dober rezultat

Peter Štefanič

Predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner s sodelavci je v sredo obiskal Iskrino temeljno organizacijo združenega dela Iskra merilni instrumenti Otoče in delovno organizacijo Elektromehanika v Kranju.

S predstavniki SOZD Iskra oziroma temeljne in delovne organizacije, ki ju je obiskal, se je pogovarjal o gospodarjenju in uspehih poslovanja, posebno pozornost pa so posvetili zlasti trem aktualnim vprašanjem: akciji sindikatov na vseh ravneh njihove organiziranosti (predvsem pa v TOZD in OZD), in nalogah strokovnih služb ob obravnavi zaključnih računov, problemom delitve dohodka in osebnih dohodkov ter uveljavljanju zakona o združenem delu.

Tudi v tem pogovoru se je potrdilo znano dejstvo, da v marsikateri delovni organizaciji zaradi

navidezno zapletenih zahtev in nalog, ki jih postavljajo zakon o združenem delu in drugi dokumenti, enostavno dvignejo roke, ker se jim zdi uresničitev tega ali onega nemogoča ali skorajda nemogoča. Pa vendarle ni tako. Zakon o združenem delu npr. določa tudi pravice in obveznosti delavcev, da nenehno spremljajo rezultate svojega dela in rezultate poslovanja temeljne, delovne, združene ali sestavljene organizacije združenega dela. Pri tem ima še poseben pomen kritično obravnavanje rezultatov gospodarjenja na podlagi podatkov o letnem zaključnem računu. Namen je, da bi bili delavci seznanjeni z gospodarjenjem in njegovimi rezultati, zlasti pa, da bi smotno odločali o dohodku svoje organizacije, ugotavljali njene dosežke in slabosti in sprejemali potrebne ukrepe za odpravljanje slabosti. Ponekod,

tako npr. tudi v Iskri, sproti, npr. vsake tri mesece, ugotavljajo uspešnost gospodarjenja in na podlagi ugotovitev odpravljajo slabosti.

Za vsestransko razpravo delavcev o analizi zaključnih računov oziroma gospodarjenju v minulemu letu so zadolžene osnovne organizacije sindikata. Kot zatrjujejo v Iskri, bodo lahko razpravo izpeljali pravočasno in tudi uspešno. Verjetno bo to uspelo več ali manj povsod, kjer bodo sicer zaključni računi pripravljani pravočasno (najpozneje do 31. januarja). Seveda pa je vprašanje, ki ga ne bi smelo biti: ali bodo razprave vplivale na bistvena vprašanja ustvarjanja in razporejanja dohodka ter delovanje in poslovanje sleherne temeljne organizacije, delovne organizacije itd.

Foto: Janez Sever

V prihodnjih dneh bo skoraj šestina Slovencev odšla na kolektivni dopust. Gre za približno 315 tisoč učencev osnovnih in srednjih šol, ki odhajajo na zimske počitnice. Te počitnice bi naj bile nagrada, predah po njihovem polnem delu. Toda — koliko otrok bo v resnici odšlo na počitnice? Tega nihče v Sloveniji ne ve. Letos je bila narava širokogrudna in je skoraj sleherni hrib odela v sneg. V belo radost in veselje, kot radi pravimo. Za koga bo to radost in veselje, pišemo na zadnji strani.

Območni seminarji končani

Ocena še bo

Iztekli so se območni seminarji za vodilne slovenske sindikalne delavce. Udeleženci in organizatorji menijo, da so bili tako potrebni kot koristni, skratka, uspešni. Temeljitejša ocena seveda še sledi.

Tokrat izpolnjujemo »dolg« iz prejšnje številke in na 2. strani v članku »Kdo ga bolj rabi?« pišemo o izpolnitvi financiranja v zvezi sindikatov (tretjo stran pa smo namenili zapisoma s seminarjev v Moravcih in v Lipici).

KAJ SMO STORILI

Časa dovolj, premalo, ali preveč?

Milan Govekar

Že leta poudarjamo, da analiziranje gospodarjenja ob vsakokratni bilanci pač ne more nič popraviti za nazaj, je pa še kako potrebno, če naj bi se v prihodnje izognili napakam in slabostim, ki so povzročile, objektivno vzeto, slabši rezultat.

S te strani gledano sedanja poziv sindikatov, da velja temeljito obravnavati zaključne račune za leto 1978, res ni prinesel nič novega. Vendar le s te strani, kajti novega je vendarle precej, tudi takega, kar bi moralo vplivati, da ne bi ostali le pri besedah.

Predvsem imamo v mislih vsebino razprav. Če bo namreč akcija tekla tako, kot je dogovorjena, se bo prvič zgodilo, da bodo delavci v TOZD naenkrat obravnavali vsa dejstva, povezana s pridobivanjem in razporejanjem dohodka, tako »notranje« kot »zunanje« narave. Drugače povedano: ne bodo govorili le o tem, kako so ustvarjali, koliko in kaj lahko delijo za uresničitev najrazličnejših skupnih in osebnih interesov, ampak tudi o tem, kaj se je »dogajalo« z njihovim denarjem, vplačanim na račune samoupravnih interesnih skupnosti. Te informacije, temeljito soočene z lanskimi načrti in realizacijo z ene, sicer pa tudi s predvidevanji za leto, torej šele lahko ustvarijo sliko o tisti celoti, glede katere po zakonu o združenem delu morajo odločiti delavci sami.

Dodatna razsežnost bližnjega ocenjevanja zaključnih računov je torej tudi podoba o dejanskem uveljavljanju svobodne menjave dela v praksi.

Tako zasnovana aktivnost je seveda obsežna in zahtevnejša v

primerjavi s podobnimi doslej — ne upošteva pri tem doslednost pri uresničevanju dogovorjenega, pri čemer naj letos bili vztrajnejši, resnejši, bolj odgovorni. Prav zato velja opozoriti na nekatera, prav gotovo ne obrobna vprašanja.

Prejšnji teden končani območni seminarji za slovenske sindikalne delavce so, denimo, izzevnili tudi z ugotovitvijo, da naloga ni lahka, da so roki močno »napeti«, da pa so sindikati na vseh ravneh svoje organiziranosti spodobni izpeljati akcijo tako, kot je treba, da bi bila v vseh ali vsaj v kar največ okoljih res uspešna. Sama po sebi spodbudna ugotovitev pa ne pove vsega, denimo tega ne, da je vendarle treba poprej uresničiti nekatero pogoje. Omenimo dva najvažnejša: da poslovodni organi pripravijo temeljite analize gospodarjenja v lanskem letu do 31. januarja letos in da samoupravne interesne skupnosti do 10. februarja tudi posredujejo svoja poročila. To dvojje je pogoj, da se aktivnost sindikalnih organizacij lahko razvije tako, da bi delavci na svojih zborskih mogli res celovito odločiti o predlogih za dokončno razporejanje dohodka in čistega dohodka v letu 1978.

Kot slišimo, naj bi nekaterim bilo »nemogoče« spoštovati določene roke. Bi jih pa, če bi bili nanje »pravočasno opozorjeni«. Tako smo zdaj pri vprašanju, ki nikakor ni novo. Namreč: ali bo ali bi »nekdo« vedno moral opozorjati, da imamo zakone in predpise (denimo o predložitvi zaključnih računov SDK do določene roke) le zaradi formal-

nosti, ki naj zagotovijo spoštovanje družbenega reda, ali pa tudi in najbrž predvsem zato, da bi jih imeli in upoštevali kot tisto vodilo in zunanji okvir, ki naj omogoči razmah samoupravne aktivnosti in družbenopolitičnega delovanja. Gre pa predvsem za to in so torej taka vprašanja bolj izmišljene dileme, ki naj nekaterim omogočijo, da jim zavoljo časovne stiske ne bi bilo potrebno položiti vseh kart na mizo do takrat, ko bi jih lahko »mešal« še kdo drugi. Z drugimi besedami: čeprav so tudi objektivne ovire, se vendarle za takim govorjenjem in »opozarjanjem« skrivajo poskusi, kako morda le še zadržati odločanje v svojih rokah. Prav zato pa bi potem, ko bo »akcija zaključni račun« končana, v analizah njenega poteka morali preučiti tudi to njeno razsežnost ter sprejeti potrebna »zdravila« za v prihodnjem.

Kakor vedno je torej tudi v tem primeru časa za temeljito delo dovolj, lahko pa tudi premalo ali celo preveč, pač odvisno od tega, kako se je kdo bil pripravljen lotiti svojega dela in opravil.

O sindikalnem dinarju bo še tekla beseda

Kdo ga bolj rabi...!?

Marjan Horvat

Minuli teden smo se malce več povprašali o tem, kakšna je sedanja »razporeditev« sindikalne članarine! Vprašanje, ki je ta čas še kako na mestu, kajti o tem so govorili tudi na minulih seminarjih v Rogaški Slatini, v Moravcih, na Bledu in v Lipici. Čeprav se sindikalni aktivisti niso povsem določno izrekli o tem vprašanju, pa slejkoprej ostaja za prihodnjo družbenopolitično aktivnost sindikatov in zveze sindikatov financiranje dela in še zlasti pogojev za delo med temeljnimi vprašanji njihove zavzetosti.

Vsak, ki malce natančneje prebere obračunski list OD, bo videl, če je član ZSS — da prispeva za delo sindikata 0,6 odstotka od neto osebnih dohodkov. Doslej na višino članarine še nismo slišali posebnih, še manj pa utemeljenih kritik, kajti bolj kot manj se vsi sprijaznimo s tem, da je to neke vrste »davek«, ki ga pač članstvo mora plačevati.

In ker v tem očitno ni problem, ker vsi vemo, kakšne naloge so pred osnovnimi organizacijami sindikata na področju varstva pravic delavcev pri gospodarjenju in v samoupravljanju — po ustavi in zakonu o združenem delu, da ne omenjamo še posebej tistih, ki smo jih sprejeli na slovenskem in zveznem kongresu zveze sindikatov — še čedalje bolj postavlja vprašanje, kako razporediti sredstva iz sindikalne članarine za dejavnost v osnovni in občinski organizaciji, pa koliko prispevati za delo republiškega sveta ZSS in zveznega sveta ZSJ.

Z dosedanjim pravilnikom o financiranju v zvezi sindikatov smo se dogovorili, da 40 odstotkov članarine »dobivajo« osnovne organizacije ZS, 33,23 odstotka v slovenskem poprečju občinski sveti in njihovi organi, 17,67 odstotka republiški svet ZSS in 9,10 odstotka svet Zveze sindikatov Jugoslavije. To so od-

stotki, ki smo jih sprejeli že 1974. leta, ki pa danes bolj kot manj ne ustrezajo resničnim nalogam, potrebam in obveznostim posameznih organizacij in organov v zvezi sindikatov.

Dogovorjeni smo, da so sredstva iz sindikalne članarine enotna. In še, da ima republiški svet ZSS formalno »najpomembnejšo« besedo pri razporejanju sredstev, ki se zberejo iz članarine. Bržkone pa pri tem često zanemarjamo tista vprašanja, ki so poleg »razporejanja« še kako pomembna pri financiranju dejavnosti posameznih organizacij in organov in morebiti tudi to, da ustava in zakon o združenem delu dajeta zlasti sindikatu na vseh ravneh organiziranosti pomembno veljavo.

Mnogi, ki ne le plačujejo članarino za ZS, ampak imajo tudi odgovornost za delo, ta čas razmišljajo o tem, kako razporediti odstotke. Dve inačici »prerazdelitve« sta se oblikovali na minulih regionalnih posvetih: nekateri predlagajo, da bi zmanjšali odstotek od članarine, ki ostane osnovnim organizacijam zveze sindikatov. Razlogov za tako mnenje ni treba iskati z lučjo, saj vsi vemo — bolj kot manj, da se sredstva, ki ostajajo v osnovnih organizacijah sindikata, pogosto trošijo nenamensko. V njihovih »proračunih« še preveč pogosto najdemo izlete, »veselice« kolektivov, namesto da bi brali o dosledno namensko usmerjenih sredstvih, ki omogočajo sindikalnim delavcem večjo sposobnost ta politično delo.

Druga inačica »prerazporeditve« pa nakazuje zmanjšanje »občinskih proračunov« sindikalnih svetov. Proračun smo zapisali nalašč, saj vemo, da v prihodnje ne bi smelo biti primera, da občinski svet — recimo v Laškem — lahko razporedi le 1000 dinarjev za izobraževanje. Za tri odstotke zmanjšati »proračune« občinskih sindikalnih svetov — marsikje gotovo ni problem.

Temeljno pa je, da moramo v zvezi sindikatov upoštevati tudi resnico, da nekateri navkljub solidarnosti, ki velja v naši sindikalni organiziranosti, na področju dela občinskih svetov komajda »pokrivajo« stroške za profesionalnega političnega delavca v občini. Pri tem in v takih občinah se kajpak pojavljajo še nekatera druga vprašanja, ki pa ta trenutek, ko govorimo o »prerazdelitvi« sindikalne članarine, gotovo niso v ospredju.

Če sledimo obema inačicama za »prerazdelitev« sindikalne članarine, velja povedati, da bo o tem še tekla javna razprava. Območni seminarji niso dorekli stvari. Toda... Občinski sveti se bodo morali spoprijeti s problemom. Ne nazadnje tudi zategadelj, ker kljub nekaterim pomislekom gre za odločitev članstva zveze sindikatov, ki zahteva v resnici »svojo« prav nič odtujeno organizacijo.

Ob vsem tem pa velja vendarle pogledati resnici v oči: doslej v osnovnih organizacijah nismo smotno trošili sredstev, ki so se zbrala iz članarine. Vemo pa, da je mnogo tudi takih primerov, kjer so se delavci odločili tudi za »vložitev sredstev« iz sklada skupne porabe v sindikalno blagajno, ki osnovnemu namenu — usposobitvi delavcev — da bodo sami gospodarili s sadovi in pogoji svojega dela, pa tudi njihovim sindikalnim funkcionarjem, sicer ni ali pa ne bi »dala« dovolj.

Zdaj še ne vemo, kakšen je predlog za »prerazdelitev« članarine v odstotkih. O tem se bo zagotovo izrekel republiški svet ZSS. Vemo pa, da je dosti možnosti, ne nazadnje tudi po poti samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja med organizacijami v sestavi zveze sindikatov Slovenije.

Z zasedanja RO Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije

Široko zaorana brazda

Ivo Kuljaj

Če sodimo po prisotnosti in vzdušju, ki je minulo sredo prevevalo člane republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez na njihovem 2. plenarnem zasedanju, potlej lahko z gotovostjo trdimo, da je program dela republiškega odbora pester, vsebinsko bogat in — kar je najpomembnejše — konkreten. In še nekaj pozornim očem na zasedanju ni moglo uiti. To je veter, ki veje z nedavnih območnih seminarjev za vodilne sindikalne delavce iz naše republike. Kaže, da so ti seminarji v mnogočem dosegli svoj namen. To med drugim potrjuje tudi program dela republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije do septembra letos, katerega začetno fazo uresničevanja so v dokajšnji meri naravnali prav omenjeni seminarji. Jasno je, da gre pri tem največ za nadaljnje uresničevanje zakona o združenem delu, v zvezi s katerim naj bi osnovne organizacije že ta mesec ugotovile stanje ter pripravile konkretne akcijske načrte za bodoče delo na tem področju. Kajpak sodi v reševanje nalog v zvezi s tem tudi nadaljnje dograjevanje samoupravnih aktov, ki bi jih moralo združeno delo pripraviti in sprejeti že do 11. decembra lani. Člani republiškega odbora so se tako v uvodnih besedah kot

v sami razpravi precej zadržali tudi ob analizah zaključnih računov — poslovnih rezultatov. Menili so, da se sindikalne organizacije ne bodo smele pri analizah zaključnih računov zadovoljevati samo z informacijami o poslovnih bilanci, temveč bodo morale od strokovnih služb zahtevati tudi delavcem razumljiva poročila. Ta naj bi vsebovala vse tiste kazalce, ki bodo delavcu jasno povedala, kako je gospodaril minulo leto, kje je delal napake in kaj mora storiti v prihodnje, da bo saldo njegove TOZD ugodnejši.

Republiški odbor se je na zasedanju tudi zavzel, da bi se sindikalne organizacije v prometu in zvezah že letos temeljito pripravljale na prihodnji srednjeročni program, pri čemer bodo morale izhajati iz dosedanjih rezultatov in izkušenj.

Pomembno poglobljeje pri delu republiškega odbora v tem letu bo tudi utrjevanje organizacije in poglobljanje vsebine delovanja samoupravnih interesnih skupnosti v prometu in zvezah. Ustanovili bodo samoupravne interesne skupnosti v cestnem gospodarstvu in enote SIS v PTT prometu. Na tem področju bodo skušali skozi celotno prometno politiko povezati SIS s preostalimi nosilci prometne dejavnosti

v zvezo SIS prometa in zvez Slovenije.

Seveda so našete naloge, ki so si jih člani republiškega odbora zadali v svojem programu, le del vseh njihovih obveznosti. Program namreč zajema še vrsto vprašanj s področja prometa in zvez kot so: »uveljavljanje svobodne menjave dela, spodbujanje inovacij in raziskovalne dejavnosti, delovne in življenjske razmere delavcev, spodbujanje izobraževanja in usposabljanja delavcev za delo in doseganje boljših delovnih rezultatov in še mnogokaj. Morda še nekaj v zvezi z izobraževanjem kadrov v prometu in zvezah. Republiški odbor si bo prizadeval, da bo prek usmerjenega izobraževanja in vštevši fakultetne oblike izobraževanja prišel do prepotrebni kadrov.

NOVICE IZ ORGANIZACIJ

Ravne

Razstava diapozitivov slovenskih železarjev

Komisija za kulturo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata v Železarni Ravne na Koroškem sodi med tiste, za katere pravimo, da so nenehno v akciji. Tokrat so njeni člani pripravili razstavo diapozitivov fotoamaterjev Slovenskih železarjev. Razstave se je skupaj udeležilo 30 fotoamaterjev-železarskih delavcev, ki so razstavili 282 diapozitivov. Posebna strokovna žirija jih je od tega za reprodukcijo izbrala 95. Nagrajenih je bilo 21 posnetkov.

Kot je povedal Mirko Angeli, predsednik kulturne komisije v Železarni Ravne, se je povabilu

k sodelovanju na razstavi odzvala večina kolektivov iz SOZD slovenskih železarjev. Razstava v ravenskem Titovem domu je hkrati tudi prvi poskus organiziranja tako imenovane tehnične kulture, ki je bila doslej bolj ali manj zapostavljena.

Čeprav so fotoamaterji motive za svoje posnetke lahko izbirali prosto, pa je ob tem treba poudariti, da se jih je večina odločila za utrinke iz dela in življenja železarjev. Pri tem so se še posebej odrezali fotoamaterji z Jesenic, katerih diapozitivi dosegajo dokaj visoko kvaliteto raven.

Naj ostane med nami

Na seminarju v Lipici je eden izmed udeležencev med razpravo o minulem delu vprašal, če bomo pri upoštevanju tega dela delavcev obračunavali tudi njihov prispevek za razvoj energetike.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja SR Slovenije Mitja Švab je na vprašanje med drugim odgovoril, da to minulo delo že uživamo, ker pač v Sloveniji ni redukcij električne energije, kar pa je velik problem ponekod drugod v državi.

Niti ne uro kasneje je elektrika v Lipici za dve uri mrknila... Le kdo je bil kriv za ta defekt v minulem delu?!

Z območnega seminarja za sindikalne delavce treh regij v Moravcih

Težave so, a le kot spodbuda za večjo dejavnost

Ciril Brajer

Minuli teden so se v Moravcih na seminarju zbrali sindikalni delavci podravske, koroške in pomurske regije. Seminar ni bil nekakšno »ex katedra« predavanje, saj je bila od 23 ur dela več kot polovica časa namenjena izmenjavi izkušenj in 30 razpravam, ki so udeležence pripeljale do nekaj pomembnih skupnih spoznanj.

V prvih dveh dneh so udeleženci področnega seminarja spregovorili o uveljavljanju novih samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov; kako bi se zakon o združenem delu končno v vseh okoljih iz »papirja« spremenil v način mišljenja in dela. V soboto pa so spoznanja dvodnevne dela strnili na zaključni konferenci, ki jo je začel podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Miran Potrč. V uvodni besedi je navedel naloge, ki so pred sindikatom in poudaril, kako pomembno je oceniti, v kolikšni meri je sindikat usposobljen izpolniti zadane naloge.

O tem so v nadaljevanju zaključne konference spregovorili tudi predsedniki medobčinskih svetov ZSS treh regij.

Franc Fistrovič je za podravske regije ugotovil, da je tu sindikat že dokazal, kako bo lahko kos nalogam — čeprav so te res zahtevne. Razen v občini Lenart so vsi predsedniki občinskih sindikalnih svetov »profesionalci«

kar bo delo vsekakor olajšalo. Gospodarsko-politični položaj v regiji je ocenil kot »zadovoljiv« — opaziti pa je bilo, da jih še čakajo naloge, ki se jih bo treba lotiti bolj »korajžno«. Tako bo potrebno resno vzeti na rešeto očitke delavcev, ki se v nekaterih panogah pritožujejo nad neenakomernimi obremenitvami. Kljub nekaterim spodrslijajem pa se je gospodarski položaj lani lepo popravil — predvsem se lahko pohvalijo z uspešnim reševanjem »zgubašev«. V Mariboru so jih na primer našli le 6, še pred letom so se ubadali s 26. Ne gre pozabiti zasluge sindikata, ki je krepko pripomogel k uspešnosti sanacijskih programov — sproti je spremljal njihovo uredničenje in opozarjal na odmi-ke. Najtežji »bolnik« je zdaj Tovarna mesnih izdelkov v Košakih, ki ji gre menda še slabše kot tovrstni industriji v republikli. Temu je precej kriva tudi slaba organizacija dela, zaradi katere je v tovarni »odveč« več kot 100 delavcev. No, vzrokov je več, tako notranjih kot zunanjih — sindikatu pa je uspelo »razburkati« kolektiv, da je začel te vzroke resno odkrivati. Tudi v TGA Kidričevo položaj ni rožnat. Nekaj k temu res »pripomore« dobava in cena električne energije, priznati pa je treba, da jim v vseh letih ni uspelo zbrati sredstev za posodobitev strojnega parka, prostorov... Na vseh

ravnih ugotavljajo slabe delovne pogoje v tovarni, stvari skušajo premakniti, vendar jim prave rešitve še ni uspelo najti. No, dovolj naj bo o težavah. Razprave so pokazale, da je sindikat na dobri poti k rešitvam. Pridobil je dobre kadre in delo je zaživelo. Vsi občinski sindikalni sveti so sprejeli konkretne programe, se jih odgovorno lotili in že jih na podlagi prvih izkušenj sproti dopolnjujejo.

Ivan Kugovnik je spregovoril o gospodarskem in družbeno-političnem življenju na Koroškem. Sindikat je tu dosegel lepe uspehe, nemalo pa je še stvari, ki jih bo treba izboljšati. Njegovo delo je dokaj težavno, saj deluje na eni strani izrazito kmetijskih področjih, drugod pa na takšnih, kjer sta skoncentrirana industrija in rudarstvo. Največ dela ima s položajem mežiškega rudnika, kaže pa, da bo to delo šlo v klas. Sindikat je z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami sprožil razpravo o tem problemu tudi v širšem okolju in »ni vrabec«, da bi skupaj končno našli izhoda. Prav tako je sindikat pripomogel k uspešni reorganizaciji Tovarne merilnih naprav v Slovenj Gradcu, kjer so se uredili prej ne najboljše medsebojni odnosi in tudi gospodarjenje se postavlja na trdne noge. Korošce še tarejo slabe prometne zveze, prelabo založene trgovine, neizkoriščenost razpo-

ložljivih stipendij, problemi s strokovnimi kadri... Sindikat se mora spopasti s še vse preveč prisotno podjetniško miselnostjo, na področju solidarnostnega prilivanja sredstev je preveč zamegljenosti. Tudi »srednji kader« jim dela »sive lase« — ima dokajšen vpliv na svoje neposredno okolje, v sindikatu pa njegovega sodelovanja še kako pogrešajo. Potem je preveč težen, naj nekaj velja le strokovnost, politično delo pa nič. Prav tako zavzetost sindikata in gospodarske zbornice še ni obrodila pravih uspehov na področju inovacij — delovne organizacije so res sprejele kupe aktov, a pri tem je tudi ostalo. Vse tole je izzvenelo malce črnogledno, pa vendarle ni tako — vse te težave so sindikatu le še večja vzpodbuda. Že lahko rečejo, da se je družbenopolitična aktivnost povečala, vse sile so usmerili v boljše načrtovanje, obveščanje... Res se ni vse tako, kot bi želeli, trudi pa se zagotoviti takšno obveščeno, ki bo dala vsakemu delavcu občutek, da je vključen v vsa dogajanja in ima nanje tudi odločujoč vpliv. Uspehe beležijo tudi zato, ker so z dolgoročnejšim načrtovanjem pridobili kadre, ki res nekaj veljajo. Veliko pozornost posvečajo tudi izobraževanju svojih kadrov, in sproti jih usposablajo za reševanje konkretnih nalog. V ta namen dobivajo vse več kolektivnih sredstev (pa tudi razume-

vanja v delovnih organizacijah), le v nekaterih manjših kolektivih, kjer bi jim dobri sindikalni kadri še kako prav prišli, se včasih še zatakne. K uspešnemu delu sindikata so dokaj pripomogli tudi dvomesečni seminarji, katere bodo skušali še bolj prilagoditi konkretnim potrebam območja. Učinkovitost sindikata se je povečala s sodelovanjem vseh samoupravnih socialističnih sil.

Mirko Hajdinjak pa je orisal položaj Pomurja. Tudi tu uspehi že potrjujejo sindikat kot najširšo družbenopolitično organizacijo delovnih ljudi — tako v samoupravnih, družbenih, političnih in gospodarskih odnosih. Če ni šlo drugače, so pač zamenjali predsednike osnovnih organizacij (zaradi nedejavnosti ali preslabe usposobljenosti). Res pa jim še ni uspelo vključiti vseh delovnih ljudi in občanov v bitko za takšen družbenoekonomski položaj, kot ga predvidevata ustava in zakon o združenem delu. Nemalo so temu krive »zgorne« strukture, ki bi z izgovorom: »prvo je delo, drugo pa ni važno«, rade ohranile stare odnose. V sindikatu so pomladili najodgovornejše kadre — in jih tudi temeljito pretehtali. Organizirajo seminarje in druge oblike usposabljanja — vendar tudi tu naletijo na odpore nekaterih delovnih organizacij, češ: »ni denarja«, medtem pa se trošijo velika sredstva za razne sim-

pozije, ki so povsem brez haska. No, da strnemo: sindikat je dosegel kadrovske sestavo in organiziranost, ki nedvomno zagotavlja uspeh. Pohvaliti je treba programe, ki postavljajo v ospredje uredničenje samoupravnega položaja delavcev in boljše gospodarjenje — pri čemer upoštevajo vse lokalne značilnosti. Pri tej »lokalnosti« jim je vendarle uspelo podreti plotove med občinami. Usklajevalna vloga medobčinskega sindikalnega sveta in dobro sodelovanje med občinami v Pomurju se je še posebno izkazalo pri odpravljanju posledic lanskega neurja.

Še nekaj o gospodarjenju — bilo je nekoliko uspešnejše kot leto poprej. Osebnih dohodki so se povečali za nekaj manj kot 6 odstotkov, žal pa se produktivnost ni povečala v tem obsegu.

Tudi v Pomurju lahko pridemo do podobnih zaključkov kot v drugih regijah — težave niso majhne, mnogi problemi se »vlečejo« že lep čas, a vse bolj kaže, da bo sindikat lahko storil vse več za izboljšanje položaja.

S seminarja za sindikalne delavce treh primorsko-notranjskih regij v Lipici

Noben izgovor ne opravičuje nedelavnosti

Janez Voljč

Udeleženci seminarja v Lipici (predsedniki in sekretarji občinskih in medobčinskih sindikalnih svetov v severno-primorski, notranjsko-kraški in obalno-kraški regiji ter predsedniki in sekretarji republiških odborov in člani republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije) so na zaključni konferenci ocenili družbenopolitične razmere in delovanje sindikatov v posameznih regijah ter svoje ugotovitve strnili v delovni dogovor o konkretnih akcijah sindikatov v prihodnjem obdobju.

Tudi na tem seminarju so tako, kot na drugih treh, po temeljiti dvodnevni razpravi o petih osnovnih temah, v kateri je sodelovalo skoraj devetdeset sindikalnih delavcev, ugotovili, da so delovne naloge, ki jih je potrebno opraviti v naslednjih nekaj tednih in mesecih, pravilno izbrane in da jih narekuje potreba po čimprejšnjem uspešnem uredničenju sklepov obseh sindikalnih kongresov. Na zaključni konferenci pa so opozorili predvsem na nekaj področij, oziroma skupin prihodnjih nalog iz nedavno sprejetega programa dela republiškega sveta, ki so jih še zlasti podrobno opredelili.

Mednje sodi predvsem ocena uredničenja zakona o združenem delu v samoupravni praksi, ki je tudi za to območje, kot so rekli v razpravi, »naša najbolj

aktualna naloga«. Ne gre samo za to, da bi ugotovili, kaj se je zgodilo 11. decembra lani, ko je potekel dvoletni rok za uskladitev združenega dela in njegovih samoupravnih aktov z zahtevami zakona.

Ta rok je resda nekakšen mejnik in nam nudi možnost za ocene, toda ne takšne, iz katerih bi bilo moč razbrati, kdo je formalno zadostil zahtevi, kdo pa celo tega ni storil. Sindikat mora v prihodnjih tednih oceniti, kaj se dogaja v vsebini samoupravnih odnosov v delovnih in temeljnih organizacijah, kako se v bitki s starim in preživelim uveljavljajo novi odnosi, ki zagotavljajo delavcem možnosti, da se uveljavljajo kot dobri in preudarni gospodarji.

Nekateri udeleženci seminarja so na zaključni konferenci poudarili, da se marsikje, kjer so na tem področju premalo napravili, sklicujejo, da gre pač za dolgotrajen proces, toda za takšnimi izgovori se skriva nedelavnost. Naloge so dovolj konkretne, vemo, kaj je potrebno storiti za samoupravno organiziranost celotnega združenega dela. Noben izgovor torej ne opravičuje nedelavnosti. Zato je prevladalo mnenje, naj bi bil sindikat pobudnik ukrepov (hkrati s sodišči združenega dela in družbenimi pravobranilci samoupravljanja) zoper vse tiste delovne

organizacije in posameznike, ki še do sedaj niso uresničili zakona o združenem delu.

K tej oceni, ki naj zajame celotno združeno delo in ne samo gospodarstvo, bo sindikat pritegnil vse druge družbene dejavnike od zveze komunistov in socialistične zveze ter mladine, do komisij za uredničenje zakona, občinskih skupščin, družbenih pravobranilcev samoupravljanja, sodišč združenega dela in strokovnih služb v delovnih organizacijah ter seveda vse samoupravne organe. Težišče dejavnosti pa bo v osnovnih organizacijah sindikata, torej v temeljnih organizacijah združenega dela. Občinski sindikalni sveti, ki naj bi do konca aprila ocenili razmere na tem področju (v maju bo takšno analizo naredil tudi republiški svet) bodo to nalogo lahko dobro opravili, če bodo osnovne organizacije, konference in koordinacijski odbori sindikatov temeljito pretehtali vse dosedanje delo za uredničenje zakona in sprejeli konkretne dogovore za bodočo dejavnost.

Na seminarju v Lipici so posvetili veliko pozornosti tudi skupini nalog s področja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in delitve. Udeleženci so ocenili, da je predlagani osnutek stališč republiškega sveta glede razporejanja dohodka, de-

litve sredstev za osebne dohodke po vloženem delu in sadovih dela in razporejanja sredstev skladov skupne porabe pomemben korak pri uveljavljanju delitve po delu. S temi stališči, ki so nekakšen razširjen in izpopolnjen uvodni del nekdanje sindikalne liste, »moramo prodreti v bazo«, kot so rekli številni razpravljalci. »Toda tako napisana stališča, kot so sedaj ne omogočajo, da bi jih razumeli vsi delavci«. Morebiti pa bi se vendarle dalo bolj razumljivo povedati vse bistveno o delitvi, kajti vsi delavci so zainteresirani za višji dohodek in s tem tudi za boljše osebni in družbeni standard. Za sleherno našo družbeno akcijo je namreč odločilno, kako jo bodo delavci razumeli in v njej sodelovali, zato je še kako potrebno, da o njej pišemo in govorimo tako, »da nas bodo razumeli vsaj kvalificirani delavci: zdaj pa se včasih celo zgodi, da sami sebe ne razumemo«, kot je dejal neki sindikalni delavec.

Prve dni februarja bo republiški svet sprejel dokončni osnutek teh stališč, do konca marca pa bo trajala javna razprava v sindikalnih skupinah in v osnovnih organizacijah. Hkrati pa se bodo tudi dogovorili, kako bo v bodoče s tistimi določbami sindikalne liste, ki konkretno določajo pravice in način izplačevanja nekaterih prejemkov.

Pomemben prispevek k ugotovitvam in dogovorom o bodoči akciji sindikatov so bile tudi razprave udeležencev seminarja o prizadevanjih za učinkovitost gospodarjenja. Ne gre zgolj za akcijo okrog zaključnih računov, so poudarjali na sklepni konferenci: predvsem je pomembna nenehna skrb sindikatov, da bi delavec odločal o uredničenju planov in o vsem gospodarjenju. (Dejstvo pa je, da ob koncu lanskega leta kakih 20 % temeljnih organizacij še ni imelo srednjeročnih planov). Kako nujne so take razprave priča tudi podatek, da so, denimo, v občini Nova Gorica »pridelali« lansko leto 190 milijonov dinarjev izgub, kar je 20 % izgub vsega slovenskega gospodarstva.

S prizadevanji za učinkovito gospodarjenje je tesno povezana dejavnost za zboljšanje življenjskih in delovnih pogojev delavcev, kar še zlasti velja za nekatere primorske občine, kjer so dali veliko sredstev za razvoj gospodarstva, »infrastruktura pa je zaostajala«. Težave jim povzročajo tudi pomanjkanje delavcev in jih morajo »uvažati« iz drugih republik. Precej si obetajo od novih izhodišč za ureditev samoupravnih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva in od republiškega družbenega dogovora: kajti v vseh

njihovih občinah občutno primanjkuje stanovanj.

Seminar v Lipici je potrdil ugotovitev devetega kongresa, da so naše organizacije kadrovske in organizacijsko utrjene, razprava pa je dokazala, da bomo te naloge uresničili samo z nenehnim prizadevanjem za odpravo vsega, kar je v našem delu še slabega in preživelega. Boj za samostojnost in učinkovitost osnovnih organizacij še ni končan, sindikalne skupine so dostikrat zgolj na papirju, v številnih krajevnih skupnostih še ni čutili sindikata, delegatski sistem je komaj v povojih, mnoge delegacije temeljnih organizacij in delovne skupnosti so prepuščene same sebi. Tudi o teh pomanjkljivostih so razpravljali udeleženci seminarja in ugotovili, da bodo delovne naloge, ki so si jih zadali, lahko dosledno uresničili le tedaj, če bodo obenem krepili sindikalne organizacije, oziroma, če bo sindikat res odseval potrebe delavcev.

KOMUNIST ZA DE

Razhajanje med diagnozo in terapijo

Vlajko Krivokapič

Če z izrazom »družbenopolitična diagnoza«, razumemo analizo trenutnega stanja pri nas, potem lahko mirno zapišemo, da smo zelo dobri diagnostiki. Toda če z izrazom »terapija« mislimo na akcije za odpravljanje slabosti, potem lahko še mirneje ugotovimo, da smo slabi terapevti. Razhajanje med diagnozo in terapijo pa je v tem trenutku diagnoza, ki zahteva neodložljivo terapijo.

Dosedanja praksa namreč kaže, da smo vselej znali odkriti vzroke za slabosti in pojave, znali smo jih zapisati v najrazličnejše dokumente, od resolucij, do sporazumov in dogovorov. Znali smo tudi razčleniti celoto na njene najmanjše sestavne dele. Toda, ko smo iskali »zdravila«, smo jih pogosto sicer spet našli v dogovorih, programih, akcijskih usmeritvah in sklepih, da bomo dosledno zatrli in izkoreninili vzroke za ta ali oni problem. Torej tudi v iskanju terapije nismo veliko zaostajali, nismo se spotali ali omahovali. Nasprotno, hitro smo jo našli. Kje je potem vzrok za to razhajanje?

Razhajanje je v tem, da smo se zadovoljevali z odlično diagnozo in zelo dobro terapijo. Odlično zato, ker smo zanjo porabili zelo veliko energije in ker smo menili,

da je z njo že vse urejeno, zelo dobro pa zato, ker smo mislili, da smo s tem, ko smo »zdravilo« predpisali, »bolezen« tudi premagali. Toda v resnici ni bilo tako. »Zdravilo« smo uporabljali zelo redko, najpogosteje pa sploh ne.

Da je res tako, obstaja dovolj znamenj. Na primer integracije. Pred letom ali dvema smo o njih pisali, se odločali, dogovarjali. Tako so tu ali tam oživele, postale stvarnost. Nato smo zastali. Sedaj o integracijah skoraj ne pišemo, malo govorimo o njih in komaj katero uresničimo, oživimo. Namesto tega imamo kar precej dezintegracij, posebno tistih »majhnih« v okviru delovnih organizacij, sestavljenih organizacij združenega dela itd.

Tudi če se pojavi posamezna pobuda, se ji postavi na pot še in še majhnih in velikih ovir in odporov. Takšne primere imamo recimo v Ljubljani. Na primer pobuda za integracijo med Slovenija-cestami in Tehniko. Koliko krčev je sprožila ta pobuda pri nekaterih odgovornih ljudeh, koliko se motajo okoli nje in trošijo energijo samo zato, da do te integracije ne bi prišlo. Vse to se dogaja daleč od delovnih ljudi. V tem primeru bi celo lahko rekli, da poteka tudi daleč od komuni-

stov. Pridobljeni položaj in dosežena socialna varnost — vsaj zdi se tako, postajajo voziščni motivi, da branijo sedanje stanje ne glede na to, da so širši družbeni interesi na strani integracije.

V Tehniki na primer, niso komunisti v skupnih službah niti po dveh mesecih naredili zahtevane analize ustavne organiziranosti, da o tem, kako ocenjujejo omejenjene pojave v zvezi z integracijo, niti ne govorimo. Oceno pa je zahtevala delovna skupina občinskega komiteja ZK Ljubljana — Center. Kako potem razlagati terapijo na kraju samem? Kdo je tisti, ki je ne uporablja? Diagnoza pa je točna.

Ko smo že pri integracijah povejmjo tudi to: malokrat smo integracijske procese postavili kot glavne točke na dnevnih redih občinskih konferenc ZK in njihovih komitejev ali kot ključne naloge v njihovih delovnih programih. Še redkeje pa ocenjujejo pasivnost v tej zvezi kot veliko idejnopolitično napako. Če pa že, potem se to zgodi navadno na robu sestanka ali samo kot ilustracija našega dela. Zelo malo pa ta partijska vodstva spremljajo svoje lastne sklepe o integracijskih procesih, še manj jih analizirajo in na tej podlagi kličejo komuniste in organizacije

na odgovornost. Ve pa se, da so to najpomembnejši dejavniki v tem procesu. Prav tako je mogoče na prste ene roke prešteti sestanke osnovnih organizacij, na katerih so samoiniciativno ocenjevali rezultate integracijskih pobud. Še manj pa je organizacij, ki so bile steber priprav za integracije. Zelo malo je nadalje primerov, da so najodgovornejše komuniste klicali na odgovornost ali celo kaznovali. Veliko preveč izgovorov je bilo za vsako napako, nikoli pa ni bila odkrita tista prava in edina napaka. To se ponavlja tudi sedaj. Recimo, propadli referendum za integracijo Jugotehnike in Emone. Po prvih analizah so to akcijo »minirali« ljudje, ki so pri vrhu »piramide« Jugotehnike, kjer referendum ni uspel. Res da bo vsaj v tem primeru zmogala doslednost. Prav tako nismo niti slišali in tudi ne prebrali, kaj so naredili komunisti Jugotehnike, kaj pa recimo tiste TOZD Iskre, ki ni podpisala sporazuma. Kako so to ocenili in ali so koga poklicali na odgovornost? To pa je »zdravilo« za takšne diagnoze in »bolezni«.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Delavec je ob nastopu delovnega razmerja dal neresnične podatke

Po zakonu o delovnih razmerjih lahko preneha delovno razmerje tistemu delavcu, ki je pri stopanju v delovno razmerje zamolčal ali dal neresnične podatke v zvezi z delovnimi pogoji. Ne gre za kakršnekoli podatke, ampak le za tiste, ki so bistveni za opravljanje del oziroma nalog, za katere je sklenil delovno razmerje. Po zakonu niso mišljeni le tisti podatki, ki zadevajo pogoje za opravljanje del oziroma nalog, ampak tudi drugi, ki so ozko povezani z delom, ki ga mora delavec opravljati.

Delavec je sklenil delovno razmerje za dela in naloge komercialista, pri čemer je navedel, da enaka dela že opravlja oziroma da jih je opravljal tudi doslej. Prvi dan po vstopu v delovno razmerje pa se je ugotovilo, da delavec dalj časa sploh ni bil zaposlen in da je celo v kazenskem postopku zaradi poneverbe in goljufije. V temeljni organizaciji so delavca takoj obvestili, da preklicujejo sklep o izbiri in da delovno razmerje sploh ni bilo sklenjeno.

Sodišče združenega dela se sicer ni strinjalo z zahtevo delavca, po kateri naj bi ugotovilo, da podatki o zaposlitvi in kazenskem postopku sploh niso bistveni za opravljanje del in nalog in da jih delavec ni navedel zato, ker izrecno o tem ni bil povprašan. Delavec je dal zavestno neresnične podatke, saj je potrdil, da je zaposlen in da je dela in na-

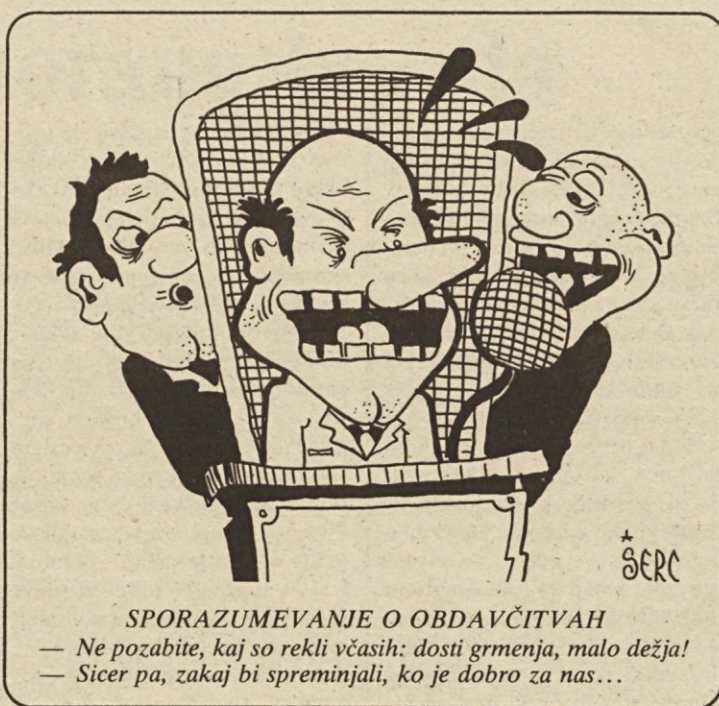
loge komercialista ves čas opravljal. V temeljni organizaciji gotovo ne bi sklenili delovnega razmerja z delavcem, ki je v kazenskem postopku zaradi hudih kaznivih dejanj, zlasti še, ker je šlo za delo komercialista. Pač pa temeljna organizacija ni ravnala pravilno, ko je preklicala sklep o izbiri, saj je delavec že stopil v delovno razmerje, zato bi morala začeti postopek za prenehanje delovnega razmerja. Delavcu bi sicer lahko še isti dan, ko so zvedeli za dejstva, sporočili sklep o prenehanju delovnega razmerja, toda s tem mu njegove pravice ne bi smeli odvzeti. Delavec je imel kljub temu pravico zahtevati varstvo svojih pravic v temeljni organizaciji in sklep o prenehanju delovnega razmerja bi postal dokončen šele z odločitvijo delavskega sveta. Delovno razmerje je torej obstajalo, vendar so hkrati obstajali tudi pogoji za prenehanje. Prenehanje pa ni nastopilo z dnem, ko je temeljna organizacija zvedela za resnične podatke, ampak šele z dokončnostjo sklepa, to je z dnem, ko je bil delavcu vročen sklep delavskega sveta o zavrnitvi njegove zahteve za varstvo pravice.

Kako obdavčevati skupni dohodek občanov

V čigavo korist spet odkrivamo Ameriko?

V razpravi o tem, kakšen davčen sistem vpeljati in uveljaviti v naši družbi, že nekaj let poslušamo zahtevo, da morajo republike in pokrajini najprej poenotiti politiko obdavčevanja skupnega dohodka občanov, šele nato pa se dogovarjati, kako naprej. Osnutek dogovora republik in pokrajini o skupnih osnovah in merilih za obdavčevanje skupnega dohodka občanov, ki so ga končno le pripravili na zvezni ravni, vsebuje dve varianti: po prvi naj bi dohodek na osnovi OD iz delovnega razmerja ne bil obdavčen, ne glede na to, kolikšen je, po drugi pa naj bi bil obdavčen celotni dohodek, vključno z osebnim dohodkom iz delovnega razmerja, zmanjšanim za trikratni poprečni OD, ki so ga dosegli v republiki ali pokrajini. Predlagatelj prve variante si prizadevajo odpraviti tako imenovano dvojno obdavčevanje OD. Vendar je treba reči, da morda niti ne gre za dvojno obdavčevanje. Res je, da plačujejo delavci davek iz OD republiki, pokrajini in občini, višina tega davka pa je relativno nizka, saj je znašala v prvem polletju lani samo 2,7 odstotka od vsote čistih OD v jugoslovanskem poprečju. Po tej varianti so obdavčeni vsi dohodki iz začasnega in pogodbenega dela, avtorski honorarji, OD upoko-jencev in drugi dohodki, ki pa so obdavčeni bolj občutno kakor pri čistih OD.

Dvojno obdavčevanje imajo v vseh državah. Tudi pri nas so večkratno obdavčene OZD in tudi občani; torej se dvojnemu obdavčevanju ni moč izogniti, razumljivo, če ga pojmujejo tako, kakor ga pojmujejo na-

sprotniki obdavčevanja skupnega dohodka občanov. Temu davku namreč očitajo, da spodbuja uravnolovko, ne upošteva delitve po rezultatih dela ter tako ne vpliva spodbudno na rast produktivnosti in večjo ustvarjalnost dela. V resnici se srečujemo z uravnolovko pri delitvi sredstev za OD. Poprečni OD je samo dvakrat večji od zagotavljenega, ki sicer ne zagotavlja niti minimuma ekistence. Če so OD tako nizki, ni možna niti učinkovita delitve po rezultatih dela. Ko ocenjujemo sistem delitve po delu, vsi soglašamo, da ga ne uporabljamo dosledno. Če pa govorimo o plačevanju davka, pa

njegovi obvezniki trdijo, da je OD resničen izraz rezultatov dela in ga ne bi smeli obdavčiti, če nečemo zavreti naraščanja delovne storilnosti.

Druga varianta osnutka dogovora se, čeprav je vsebinsko drugačna, po svojih učinkih praktično izenačuje s prvo. Z zmanjšanjem osnove za trikratni poprečni OD se namreč izvzema iz obdavčevanja tudi najvišje OD, vključno z dohodki večine funkcionarjev v družbenopolitičnih skupnostih in organizacijah ter vodilnih delavcev v OZD. V razpravah o akumulativni in reproduktivni sposobnosti posameznih OZD in gospodarskih vej

vedno znova ugotavljamo privilegije v primarni delitvi, ki se izražajo predvsem v OD zaposlenih. V veljavnem sistemu pridobivanja dohodka je izrazito privilegirano celotno negospodarstvo, zlasti družbenopolitične skupnosti in organizacije, zbornice in združenja ter strokovne službe SIS. Podatki o zaposlitvah zaposlenih z najvišjimi OD kažejo, da je njegova višina odvisna predvsem od tega, kje delavec združuje delo, ne pa, kako dela. Odločitev za katerokoli od predlaganih variant bi torej šla na roko predvsem visoko plačanim funkcionarjem in vodilnim ter strokovnim delavcem v naštetih dejavnostih.

Dejstvo je, da sedanji davčni sistem ni primeren v že sicer motenem sistemu delitve. Dohodek OZD in osebni dohodki so tako obremenjeni z različnimi davki in prispevki, da je prostor za povečanje OD in doslednejše nagrajevanje po delu zelo ožek. Tudi davčni sistem sam vsebuje vrsto nespodbudnih elementov. Prometni davki na skoraj vse proizvode in storitve na primer občutno bolj obremenjujejo občane z nižjimi OD kot z visokimi. Davka na skupni dohodek občanov torej ni treba odpraviti; prav nasprotno, morali bi povečati OD, zmanjšati posredne davke, zlasti prometne, in povečati davek na skupni dohodek občanov. Da to ne bi zavrlo delovne vneme in produktivnosti, dokazuje vrsta ekonomskih in socioloških raziskav — pa tudi praksa obdavčevanja dohodka v razvitejših deželah kot je naša.

Vinko Blatnik

Uporaba ustavne določbe pri odmeri nadomestila osebnega dohodka

Delavec, ki je več let delal v elektrolizi, je postal invalid III. kategorije ter pridobil pravice iz invalidskega zavarovanja. Priznana mu je bila pravica do lažjega dela, obenem pa tudi pravica do nadomestila zaradi manjšega osebnega dohodka. Ob upoštevanju preostale delovne zmožnosti delavec opravlja dela in naloge čuvaja. Ker ima nižje osebne dohodke, prejema nadomestilo od Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Delavci v elektrolizi so dali pobudo pri Ustavnem sodišču SR Slovenije, ker so menili, da je samoupravni splošni akt o delitvi osebnih dohodkov v nasprotju z zakonom, zaradi česar so pri delitvi osebnih dohodkov prizadeti. Ustavno sodišče je sprejelo pobudo in razveljavilo sporne določbe. Prizadeti delavci so v skladu s 1. odst. 415. člena Ustave SRS zahtevali spremembo odločb o določitvi osebnih dohodkov, in sicer vseh tistih, ki so bile izdane v letu dni pred vložitvijo pobude in seveda tudi za tiste, ki so bile izdane med postopkom pred ustavnim sodiščem. Glede na odločitev ustavnega sodišča so delavci uspeli, temeljna organizacija je morala delavcem izplačati razliko pri osebnem dohodku, za katero so bili prizadeti, obenem pa jim je morala za vnaprej določiti višje osebne dohodke.

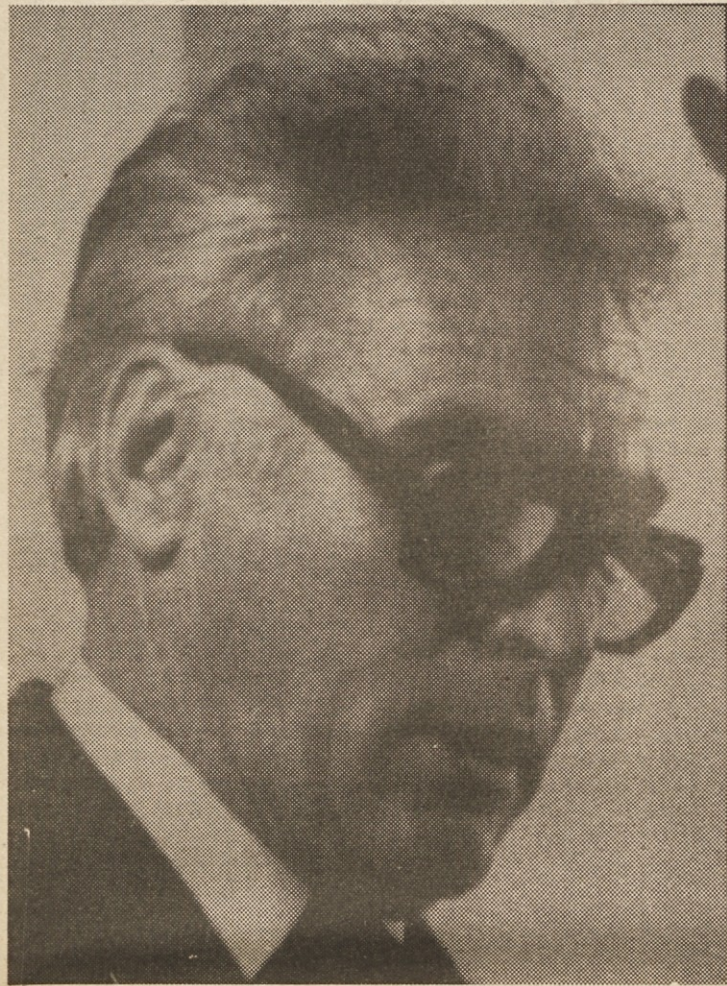
Ker je bilo delavcu, ki je bil razporejen na lažje delo, nadomestilo odmerjeno po osebnih dohodkih, ki so jih delavci v elektrolizi prejeli pred odločitvijo ustavnega sodišča, je zahteval pri skupnosti, da se tudi

njemu razlika zviša, ob upoštevanju osebnih dohodkov delavcev v elektrolizi. Skupnost je sicer delavcu ugodila in mu zvišala nadomestilo za vnaprej, zavrnila pa je zahtevek za izplačilo razlike za nazaj. V skladu s statutom skupnosti gredo namreč delavcu — invalidu pravice od dneva vložitve zahteve naprej. Ne glede na določbo statuta pa je sodišče združenega dela ugodilo zahtevi delavca in naložilo skupnosti, da mu mora izplačati razliko tudi za nazaj, in sicer za enak čas, za katerega so ostali delavci prejeli razliko osebnega dohodka v temeljni organizaciji. Taka pravica izhaja iz določbe 415. člena ustave SRS, saj je tudi odločba o določitvi nadomestila posredno temeljila na nezakonitih določbah samoupravnega splošnega akta temeljne organizacije. Po teh določbah je bila namreč določena osnova osebnega dohodka, ki se je upoštevala pri določitvi višine nadomestila. Odločitev skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki je temeljila zgolj na statutu in navedene ustavne določbe ni upoštevala, je bila v škodo delavcu. Zato je sodišče ugodilo delavčevi zahtevi, po kateri bo morala skupnost izplačati delavcu tudi razliko nadomestila za nazaj.

Skupna akcija jugoslovanskih sindikalnih glasil, v kateri predstavljamo letošnjo usmeritev sindikatov v naših republikah in pokrajinah

Resolucije pretočiti v življenje

Džemail Vejseli

Makedonija: Štirje glavni poudarki

»Organizacije in organi Zveze sindikatov Makedonije bodo v letu 1979 uresničevali svoje družbenopolitično delovanje v duhu celotne družbenopolitične dejavnosti vseh organiziranih socialističnih sil pod vodstvom zveze komunistov, izhajajoč pri tem iz idejnopoličnih opredelitev in stališč XI. kongresa ZKJ in VII. kongresa zveze komunistov Makedonije.« je letošnjo naravnost sindikalne akcije v tej naši republici predstavil predsednik sveta ZSM Džemail Vejseli.

»Zveza sindikatov Makedonije se bo v letu 1979 zlasti zavzela za:

— dosledno uresničevanje politike ekonomske stabilizacije ob učinkovitem odpravljanju vzrokov za pojave in težnje, ki povzročajo počasnejšo rast proizvodnje, neurejeno razmerje med ponudbo in povpraševanjem blaga in storitev, stihijnost, neoljalno konkurenco, terito-

Sindikalna glasila, ki izhajajo v Jugoslaviji (*Delavska enotnost, Dolgozok, Rad, Radničke novine in Trudbenik*) bodo v prvi letošnji skupni akciji predstavila usmeritev sindikatov v naših republikah in pokrajinah. Tokrat v skrajšani obliki povzemamo prispevka, ki smo ju dobili od uredništev *Trudbenika* iz Skopja in *Radničkih novin* iz Zagreba.

rialno zapiranje. Vse to je lahko resna nevarnost za dinamiko in trdnost celotnega razvoja Makedonije. Prav zato bomo sprožili široko družbenopolitično dejavnost za kritično analiziranje dejavnikov stabilnosti in spodbudili sprejetje dolgoročnih programov z ukrepi za pravočasno in učinkovito onemogočanje pojavov, zaradi katerih lahko nastanejo motnje v proizvodnji, trgovini in porabi in v celotnem družbenoekonomskem razvoju.

V teh okvirih se bodo sindikalne organizacije še zlasti zavzemale za povečanje storilnosti in izboljševanje drugih kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja, saj je bilo na kongresih ocenjeno, da je povečanje storilnosti ključno vprašanje nadaljnega socialističnega razvoja in edina stvarna podlaga za trden in dolgoročen materialni razvoj.

— za pospešeno spremembo stanja v zvezi z akumulativno in reproduktivno sposobnostjo gospodarstva. S tem namenom se bo zveza sindikatov zavzela, da bi temeljiteje analizirali vse dejavnike, od katerih je odvisna raven akumulativne in reproduktivne sposobnosti gospodarstva, začenši od notranjih razmer

v organizacijah združenega dela pa do vpliva na ukrepe gospodarske politike, sistemskih rešitev in družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov.

— za nadaljnje samoupravno organiziranje združenega dela, pri čemer bodo posebno pozornost posvetili samoupravnemu konstituiranju temeljnih organizacij, delovnih skupnosti in drugih organiziranih oblik združenega dela. Pri tem se bomo zavzeli za to, da bomo dosledno uresničevali določila ustave in zakona o združenem delu v smeri vsebinskih sprememb in položaja vsake temeljne organizacije združenega dela, krepitve vloge neposrednih proizvajalcev v procesu samoupravnega odločanja, dograjevanja odnosov med temeljnimi organizacijami in v sklopu še drugih oblik samoupravnega organiziranja združenega dela.

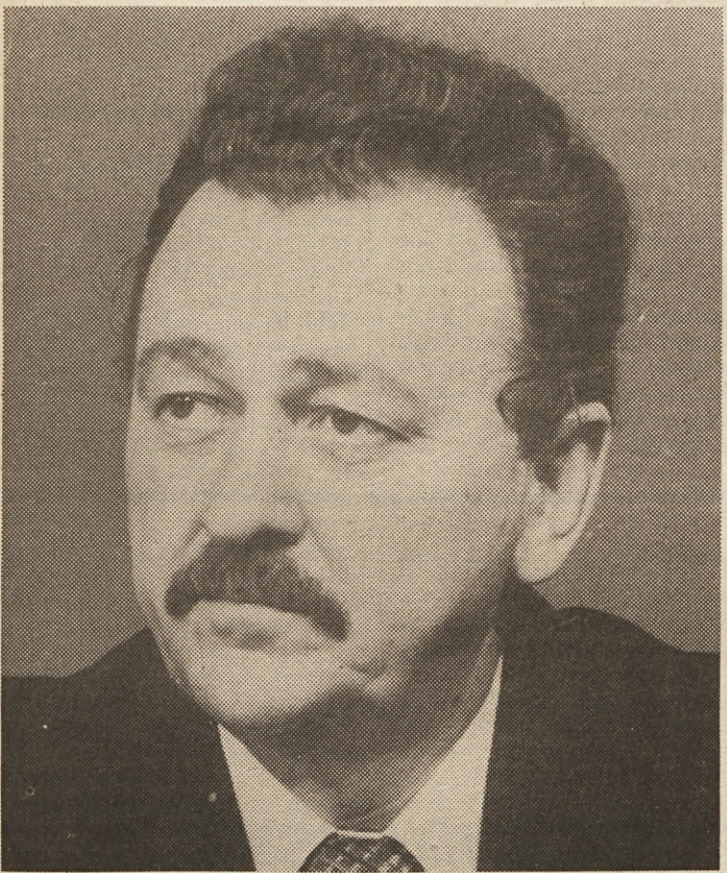
V teh okvirih si bomo prizadevali, da bi pospešeno potekal proces širšega združevanja dela in sredstev in medsebojnega povezovanja posameznih gospodarskih področij, kot tudi povezovanja gospodarstva z družbenimi dejavnostmi na načelih svobodne menjave dela.

— z nezmanjšano intenzivnostjo se bomo zavzemali za urejanje odnosov pri pridobivanju, razporejanju dohodka in čistega dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke.

Poleg angažiranja pri teh vprašanjih se bo Zveza sindikatov Makedonije v tem letu zavzemala tudi za reševanje drugih številnih vprašanj, kot so: zaščita samoupravnih pravic delavcev in družbenega premoženja, socialna politika, življenjska raven delavcev, kultura in izobraževanje, družbena samozaščita in varnost, mednarodno sodelovanje in tako naprej.

Pri tem se bomo nenehno zavzemali za nadaljnje politično organizacijsko in akcijsko usposabljanje celotne organizacije, za čim uspešnejše uresničevanje njene odgovorne vloge v našem političnem sistemu socialistične samoupravne demokracije in to v duhu pobud tovariša Tita, ki jih je dal na VIII. kongresu zveze sindikatov Jugoslavije za krepitev kolektivnega dela, s čimer se bo povečala tako posamična kot kolektivna odgovornost pri uresničevanju zastavljenih nalog.

Vlado Mihaljević

Hrvaška: Začenjamo konkretno akcijo

Besede predsednika Tita na XI. kongresu ZKJ, da je treba več dejanj in akcij pri uresničevanju vsega tistega, za kar smo se že dogovorili, so — ob napotkih sindikalnih kongresov — najvažnejše izhodišče letošnje delovne usmeritve hrvaških sindikatov. Predstavil jo je predsednik sveta ZSH Vlado Mihaljević.

Prva naloga: rešiti konkretne probleme v konkretnih okoljih

»Dosti nalog je pred nami, nekatere so tako rekoč obvezne za vse osnovne organizacije sindikata, pa tudi za vse sindikalne organe. Prvič, pripraviti moramo dve temeljiti analizi, na podlagi katerih bi spodbudili povsem konkretne akcije v posameznih okoljih. Prva je analiza dohodka, njegovo razporejanje in delitev čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke. V številnih okoljih so v tem pogledu napravili precej napak. V mnogih grupacijah pa je precej nerešenih zadev. Dejali smo, da bomo dogradili samoupravne sporazume grupacij in družbeni dogovor. Od vsega tega pa je pomembnejše, da bomo vse tisto, za kar smo se dogovorili, uresnili v praksi

združenega dela. To pa pomeni, da ne smemo dovoliti, da bi obstajale grupacije, organizacije združenega dela in delovne skupnosti, ki bi kršile samoupravne sporazume in dogovore in ki bodo imele takšne normative akte, ki ne živijo v organizaciji združenega dela.

V zadnjem času smo bili priča na več krajih, da so delavci ustavili delo. Delavci so zavrnili pravilnike o delitvi osebnih dohodkov. Zakaj se to dogaja? Prav zato, ker v teh in takšnih okoljih delitev po delu ni speljana tako, kot bi morala biti in so jo uvedli samo tam, kjer delavci delajo v materialni proizvodnji, medtem ko za vodilne garniture, delovne skupnosti in ljudi, ki delajo izven neposredne proizvodnje, niso pripravili takšnih pravilnikov, ali pa so bili sprejeti zgolj formalno. Povsem jasno je, da imajo delavci prav, ko zahtevajo ustrezne rešitve. Prav zato moramo iti v ta okolja in kjerkoli se pojavljajo takšne pomanjkljivosti, moramo normative akte spraviti v red!

Druga analiza zadeva izvajanje zakona o združenem delu. Zavedamo se dejstva, da so se organizacije združenega dela formalno uskladile z zakonom o združenem delu. To formalnost pa je treba zdaj uresničiti. To pa je najtežji del opravila. Menim, da gre pri tem za preveč formalizma in premalo stvarnosti. Prav zato morajo skrbeti vsi organi sindikatov. To obenem pomeni, da tega ne bi bilo treba več reševati na plenumu, na forumih, na velikih posvetovanjih, ampak je treba iti v povsem konkretna okolja, na primer v Sljeme in druge organizacije združenega dela in skupaj z občinskimi in medobčinskimi svetom sestati za mizo in rešiti konkreten problem v konkretnem okolju.

Drugega pomembnejšega dela za sindikat ni. Vse, kar bomo drugače opravljali, ne bo konkretno, ne bo akcijsko. Delavci pričakujejo konkretne akcije na kraju samem; tam, kjer delajo in ustvarjajo dohodek, kjer so se pokazale določene pomanjkljivosti.

Druga naloga: odločanje delavcev o celotnem dohodku

Naslednja naloga je obvladati tako imenovano celoto dohodka, ali, bolje rečeno, razvijati odločanje delavcev o razširjeni reprodukciji. Skupaj z občinskimi, medobčinskimi sveti in republiški odbori sindikata in svetom Zveze sindikatov Hrvaške smo se angažirali pri sprejetju resolucije o razvoju. Analiziramo gibanje srednjeročnega načrta za obdobje do leta 1980 in se pripravljamo za načrt od leta 1981 do leta 1985. Pri tem smo jasno opazili, da investicije gredo po svoji poti, samoupravljanje pa po svoji, in da so imele mnoge strukture zunaj združenega dela bolj odločilno vlogo pri tem, kaj, kako in kdaj in v kakšnem obsegu bomo gradili, kot pa združeno delo. Zdaj analiziramo graditev vsakega posameznega objekta. Napraviti moramo natančen izračun in to za vse objekte; za tiste, ki veljajo več kot 500 milijonov dinarjev, kot tudi za tiste, ki bodo stali milijon dinarjev.

O vsaki investiciji moramo odkrito razpravljati, ugotoviti, kaj nam prinaša, kaj bomo z njo rešili glede ustvarjanja večjega dohodka, zaposlovanja in našega nadaljnega razvoja. Če nam v tem pogledu ničesar ne prinaša, potem jo je treba omejiti ali celo ustaviti. Eno je gotovo; ta račun je treba dokončno pripraviti in zato je potrebno, da se naše organizacije na vseh ravneh spoprimejo s tem problemom, saj

gre za velikanska sredstva, o katerih morajo odločiti delavci. K temu je treba akcijsko usmerjati sindikalno organizacijo in delegatski sistem, tu je možnost, da sindikati mnoge zadeve postavijo na dnevni red, tako posamične objekte, stanovanjsko graditev, otroško varstvo, vzgojno-varstvene ustanove, zdravstvo, izobraževanje in vse tisto, kar delavci potrebujejo na sedanji razvojni stopnji. To je obenem tudi pot, da delavci v TOZD obvladajo celoten dohodek oziroma družbeno reprodukcijo.

Tretja naloga: utrjevanje baze

Nadaljnja dograditev sindikalne organizacije je naša naslednja naloga. Sprejeli smo novi statut zveze sindikatov Hrvaške, s katerim moramo okrepiti onovno sindikalno organizacijo z njenimi podružnicami in skupinami, tako da ne bi imeli samo izvršni odbori vpliv pri odločanju, ampak da bi tudi delavci prek sindikalnih podružnic in skupin lahko vplivali na delo izvršnih odborov in na sprejemanje sklepov, ki so skupnega pomena za temeljno organizacijo združenega dela. V delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela moramo namesto dosedanjih trdnih forumov ali profesionalcev uvesti konference kot obliko dela osnovnih organizacij. To pa pomeni, da bo na tej ravni intenzivnost dela sindikata nekoliko slabša, poglavitno delo bo potekalo v osnovni organizaciji. V zvezi s tem moramo videti, kako bodo občinski odbori in občinski sveti speljali se te akcije v osnovnih sindikalnih organizacijah. Ustrezno rešiti moramo tudi organiziranje sindikata v krajevnih skupnostih. Pomen samoupravljanja delovnih ljudi v krajevnih skupnostih je nedvomno očiten, saj se tam

odloča o mnogih vprašanjih, ki so pomembna za življenje delavcev v teh okoljih. Mnoga vprašanja rešujejo tam in delavec mora tvorno sodelovati pri tem.

Moram poudariti, da so se z novim letom začele volilne skupščine v osnovnih organizacijah, v občinskih in medobčinskih organizacijah sindikata in zveze sindikata, ki morajo potrditi usmeritev v pomlajevanje vodstva sindikatov in izvršilnih odborov. Voliti je treba preverjene, torej dobre kadre; delavci morajo izbrati čim boljše ljudi, čim boljše tovariše in tovarišice v svoje izvršilne in občinske odbore ter svete, vendar tako, da bo ustrezno zastopana struktura zaposlenih in dalje poklicev; sindikalna vodstva morajo odraziti strukturo zaposlenih v posameznih okoljih.

Potemtakem je treba začeti s konkretnimi akcijami brez velikih referatov, ki smo jih imeli dovolj. Resolucije smo sprejeli, in zdaj jih je treba pretočiti v vsakodnevno življenje delavcev.

Posebej bi opozoril na zahteve, ki smo jih v zadnjem času postavljali o krepitvi reproduktivne sposobnosti gospodarstva. To ne bi smelo biti samo geslo, ampak moramo to reševati s praktičnimi akcijami. Te praktične akcije pa pomenijo, da tako zakon o zadovoljevanju splošnih potreb, ki ga bomo sprejeli v Saboru ter predpisi in sklepi, ki jih bomo sprejeli v občinskih skupščinah in v skupščinah skupnosti občin, proračuni itd. morajo biti takšni, da bodo že vnaprej zagotavljali, da bo del dohodka, ki ostane temeljnim organizacijam, naraščal hitreje od dela dohodka, ki ga namenjamo za splošne in skupne potrebe. Sindikat bo moral pri tem posebej vztrajati, saj so bile vse dosedanje akcije neuspešne.

Iz razgovora s predsednikom sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Mikom Špiljakom

Če vemo, kaj moramo, tako tudi storimo!«

RADNIČKE NOVINE, glasilo Zveze sindikatov Hrvaške, so v zadnji številki objavile razgovor s predsednikom sveta ZSJ Mikom Špiljakom. Intervju povzemamo v delno skrajšani obliki.

RADNIČKE NOVINE: Komaj minulo leto je bilo vse v znamenju analiz razvoja, družbenoekonomskih gibanj in družbenih odnosov v celoti. Ali bo leto, v katero smo komaj stopili, kolektivno — leto urejanja zadev in ostrejših usmeritev v uresničevanje ustavnih opredelitev, prejšnjih dogovorov in sklepov?

MIKA ŠPILJAK: Lani smo na kongresih in drugih sindikalnih in partijskih srečanjih predvsem zavzeli zelo jasna stališča o tem, da je treba skupno porabo omejiti v stvarne meje dohodka in da mora z dohodkom bolj kot doslej razpolagati delavec in delovni kolektiv. To pomeni, da bo celotna dejavnost v tem letu usmerjena k uresničevanju tistega, kar je bilo dogovorjeno lani. V tem smislu bodo vse družbenopolitične organizacije, vsi organi družbenopolitičnih skupnosti in druge družbene sile morale sprejemati ustrezne ukrepe. Naša politična akcija bo morala biti temu podrejena.

V tem pogledu ni kakšnih novih nalog, ampak se je treba samo usmeriti k uresničevanju sprejetih sklepov. Podali smo izčrpno analizo, opozorili na smeri realizacije in zdaj je to treba uresničiti v praksi. V tej akciji je tudi sindikat dejavnik, ki mora sodelovati skupaj z drugimi silami naše družbe.

Smo in nismo dobro organizirani

RADNIČKE NOVINE: Osmi kongres Zveze sindikatov Jugoslavije je poudaril vlogo in odgovornost naše organizacije pri izvajanju ustavnih obveznosti, manj pa se je poglobil v odpre takšni vlogi sindikata. Ali to pomeni, da je naša lastna neorganiziranost, naša raven zavesti o obveznostih v združenem delu in delegatskem političnem sistemu bistveni vzrok, da, vzeto v celoti, nismo učinkoviti pri uresničevanju vloge združenega dela v družbenih gibanjih?

MIKA ŠPILJAK: Ne bi dejal, da gre tu za problem neorganiziranosti sindikata. Sindikat je bil, doslej pretežno obrnjen k združenemu delu. Šele lani smo s pomočjo razprave o političnem sistemu, študije tovariša Kardelja in sklepov partijskih teles zavzeli jasnejšo usmeritev, da se mora sindikat bolj kot doslej usmeriti k političnemu sistemu, delegacijam, interesnim skupnostim, družbenopolitičnim skupnostim oziroma tistemu delu dohodka, ki ga združeno delo daje za splošno in družbene potrebe in o katerih se pretežno odloča na teh ravneh samoupravnega organiziranja. V tem smislu je potrebno dograditi usmerjenost sindikata pri uresničevanju njegove vloge in poudariti potrebo, da mora sindikat ob dejavnosti v združenem delu okrepiti tudi svoje delo v družbenopolitičnem sistemu.

Že v začetku prejšnjega leta smo v tem pogledu sprejeli več sklepov znotraj sindikata ter dopolnili statutarne sklepe. Zdaj se, na primer, začnejo volitve v delegacije samoupravnih interesnih skupnosti oziroma v organe, ki bodo razpolagali z velikim delom dohodka. Sindikat se mora vključiti v te volitve delegatov in v oblikovanje njihovih stališč. Sodelovati mora pri delu z delegacijami in tako prevzeti svoj del odgovornosti.

Ko gre za organiziranje, dejavnost osnovne sindikalne organizacije in sindikata v občini, pa moramo to dejavnost še bolj poudariti. Sindikat v občini je premalo organiziran za reševanje številnih problemov na občinski ravni. Potemtakem bomo morali storiti več za odpravo takšnega stanja.

RADNIČKE NOVINE: Pri sprejemanju številnih družbenih sklepov, ki so pogosto tarča ostre kritike, ki povzročajo prevelike dajatve gospodarstva za splošno in skupno porabo, inflacijo, stagniranje pa tudi nazadovanje akumulativne sposobnosti delovnih organizacij, sodelujejo tudi delegati delavskega razreda, ponekod tudi sindikata. Kaj storiti, da bi vsi nosili posledice za ravnanje, ki ni tisto, kar smo obljubili delavcem ali delegatski bazi?

MIKA ŠPILJAK: Problem obremenjenosti gospodarstva v lanskem letu, še zlasti ob izteku, je prišel na dan kot eden najbolj žgočih problemov vse naše družbe. Bodimo natančnejši: v splošnem okviru preobremenjenosti gospodarstva je bistveno vprašanje, kdo danes razpolaga z delom dohodka za investicije, kdo je njegov nosilec.

V ustavi in zakonu o združenem delu smo se dogovorili, da naj bo to združeno delo, vendar je le-to zaradi raznih dajatev prek bančnih kanalov in s takšno kreditno politiko ostalo pri majhnem delu dohodka, s katerim odloča o razvoju, medtem ko s pretežnim delom razpolagajo drugi. O tem smo lani razpravljali na vseh forumih in še posebej na VIII. kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije. Takrat so bile postavljene zahteve ne samo sindikatu, ampak tudi Zvezi komunistov, vsem družbenopolitičnim organizacijam, organom v občinah in republikah, da svojo politiko podredijo ustavi in zakonu o združenem delu. Ko gre za sindikat, je treba poudariti, da čeprav neposredno ne sodeluje pri teh sklepih, vseeno nosi politično odgovornost za delo delegatov in delegacij, ko sprejemajo sklepe v skladu z ustavo in zakonom o združenem delu.

Kako »podružbiti« investicije?

RADNIČKE NOVINE: Odločali smo se za določene investicije in tako vnaprej angažirali velik kos pričakovanega dohodka. Zdaj bomo delno preložili nekatere investicije, druge moramo nadaljevati. Kako bomo zdaj »podružbili« te investicije oziroma dosegli, da jih odobri združeno delo?

MIKA ŠPILJAK: Delavec zdaj zahteva, da ima vse večji vpogled v to, kdo sprejema sklepe o investicijah, kako se le-te sprejemajo, kako se trošijo sredstva, zakaj nastajajo prekoračitve. Povsem jasno pa je, da ga o tem zmeraj ne vprašajo. Danes je treba priti pred delavce in jim vse to povedati oziroma položiti račun pred tiste, ki so jim bila odvzeta sredstva za investicije.

Sicer pa so bili pri investicijah ponujeni programi in cene, delavci pa so to izglasovali. Zdaj se izkazuje prekoračitve in moramo reči, kje so vzroki za to in zakaj delavci niso bili pravočasno seznanjeni. Moramo pozvati vse samoupravne organe, organe družbenopolitičnih organizacij in družbenopolitične skupnosti, da z jasnimi računi pridejo pred tiste, ki so dali sredstva in ki bodo verjetno morali dati dodatna sredstva za uresničitev programov. Zame je to težišče dejavnosti, v kateri mora sodelovati tudi sindikat, to pa bi bilo tudi »podružbljanje« investicijskih sklepov.

Pogoji gospodarjenja — resna skrb

RADNIČKE NOVINE: Na VIII. kongresu ZSJ je bilo precej govora o različnih pogojih gospodarjenja oziroma o tem, da bi jih uskladili. V tem kontekstu je bila tudi polemika o tem, ali je treba izenačevati dohodek različnih panog in grupacij. Nekateri delegati so se postavljali po robu takšnim zahtevam in to razlagali s tem, da je višina dohodka objektivno različna in da nastaja kot rezultat zakonito neenakomernega razvoja znanosti in tehnologije, pa tudi zaradi družbene naloge, ki jo ima ustrezna proizvodnja v interesu gospodarjenja in razvoja v celoti. Ti delegati so predlagali, naj akcija sindikatov osredotočimo na izenačevanje osebnih dohodkov po načelu: za enako delo — približno enak osebni dohodek. Večji dohodek pomeni tudi večje

družbene obveznosti in tudi več dajatev za razvoj, vendar ni nujno, da pomeni tudi večji osebni dohodek, če ni rezultat večje storilnosti.

O tem so v sindikatih Hrvaške lani govorili precej. Ali boste to vprašanje temeljiteje obravnavali tudi v svetu ZSJ?

MIKA ŠPILJAK: O problemu različnih pogojev pridobivanja dohodka razpravljamo že dalj časa in to je gotovo eno izmed zelo pomembnih vprašanj v naši družbi. Nanj še nismo našli pravega odgovora. Zdaj se ponuja vrsta različnih predlogov in rešitev. Mnogo več je tistih, ki zastopajo stališče, da je treba izenačevati pogoje pridobivanja dohodka, kot pa tistih, ki se zavzemajo za izenačevanje dohodka. V referatu na VIII. kongresu ZSJ sem dejal, da je treba »objektivirati pogoje za pridobivanje dohodka.« To pomeni, da različne panoge in grupacije, ki imajo različne potrebe po višini dohodka in različno tehnologijo, morajo k temu ustrezno imeti pogoje za pridobivanje dohodka, potemtakem tudi za svoj razvoj, za skupno porabo in za osebne dohodke.

Imamo panoge in grupacije, ki so razmeroma na lahek način prišle do dohodka in ustvarijo tudi po poldruhi milijon dinarjev poprečja osebnih dohodkov, po drugi strani pa imamo panoge in grupacije, kot so npr. jamski premogovniki, v katerih so delavci poprečno zaslužili med 300 in 400 tisoč starih dinarjev in niso mogli dati sredstev za skupno porabo. Nekateri so morali celo ukiniti sredstva za regrese, nekateri rudniki v Srbiji pa celo topli obrok. Nič ne more prepričati teh delavcev, da so omenjene razlike posledica objektivnih pogojev gospodarjenja, pred tem dejstvom pa tudi mi ne smemo zapirati oči. Če bomo zanemarili ta problem, se bodo pojavile zahteve po drugačnem sistemu urejanja dohodka in razmerij, zahteve po sistemu, ki smo ga že opustili.

To je resen problem in moramo poiskati odgovor nanj. Zato ga bomo uvrstili v letošnji delovni program sveta ZSJ in o

njem razpravljali, da bi slišali predloge za rešitev, saj dosedanje rešitve samo delno zadovoljujejo in ne dajejo celovitega odgovora.

Ni govora o zamrznitvi OD!

RADNIČKE NOVINE: Smo sredi živahne akcije za dopolnjevanje normativnih aktov, sprejetih v zadnjih dveh letih. Nezadovoljstvo delavcev z nekaterimi akti, največ pravilniki o delitvi sredstev za osebne dohodke, se končuje z ustavitvami dela. Delavci so nezadovoljni, ker v teh pravilnikih ni enakosti v pogojih pridobivanja osebnih dohodkov. V delovnih skupnostih na primer, za opravljeno delo enostavno napišejo račun in ga predložijo proizvajalcem ne glede na višino dohodka, rezultat poslovanja. Zahtev po ustreznem pravilniku pogosto ne spremljajo tudi akcije delavcev, da ga pripravijo sami, ampak raje pričakujejo predlog, ki bo prišel od nekoga od zunaj. Ali to ni mezdna miselnost?

MIKA ŠPILJAK: Res je, da mnogi samoupravni akti, zlasti pravilniki o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke, niso dovolj odrazili naših opredelitev o delitvi po delu, bodisi zato, ker so nedosledni, ali pa zato, ker jih delavci niso razumeli, celo zato, ker dajejo napačne rezultate. Če delavec ni v položaju, da v primeru, če bolje dela, več tudi zasluži, ampak se mu osebni dohodek kroji po merilih in pravilnikih, ki jih ne razume, potem tudi mora reagirati kot — mezdni delavec. Če pa ne želimo, da bi se tako obnašal, potem ga moramo vključiti v dograjevanje sistema in pravilnika delitve po delu, po katerem bo zares dobil osebni dohodek na podlagi delitve po delu. Če se delavci ne bodo vključili v to dodelavo, potem se z nikakršno drugo politično akcijo ne bodo uspeli iztrgati iz meznega ravnanja. Delavec reagira na podlagi objektivnega družbenega položaja, v kakršnem je. Če je to mezdno razmerje, potem iz tega nastane tudi mezdno obnašanje. To niso nekašne nove ugotovitve: vrsto

let govorimo o ustreznih delitvi po delu. Mnogo organizacij je, v katerih so bili doseženi primerni rezultati, ki so nam lahko za zgled. Čeprav za nobeno organizacijo ne moremo reči, da je našla idealno rešitev za vsa vprašanja delitve, le imamo pozitivne izkušnje, ki jih je moč priporočiti drugim organizacijam. Menim, da imajo pri tem pomembno vlogo tudi novinarji.

RADNIČKE NOVINE: Prekoračitve naših možnosti so očitne v vseh oblikah porabe, vendar imamo vtis, da enako gradimo vse: osebne dohodke, skupno porabo, splošno porabo in prekoračitve investicij. Ali to ne zamegljuje prve podobe bistvenih prekoračitvev in ne sledi morda tej preveč splošni kritiki tudi »zamrznitev« osebnih dohodkov.

MIKA ŠPILJAK: Zelo pogosto slišimo, da je treba porabo omejiti v stvarne meje, kar ima svoj misel, saj so vse oblike porabe večje od stvarnih možnosti. Vendar pa z načelnim stališčem ne bomo rešili problema, ker ga je treba rešiti tam, kjer se pojavlja. Če gre za nepokrite investicije, potem je treba na to pokazati s prstom in konkretno opozoriti, kje se je to zgodilo. Isto velja tudi za prekoračitve splošne in skupne porabe ter osebnih dohodkov. Največ je takšnih organizacij, ki so se pri izplačevanju osebnih dohodkov vedle tako, da so izplačevale v skladu z realnimi možnostmi, v skladu z uspehom v proizvodnji in povečanjem storilnosti. Ponekod, v nekaterih panogah, pa so bili osebni dohodki večji kot storilnost in dohodek. Niso spoštovali družbenih dogovorov in sporazumov in — tam so problemi. Sindikat mora tam začeti akcijo. So tudi panog, ki so razmeroma dobro »stale«, vendar niso mislele na svoj razvoj in so nekako lahkomišelnost delile denar za osebne dohodke. Drug primer so organizacije z izgubami, kjer so osebni dohodki naraščali tako kot pri organizacijah, ki so dobro poslovale ali pa še bolj.

NAJNOVEJŠE!

V družboslovni zbirki založbe Delavska enotnost je izšla nova, zanimiva knjiga:

Dr. Lojze Sočan:

POT V GOSPODARSKO RAZVITOST

(Problemi dolgoročne razvojne usmeritve Slovenije)

Cena: 360 din za izvod.
Naročila pošljite na naslov:
TOZD DELAVSKA ENOTNOST,
Ljubljana, Dalmatinska 4

NAROČILNICA

Pri TOZD DELAVSKA ENOTNOST naročamo izvodov knjige POT V GOSPODARSKO RAZVITOST. Knjige pošljite

na naslov:

..... Naročeno, dne

(ulica, poštna št., kraj)

Zig

(Čitljiv podpis naročnika)

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.

KDO JE KDO

NORODOM SIHANUK
kampučijski »ambasador«

Naloga, ki si jo je naložil nekdanji kamučijski voditelj princ Norodom Sihanuk, je brzkone med najtežjimi izmed tistih, s katerimi se je srečeval med svojim dolgoletnim državnim in političnim delovanjem.

Ognjevit govor 56-letnega Sihanuka v Združenih narodih, ko je govoril o dogajanjih v Kamučiji (kot domoljub in ne kot član zakonite vlade, s katero se, kot sam pravi, v marsičem ne strinja) je pokazal vso veličino tega še vedno najuglednejšega Kamučijca, ki je bil eden soustanoviteljev gibanja neuvrščenosti.

Princa Narodoma Sihanuka so leta 1941 francoski kolonizatorji postavili na prestol Kambodže, in sicer namesto njegovega deda kralja Sisowatha Monivonga. Sihanuk je marca leta 1945 razglasil neodvisnost Kambodže, ki je

bila tedaj še pod japonsko okupacijo. Ko so konec tega leta v Phnom Penh vkorakale britanske čete, ki so pregnale Japonce, so oblast vnovič izročile Francozom, ki so obnovili kolonialno oblast. Leta 1954 (po ženevski konferenci) pa je Kambodža le dobila popolno neodvisnost. Leto pozneje se je mladi kralj Norodom Sihanuk odpovedal prestolu v korist svojega očeta Norodoma Suramita, po očetovi smrti (leta 1960) pa ga je ljudstvo na splošnem referendumu izbralo za državnega voditelja (ne kralja), ki se je nato leta 1961 v Beogradu udeležil prve konference gibanja neuvrščenosti.

Sihanuk je dosledno uveljavljal kamučijsko neuvrščeno zunanjo politiko, dokler ga ni leta 1970 (med potovanjem po Evropi) zrušil »njegov« premier Lon Nol. Jasno je bilo, da je puč organizirala CIA. (O tem je Sihanuk napisal knjigo »Moja vojna s CIA«.) V tujini je ustanovil vlado nacionalne enotnosti in pozval rojake k oboroženemu upor. Dežela je ućakala novo neodvisnost in svobodo po petih letih, torej leta 1975. Sihanuk se je vrnil v domovino kot šef države, vendar se je leta 1976, po sprejemu nove ustave, umaknil s političnega prizorišča in cela tri leta je bilo o njem slišati bore malo. Na mednarodno prizorišče se je vrnil v uri nacionalne stiske in pri tem izkazal polno mero domoljubja in neuvrščenosti.

BRANKO KASTELIC

TA TEDEN V ŽARIŠČU

BEOGRAD — Na uradnem obisku v Jugoslaviji je bil minister za zunanje zadeve Kube Isidoro Malmierca. Z gostiteljem, zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Josipom Vrhovcem se je pogovarjal predvsem o pripravah neuvrščenih držav na bližnje ministrsko snidenje koordinacijskega biroja neuvrščenih držav v Malputu (LR Mozambik), krepitvi podpore osvobodilnemu boju na afriškem jugu, ki bo tema tega sestanka, kot tudi povečanju pomoči takoimenovanim frontnim državam, ki najbolj neposredno pomagajo osvobodilnim gibanjem v Zimbabveju in Namibiji. Ministra sta preučila tudi druge dejavnosti neuvrščenih dežel in se pogovorila o dvostranskem sodelovanju.

DAMASK — Na zasedanju palestinskega narodnega sveta, ki se ga je udeležila vrsta tujih delegacij, je govoril tudi vodja jugoslovanske delegacije, izvršni sekretar predsedstva CK ZKJ Vlado Janžič, ki je najprej dejal, da so predsednik Tito in jugoslovanski narodi ter narodnosti vedno dokazovali globoko in iskreno razumevanje za boj palestinskega ljudstva, saj so si tudi sami izbojevali svobodo v štiri-letni krvavi narodnoosvobodilni in socialistični revoluciji. Ob tej priliki je ponovil znana jugoslovanska stališča do rešitve bližnjevzhodne krize, ki mora vsebovati popoln umik Izraela z vseh zasedenih arabskih ozemelj in uresničitev zakonitih pravic palestinskega ljudstva, ustanovitev neodvisne palestinske države in sprejetje Palestinske osvobodilne organizacije PLO za edi-

nega zakonitega predstavnika palestinskega ljudstva. Predsednik narodnega sveta Faruk Kadumi pa je samo zasedanje ocenil kot srečanje resnične palestinske enotnosti, ki je predpogoj za nove palestinske zmage.

TEHERAN — Iranski šah Reza Pahlavi je, kot je napovedal, takoj potem, ko je parlament izglasoval zaupnico novi civilni vladi premiera Bahtijara, zapustil državo. Opazovalci sodijo, da se je s tem za vselej poslovil od svojega prestola. V Iranu so množice ta dogodek pozdravile s pravih ljudskim veseljem in podiranjem šahovih spomenikov. Premier Bahtijar je medtem pozval ljudstvo, da ohrani mir in podpre njegove ukrepe. Tudi voditelj verske opozicije Homeini, ki živi v Parizu, je pozval k disciplini. Ti pozivi so, kot kaže, zalegli, kajti zdaj iz Irana ni vesti o večjih nemirih.

BRUSELJ — Na prvem letošnjem srečanju zunanjih ministrov držav — članic Evropske gospodarske skupnosti niso sprejeli nobenega oprijemljivejšega sklepa o najpomembnejšem vprašanju dnevnega reda, o usodi evro pskega denarnega sistema. Razpravljali so tudi o Jugoslaviji in sklenili dati nalog stalnim predstavnikom, da pospešijo delo tako, da bi na naslednjem sestanku ministrskega sveta, ki bo 6. februarja, lahko sprejeli odločitev o napolitih za pogajanja o novem gospodarskem sporazumu med EGS in SFRJ. Opazovalci sodijo, da bi se pogajanja z Jugoslavijo »lahko« začela že februarja.

Nevarne razsežnosti nove vojne v Indokini

Nobenih utvar več

Branko Kastelic

Dogodki so vsekakor prehiteli drug drugega in predvidevanja tudi najbolj črnogledih opazovalcev, čeprav je enoletna »obmejna« vojna med Demokratično Kamučijo in Socialistično republiko Vietnam dajala več kot dovolj vzrokov za zaskrbljenost predvsem zaradi poudarjene nespravljivosti obeh strani in vse javnejšega in jasnejšega opredeljevanja socialističnih velikank, Kitajske za kamučijska in Sovjetske zveze za vietnamska stališča.

Dejstvo, da ne na vietnamski ne na kamučijski strani ni bilo nikakršne politične volje za pobotanje (na lanski beograjski konferenci zunanjih ministrov neuvrščenih dežel je bilo veliko prizadevanj usmerjenih prav k temu) je razkrivalo, kako globoko so razhajanja med tema socialističnima neuvrščanima državamama, ki jih je opredeljevanje velikih naglo stopnjevalo, čeprav brzkone nihče ni niti pomislil, kaj se utegne zgoditi. V slabih dveh tednih je nato padlo glavno mesto Demokratične Kamučije Phnom Penh, zakonita vlada in njene čete so se umaknile v gorovje, iz Phnom Penha se je oglašila »nova« kamučijska vlada »Ljudski revolucionarni svet«, ki se razglašala za edino zakonito predstavnico kamučijskega (khmerskega ljudstva) in ki so jo kot prva oziroma druga država priznale SR Vietnam in Sovjetska zveza, nekdanji kamučijski voditelj Norodom Sihanuk se je odpravil na sedež OZN, kjer je v ognjevitem »neuvrščenen« govoru poudaril, da je njegova dežela v rokah »vietnamskih agresorjev«.

Čeprav je očitno, da je trenutno boj na diplomatski fronti brzkone pomembnejši od tistega na vojaški, je položaj od kraja zapleten na obeh. Sovjetska

zveza je namreč z vetom na zasedanju varnostnega sveta OZN preprečila izglasovanje resolucije neuvrščenih držav, ki je vsebovala oceno, da je v Kamučiji nastal nevaren položaj za mednarodni mir in stabilnost in da je nujno, da vse »tuje sile« takoj ustavijo ogenj in se umaknejo iz dežele. Kot diplomatski je tudi vojaški položaj zdaj nejasen. Medtem ko »uporniki in njihova vlada trdijo«, da je celotno ozemlje Kamučije »osvobojevano«, agencije poročajo o vse srditejših spopadih med zakoniti vladi zvestimi četami in »vietnamsko-uporniškimi« četami.

Nova vojna vihra na Indokitajskem puščavi za seboj vrsto neodgovornih vprašanj in dilem; žal — to bi lahko posebej debelo podčrtali — moramo govoriti o njih, ko gre za dve socialistični neuvrščeni državi, za vojno med ljudstvomama, ki sta se skupaj bojevali proti imperialističnemu agresorju in domačim izdajalcem, za vojno, v katero so močno vpleteni interesi dveh velikih sil: Sovjetske zveze, ki to je, in Kitajske, ki naj bi to postala. Pri tem velja vnovič zavrniti utvaro, s katero so hoteli svetu postreči v Vietnamu, da je namreč Kamučijo »osvobodila« tako imenovana »Združena fronta za nacionalno rešitev Kamučije«, ki so jo pod vietnamskim okriljem ustanovili 2. decembra lani in bi v tako kratkem času ne mogla postati vojaško tako močna, da bi v slabih dveh tednih zasedla »skoraj« vso Kamučijo in prisilila redno, čeprav šibko vojsko k umiku v gore.

Medtem ko so vietnamske čete, tanki in letala pod zastavo kamučijskih »upornikov«, ki so jim jo sami položili v roke, »osvobajali« Kamučijo, pa se je svet »moral« sprijazniti zgolj z

verbalnimi obsodbami tujega vojaškega posega na kamučijskem ozemlju in pozivanju k mirnemu reševanju spora. Tudi gibanje neuvrščenosti ni moglo storiti kaj več, pa čeprav je šlo za vojno med dvema neuvrščanima deželama. Temu je sledila ustanovitev »nove vlade«, ki so jo takoj priznali Vietnam, Sovjetska zveza in še nekaj socialističnih držav (med njimi so bile tudi neuvrščene države). Vse to je odprlo več zares pomembnih vprašanj glede temeljnih načel odnosov med državami, glede »vedenja« držav v sodobnih razmerah. Veliko je namreč v svetu majhnih in manjših držav, ki so vojaško šibke in ki bi lahko bile lahek vojaški plen. Takšna bojažen nujno povzroča zapiranje vase, povečevanje stroškov za oborožitev, podira mostove zaupanja, sodelovanja, prijateljstva.....

Nestrinjanje z notranjo politiko sosednje države ali katerikoli druge države bi potemtakem lahko razlagali tudi kot pravico do posega proti zakoniti vladi v tej državi s kakršnimkoli »izgovorom ali vabilom«. Dejstvo je, da se načela, na katerih temelje sodobni mednarodni odnosi, ne spoštujejo tako, kot bi se morala (zato tudi smo priča mnogim krizam, spopadom, sporom) pa vendarle bi tako očitno in temeljito kršenje nekaterih zares osnovnih načel človeštvo kaj hitro pahnilo v objem novega svetovnega spopada. Ob tem velja posebej poudariti, kako veliko škodo sta ob dogodkih v Kamučiji utrpela ugled politike neuvrščenosti in pa ugled socializma. Vse to so svetovne razsežnosti vojne v Kamučiji, ki so nevarno »prvic« v zgodovini mednarodnih odnosov.

OD SOBOTE
DO SOBOTE

Nedelja, 14. januarja

V partizanski vasi Dražgoše je bila 23. športna prireditev »Po stezah partizanske Jelovice«, na kateri so nastopili smučarji tekači v raznih disciplinah. Zastopali so smučarske klube in ekipe enot teritorialne obrambe in JLA.

Ponedeljek, 15. januarja

Predsedstvo CK ZKS je obravnavalo organiziranost informativno propagandne dejavnosti v Zvezi komunistov. Predvsem je opozorilo, da informacije ne morejo biti nevtralne, da morajo komunisti vselej računati z nasprotno propagando in biti nosilci agitacije, ki temelji na stvarnih dosegih naše družbe.

Torek, 16. januarja

Svet marksističnega centra pri CK ZKS je obravnaval pobudo FSPN in sklenil, da se letošnji poletni dnevi uporabijo za uvedbo »Zihroyih spominskih dni«, ki naj bi bili posvečeni aktualnim vprašanjem razvoja marksistične znanstvene misli v naši družbi.

Sreda, 17. januarja

Koordinacijski odbor pri RK SZDL je obravnaval letošnji program prireditev in proslav v republiki ter prošnje za pomoč pri njihovi izvedbi. Med prvimi večjimi prireditvami letošnje pomladi bo prireditev ob dnevu varnosti in družbene samozaščite v NOB in revoluciji, ki bo 13. maja. Na prireditvi se bodo zbrali nekdanji pripadniki enot VOS, VDV in Narodne zaščite.

Četrtek, 18. januarja

Izvršni svet skupščine SRS je na svoji seji obravnaval predloge nekaterih zakonov s področja kulturnih dejavnosti, med njimi zakon o odrski kulturni dejavnosti, knjižničarstvu in informacijskem sistemu. Obravnaval je tudi problematiko organizacij združenega dela, ki na področju kmetijstva poslujejo z izgubami.

Petek, 19. januarja

Predsedstvo skupščine SRS je na svoji seji obravnavalo program dela in dnevni red sej zborov v februarju ter ocenilo potek sprejemanja resolucije o politiki izvajanja srednjeročnega plana Slovenije. Med drugim je obravnavalo tudi osnutek odloka o ustanovitvi komisije za informiranje pri skupščini, ki naj bi začela v kratkem s svojim delom ter bo predvsem skrbela za sistemsko urejanje vprašanj na področju družbenega sistema in formiranja ter vseh njegovih sestavnih delov.

Znanje je najboljšo orožje

Jubilej »Naše obrambe«

Z lansko decembrsko številko je slovenska obrambnozgodnja revija Naša obramba sklenila deseto leto izhajanja. Revija je izšla iz Vojaškega informatorja, ki je pred njo izhajal 5 let, tako da slovenski obrambnozgodnji tisk slavi te dni svojo 15. obletnico.

Kot so povedali na priložnostni tiskovni konferenci je ta, sicer skromni jubilej za slovensko družbo zelo pomemben, saj je Naša obramba s svojo vsebino in veliko priljubljenostjo in razširjenostjo med prebivalstvom dala velik prispevek k podružbljanju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. Letošnja prva, malce slavnostno obarvana jubilejna številka je izšla v nakladi 125.000 izvodov, v široko zasnovani politični akciji »Naša obramba« v vsako družino« pa jo dolgoročno skušajo približati res sleherni slovenski družini. S tem v zvezi pa ima Naša obramba po vsebinski plati še veliko načrtov.

Za našo obrambo je značilno, da ima med vsemi slovenskimi revijami najvišjo naklado, pa tudi v svetovnem merilu ni vojaško strokovnega oziroma obrambnozgodnjega časopisa ali revije s tolikšno naklado v pri-

merjavi s številom prebivalstva. Prav zato je tovariš Franc Šetinc v intervjuju za revijo Start lahko izjavil, da je revija Naša obramba fenomen v jugoslovanskem merilu. Revije ali časopisa s podobno vsebinsko zasnovano in tako priljubljenostjo med bralci ni niti v SFRJ niti zunaj naših meja. To je skratka revija, ki je že dokaj blizu tega, da bi v njej prav vsakdo našel nekaj zase.

Po svoji vsebini je Naša obramba potemtakem široko izobraževalna revija, ki nadomešča in dopolnjuje druge oblike obrambne usposabljanja tako rezervnih vojaških starešin, pripadnikov teritorialne obrambe in milice kot tudi vseh drugih struktur prebivalstva, še zlasti mladine. Naša obramba je že postala nepogrešljiv pripomoček pri obrambnem usposabljanju šolske in druge mladine, hkrati pa s svojimi prispevki o JLA vzbuja med mladimi zanimanje za vključevanje v vojaške šole in za vojaški poklic.

Prav zaradi njene velike vloge pri obrambnem usposabljanju prebivalstva in zavoljo velikih možnosti, ki jih Naša obramba ima na tem področju, so skrb za njeno razširjanje prevzeli za obrambne priprave najodgovor-

nejši dejavniki v republiki, občinah, krajevnih skupnostih, organizacijah združenega dela, šolah itd. Čeprav je akcija dolgoročna, pa že doslej doseženi rezultati dokazujejo, da je pravilno zasnovana in usmerjena.

Na omenjeni tiskovni konferenci so predstavniki revije Naša obramba tudi poudarili, da si bodo z vsemi odgovornimi dejavniki skupaj prizadevali za čimprejšnjo uresničitev predloga, po katerem naj bi Naša obramba poslej izhajala tudi v srbohrvaškem jeziku. Omenjena izdaja bo namenjena več kot 100.000 delavcem iz drugih republik, ki so na začasnem delu v Sloveniji. V zvezi s temi delavci gre namreč za svojstven pojav. Le-ti niso vključeni v koncept splošnega ljudskega odpora v maticinih občinah, pri nas pa tudi ne. Zategadelj bi jim naša obramba — za njih posebej prirejena — prišla še kako prav. Jasno je, da bodo morale pri razširjanju revije med omenjene delavce prispevati svoj delež tudi sindikalne organizacije.

Obisk v kuhinji bolnišnice v Mostah v Ljubljani, po 6. kulinarčni razstavi ljubljanskega armadnega območja — Kuharica Olga Prelog dobila zlato medaljo

Prehrana — pomemben korak k zdravju

Tekst in foto: Andrej Agnič

Kuhati v vojaški kuhinji zadnje čase ni več tako preprosto, kot morda pred desetimi leti. Vse večje zahteve po okusni in raznoliki prehrani — terjajo kvalificiranega in dobrega kuharja. Prav zato, da bi preverjali znanje in spodbujali nadaljnje izpopolnjevanje kuharjev, pripravljajo ljubljansko armadno območje že od leta 1973 tekmovanje svojih kuharjev. Ob koncu lanskega leta je bilo že šesto tako tekmovanje po vrsti.

Zlato medaljo in pokal v skupini civilnih kuharjev, ki delajo v vojaških enotah, je tokrat dobila Olga Prelog, kuharica v ljubljanski vojaški bolnišnici.

»Seveda sem bila vesela, ker zlate medalje nisem pričakovala. Tekmovala sem prvič in me je to veljalo kar precej živcev.« Tako je začela pripovedovati Olga in še povedala, da imajo pri njih dogovor, da vsako leto tekmuje druga. Pa vseeno vedno prinesejo domov vsaj eno od medalj.

»Veste, pri nas moramo biti zelo natančni, saj kuhamo za bolnike in v naših loncih je skoraj redno kar 12 različnih jedi. Največ seveda dietnih. Prav zato mi ni bilo tako zelo težko, ko mi je žreb za preizkus znanja namenil kurji ragu, makarone z mesom, zeleno solato in puding. Seveda sem, priznam, večkrat poskusila te jedi skuhati doma tako, da sta mož in hčerka bila že kar malo nejevoljna.«

— Kaj pa doma, radi kuhate?

»Rada, čeprav me pri loncih včasih zamenjata tudi mož ali hči. Sicer pa sem rada kuhala že kot otrok.«

Pa povejmo o Olgi še nekaj več. Doma je iz Dobove pri Brežicah in ko je prišla v Ljubljano, se je zaposlila v vojaški bolnišnici v Mostah, kjer dela že 23 let. Najprej kot servirka, potem kot kuharska pomočnica. Pred tremi leti, ko je naredila tečaj, pa je postala kvalificirana kuharica.

»Da, 23 let sem že tukaj, pa mi niti na misel ne pride, da bi se zaposlila kje drugje. Dobro se počutim tukaj, saj v kuhinji nismo le sodelavci, ampak prijatelji.«

— Kaj pa najraje kuhate?

»Vse, najraje pa kaj novega. Saj tudi v kuharsko knjigo večkrat rada pogledam. Doma je mož najbolj vesel preproste

hrane, posebno še, ko skuham repo in fižol.«

— Še nekaj bi rad vprašal. Vojaški pasulj je narejen po vojaškem receptu, kljub temu pa mislim, da ni vojna tajna. Ali mi lahko izdane to skrivnost?

»Fižol namočimo skupaj z narezano čebulo že prejšnji dan. Naslednji dan to kuhamo najmanj pol in največ dve uri, odvisno od fižola. Medtem posebej prepražimo čebulo, ki ji dodamo malo slanine, narezane na kocke, pa paradižnik in papriko. Ko je to že skoraj gotovo, dodamo sesekljan česen in po možnosti peteršilj. Vse skupaj stremo v kuhan fižol, ki mu dodamo še skuhanu suha rebra, ki so najboljše, lahko pa kaj drugega prekajenega. Seveda mora to vreti še nekaj časa in vojaški pasulj je zelo dober, še posebej, kadar ga kuhamo veliko skupaj.«

Ogledal sem si seveda tudi kuhinjo in kapetan Milomir Petrovič mi je o delu v njej povedal nekaj več.

»Že več let je naša glavna skrb prehrana bolnikov. Paziti moramo na več stvari. Najprej seveda na dietno hrano, pri kateri dietalna sestra stalno ugotavlja, kako bolniki to hrano sprejemajo. Paziti moramo tudi na bolnike, ki so doma iz različnih pokrajin, torej različnih prehrabnih navad. Še posebej pa skrbimo, da je naša hrana, posebno zelenjava, stalno sveža.«

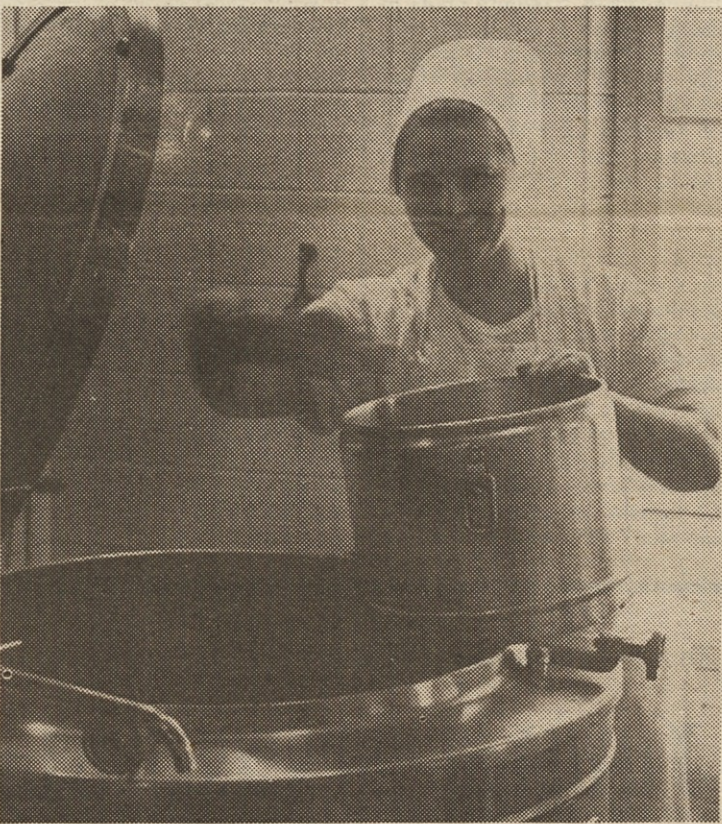
Kapetan Petrovič ni pozabil povedati, da je v lanskem in predlanskem letu bila njihova kuhinja najboljše ocenjena med kuhinjami vojaških bolnišnic.

To pa niti ni tako čudno, saj dosti skrbi posvečajo izobraževanju kadrov. Že kvalificirane kuharice obiskujejo še tečaje v vojaški izobraževalni enoti. Lani so bile po 7 dni na praksi v Plavi laguni v Ljubljani; že tradicija pa je izmenjava izkušenj s civilnimi bolnišnicami.

Navkljub temu, da so prostori vojaške bolnišnice in tudi kuhinje še stari, dosegajo zelo velike uspehe tudi zaradi poostrene, napol vojaške discipline. Že sedaj pa se veselijo nove bolnišnice, ki jo bodo zgradili čez nekaj let. Tam bo vse bolj moderno in delo kuharic in kuharjev bo nemaloprijetno lažje.

Okrog štedilnika je vedno živahno, saj je na njem dosti loncev in kozic in vsebino vsake je treba sproiti mešati in še kaj sproiti dodajati. Tako je skozi ves dan, pa v soboto in nedeljo tudi. Na fotografiji je prva z desne upravnik kuhinje Draga Saje, ki že 25 let dela za istim štedilnikom. Na podobnih tekmovanjih si je tudi ona že prislužila zlato medaljo. »Prav vse smo vesele Olginje uspeha, ker to pomeni tudi priznanje kolektivu. Pri nas je včasih kuhati malo težje, predvsem, ker imamo točno določene normative in zanje tudi točno določene material. Pa še nekaj je. Vedno moraš zelo paziti, kajti bolnišnica ni restavracija, kjer ga lahko polomiš, pa s tem izgubiš gosta. Pri nas pa »gost« mora ostati dlje časa.«

Olga Prelog: »Pri nas mora kuharica znati vse, od pasulja prek najrazličnejših slaščic do najbolj zapletene dietne hrane.«

Jugoslovanski — zlasti slovenski — delež delovno intenzivnih proizvodnih je bistveno višji v primerjavi z ZR Nemčijo in ostalimi visoko razvitimi gospodarstvi zahodne Evrope. V zadnjem planskem obdobju se je delno znižal.

Medtem ko je delež kapitalno intenzivnih proizvodnih Slovenije občutno nižji v primerjavi z visoko razvitimi deželami, se je jugoslovanski delež zelo približal deležu razvitega sveta. Poleg tega se v zadnjem planskem obdobju slovenski delež teh proizvodnih ni povečal, medtem ko se je jugoslovanski delež zvišal od 41,36 % na 43,67 %.

Tako slovenski kot jugoslovanski delež razvojno intenzivnih proizvodnih je občutno nižji v primerjavi z razvitim svetom. V zadnjem planskem obdobju se je v Sloveniji zvišal, v Jugoslaviji pa nekoliko znižal.

Industrijska struktura Slovenije je neugodna in to ne le v razmerju do visoko razvitih gospodarstev, ampak še posebno v razmerju do Jugoslavije. Tako ima Slovenija skoraj 9 % višji delež delovno intenzivnih proizvodnih v primerjavi z Jugoslavijo, kljub temu da je bilo npr. v letu 1974 v Sloveniji zaposlenih v industriji (z energetiko) kar 32,23 % od skupnega števila aktivnih prebivalcev. Ta odstotek je značjal za vso Jugoslavijo v tem letu 17,71 % in npr. za Kosovo le 11,73 %. Za približno enak odstotek pa je nižji slovenski delež kapitalno intenzivnih proizvodnih. Podrobnejši pregled strukture industrijske proizvodnje vključno z energetiko za Slovenijo in Jugoslavijo v letih 1971 in 1975 daje priloga 2.

Da ima Slovenija tako visok delež delovno intenzivnih proizvodnih, sta dva osnovna razloga. Prvi je zgodovinski; Slovenija se je začela v primerjavi z ostalo Jugoslavijo prej industrializirati in je svojo industrializacijo temeljila predvsem na teh proizvodnjah. Drugi razlog pa je predvsem gospodarskopoličten. Zaradi pomanjkanja dolgoročne strukture in razvojne orientacije je Slovenija tudi v šestdesetih letih

najintenzivneje v Jugoslaviji razvijala ravno delovno intenzivne proizvodnje. Tako se je v obdobju od 1963 do 1972 gibal delež Slovenije v celotnih jugoslovanskih naložbah delovno intenzivnih proizvodnih med 30 in 36 %, v celotnih jugoslovanskih naložbah kapitalno intenzivnih proizvodnih med 13 in 19 %. Skladno s tako proizvodno orientacijo, pa tudi kot njena posledica, je prišlo v šestdesetih letih do občutnega odтока kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev v tujino ter do še večjega pritoka nekvalificiranih kadrov iz drugih republik v Slovenijo. Ta proces je spremljala potreba po uvozu potrebnih surovin in reprodukcijskih materialov za te proizvodnje, večati pa so se začele tudi težave s prodajo teh izdelkov na jugoslovanskem in še bolj na svetovnem trgu. Problem se je na mednarodnem trgu posebno zaostрил s podražitvijo surovin in energije in z vse večjo konkurenco dežel v razvoju pri teh proizvodnjah. Prihaja do depresiranih cen in do vse bolj občutljivega zapiranja visoko razvitega sveta prav za te proizvodnje. Vse bolj se zapirajo tudi možnosti prej omenjene prodaje na širši jugoslovanski trg zaradi razvijanja teh proizvodnih v ostalih republikah.

b) Kvaliteta gospodarjenja

Drugo pomembno vprašanje obstoječe gospodarske osnove je kvaliteta gospodarjenja. Ta pokaže, kakšne gospodarske rezultate in razvojne možnosti daje obstoječa kvaliteta industrijske strukture. Kvaliteto gospodarjenja opredeljuje predvsem produktivnost dela, učinkovitost sredstev, akumulativnost in reprodukcijska sposobnost.

Povzemamo lahko, da se obstoječa gospodarska osnova slovenske industrije v sedanjem prelomnem obdobju na poti v gospodarsko razvitost sooča z nekaterimi resnimi problemi. Industrijska struktura Slovenije je razmeroma zastarela, saj vsebuje previsok delež tehnološko nezahtevnih proizvodnih, tudi v primerjavi s strukturo jugoslovanske industrije, še posebno pa v primerjavi z industrijsko strukturo razvitih dežel. Pri tem je naše gospodarstvo kvalitetno razmeroma uspešno osvojilo prav tehnološko nezahtevne proizvodnje, medtem ko ima še resne težave na področju poslovnega, tehnološkega in razvojnega obvladovanja tehnološko zahtevnih modernih proizvodnih. S tem pa je povezano tudi zniževanje akumulativne sposobnosti. To je

Novoletna voščila v korist boja proti raku

SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1979 ŽELIJO POSLOVNIM SODELAVCEM, PRIJATELJEM IN VSEM BRALCEM:

AVTOMONTAŽA — TOZD ZUNANJA TRGOVINA n. sub. o., Ljubljana, Celovška 32

CESTNI TRANSPORT DO Sempeter pri Gorici, Bratuževa 16

DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4

Časopisno in grafično podjetje DELO, Ljubljana

ELEKTROSERVICE — POZD GROSUPLJE, Grosuplje, Cesta na Krko 9

GOZDNO GOSPODARSTVO BREŽICE — TOZD HORTIKULTURA

KARTONAŽNA TOVARNA, Ljubljana, Čufarjeva 16

Turistična in gostinska delovna organizacija KOMPAS JUGOSLAVIJA, Ljubljana, Pražakova 4

KOMUNALNO OBRATNO PODJETJE ZAGORJE OB SAVI, Zagorje ob Savi, Cesta zmage 57

KOVINOTEHNA-TEHNO-MERCATOR CELJE, Celje, Mariborska 7

KRAIGHER, Sergej in SENT-JURC Lidija, Ljubljana, Saveljska 54

LEK, tovarna farmacevtskih in kemičnih izdelkov, Ljubljana, Verovškova 57

LJUBLJANSKA BANKA — TEMELJNA BANKA GORENJSKE, Kranj

Časopisno podjetje LJUBLJANSKI DNEVNIK, Ljubljana

MERCATOR — IZBIRA PANONIJA, Ptuj, Osojnikova 1

METALURŠKI INŠTITUT, Ljubljana

OBALNA SAMOUPRAVNA INTERESNA SKUPNOST ZA PROSVETO IN KULTURO PRIPADNIKOV ITALIJANSKE NARODNOSTI, Koper

Osnovna šola FRANCETA BEVKA, Ljubljana, Ul. Poh. bataljona

Mesokombinat PERUTNINA PTUJ, Ptuj, Potrčeva 8

SGP PRIMORJE AJDOVŠČINA — TOZD NIZKE GRADNJE, Ajdovščina

POMURSKI ZDRAVSTVENI CENTER — TOZD ZDRAVSTVENI DOM, Murska Sobota, Grajska ul. 16

SAVSKE ELEKTRARNE — TOZD ELEKTROPRENOS SKUPNE STROKOVNE SLUŽBE SIS TRBOVLJE, Trbovlje, Trg svobode 11a

SKUPŠČINA OBČINE CELJE in IZVRŠNI SVET, Celje, Trg svobode 9

SKUPŠČINA OBČINE KRŠKO SKUPŠČINA OBČINE PIRAN — IZVRŠNI SVET

SKUPŠČINA OBČINE RADOVLJICA

SLADKOGORSKA TOVARNA PAPIRJA, Sladki vrh SLAVEC Saša, Ljubljana, Tacen 40b

SLOVENIJALES Trgovina — TOZD LESNI IN GRADBENI MATERIAL, Ljubljana, Gerbičeva 101-II

SLOVENIJAŠPORT export-import, p. o., Ljubljana, Dalmatinova 1

SOZD SLOVIN, Ljubljana, Maribor, Ljutomer, Ormož, Brežice, Zagreb, Sarajevo, Hđiđi, Beograd, Zemun, Palić, Negotin, Rekovac, Skopje, Ohrid

SOSKE ELEKTRARNE NOVA GORICA — TOZD HE PLAVE, Plave, Vojkova ul. 36

UNIOR kovaška industrija, Zreče

ŽELEZNIŠKA TISKARNA LJUBLJANA, Ljubljana, Moše Pijadejeva 39

ZG ŽTP LJUBLJANA — tozd sekcija za vzdrževanje prog Novo mesto, Novo mesto, Ljubljanska 5

ZG ŽTP LJUBLJANA — TOZD SEKCIJA ZA VZDRŽEVANJE SIGNALNO-VARNOSTNIH IN TELEKOMUNIKACIJSKIH NAPRAV

PIVKA, Pivka, Kolodvorska 33

PRIHODNJIČ:

Nov odlomek iz poglavja »Vsebina razvojne preobrazbe«, ki mu je avtor dal naslov »Vizija gospodarske preobrazbe«

POSLANO NA P.P. 313/VI

Zobozdravstvo in družbeni tokovi

O zobozdravstvu se že dlje časa piše skorajda v vseh občilih. Piše se bodisi o disciplini, črni praksi, tudi o odnosih do bolnikov, predvsem pa o dolgem čakalnjaku po čakalnicah, o dolgih dobah naročanja. Slišijo se pripombe, kako se zobozdravstvo premalo vključuje v družbene tokove. Ne glede na to, kaj vse je res in kaj ne, pa je vendarle važen položaj, ki ga ima naše zobozdravstvo znotraj naše družbe.

Predvsem je važen odnos, ki ga ima zobozdravstvo v razmerju do gospodarstva. Če se naj namreč zobozdravstvo vključuje v splošne družbene tokove, mora imeti v naši enakopraven položaj do drugih, predvsem do gospodarstva. To je temeljnega pomena, kajti gre za važne in tudi občutljive stvari, kot so na primer, dohodkovni odnosi. Če stvari pogledamo pogloblje, bomo videli, da zdaj marsikaj ni v redu. Zobozdravstvena služba (pa tudi zdravstvo v celoti) ima svoje značilnosti, ki jih drugod ni, pa zelo važne in jih je treba upoštevati. Ena osnovnih značilnosti v zobozdravstvu (in v zdravstvu

kot takem) je izobrazba. Tu mislim predvsem zdravnike. Če jih namreč primerjam z tehničnim kadrom v gospodarstvu, analiza daje zanimive rezultate. Na primer: tehnična fakulteta traja 4 leta, 1 leto znotraj teh 4 let znaša četrtino ali drugače povedano: 25 % celotnega študija ali študijskega uloga. Medicina traja 5 let, torej 1/4 ali 25% več v času trajanja oziroma študijske vlože. Zdravniki, ki so končali postdiplomski tečaj (traja 1 leto) imajo 50% večjo študijsko ali časovno vložbo. Zdravniki specialisti prebijejo na tem dodatnem usposabljanju 3—5 let, odvisno od smeri. Če vzamemo specialista s 3-letno specializacijo, je njegova študijska doba takšna: medicina 5 let, specializacija 3 leta — torej skupno 8 let. To pomeni 100 % daljšo študijsko dobo oziroma drugače povedano: toliko večjo študijsko vložbo. To so zelo važni faktorji, ki jih je treba upoštevati, pa jih ne. Navkljub 100% daljšemu študijskemu angažiranju pri specialistih (kar polovica diplomantov splošne medicine), 25 %—50 %

pri drugih diplomantih, dobijo zdravniki ca. 12 % nižji osebni dohodek glede na diplomante tehnične fakultete. To pomeni tedaj tudi neenakopraven odnos gospodarstva do zobozdravstva oziroma celotnega zdravstva. Za manj študija več denarja. Če se to načelo uveljavi, kdo bo še študiral? Dolžnosti so vezane na pravice (kdor ima dolžnost, ima ustrezno tudi pravico). Kdor odgovarja za delo, tudi odloča o njem. Če ima zobozdravnik (zdravnik) odgovornost za zdravje bolnika (dolžnost), ima tudi ustrezno pravico (ustrezen dohodkovni odnos). Ker nastopajo tukaj neenakopravni odnosi zdravstva do gospodarstva, je težko računati na vključitev zobozdravstva v družbene tokove. Drug problem pa so pisanje, odločanje, skiepanje itd. Lepo je, če se piše, odloča in sklepa nekaj pozitivnega, drugo pa je, če se to tudi izvaja, če ni samo črka na papirju. In to zadnje je običajno realnost.

DR. DIMITRIJ STIASNY
Ljubljana

V novi domovini gospodar v dobrem in slabem

U Kyaw Myint: »Mi domačini...«

Ivo Kuljaj

Kyaw Myint. Srečal sem ga v sindikalni pisarni dravograjskega Kograda. Indokitajec, osebnost, ki zna »požgečkati« novinarsko žilico.

»Od kod pa vi, Kyaw?

Njegov obraz zajame prijeten nasmešek, iz katerega v sicer ne navadni, toda čisti slovenščini pride na dan: »Iz Burme!«

»Kako, iz Burme? Aha, najbrž ste na usposabljanju?«

»Da, seveda. Na usposabljanju, tako kot vsi moji sodelavci. Prizadevamo si, da bi nam bilo jutri lepše. Vedno znova se usposabljam.«

»Pa ne boste rekli, da ste...«

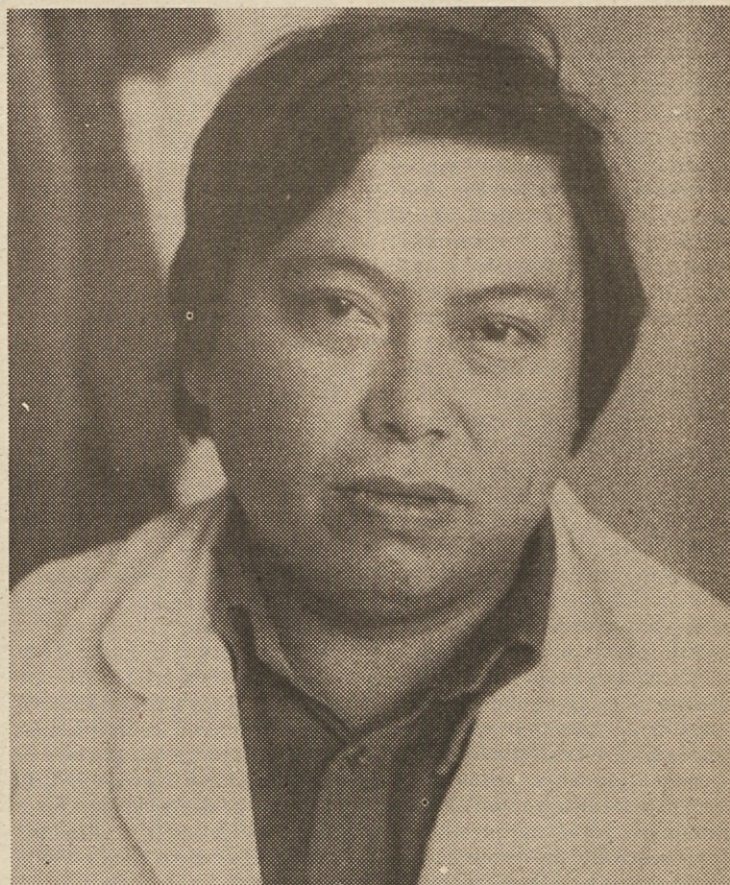
»Da, v Kogradu že šesto leto. Delam kot projektant v TOZD Projektivni biro. Jugoslovan sem, če hočete Slovenec. In kar je najbolj pomembno, s Slovenko srečno poročen. Imava sina in hčerko. Živim v Podgorju pri Slovenj Gradcu. Sicer pa je to zgodba zase.

V Jugoslavijo, natančneje, študirat v Zagreb me je burmanska država poslala pred trinajstimi leti. Vpisal sem strojno fakulteto, jo še kar kmalu absolviral in premišljeval o svoji bodočnosti v domovini.«

»In vas je nekaj zadržalo?«

»Da, vendar tisto nekaj ni srednjega spola. Srečal sem jo na absolventskem izletu v Moskvi. Vrnitev v domovino je bila tedaj že drugotnega pomena. Z ženo sem dobil novo domovino. Toplo me je sprejela in danes se počutim v njej srečnega. Kako se tudi ne bi. Res, delam precej, toda od tega tudi nekaj imam. Imam doma v Podgorju, kjer gradiva z ženo nov dom, imam v kolektivu. Čutim, da me sodelavci potrebujejo, da je moje delo koristno. Pomembno, dejal bi lahko, zelo pomembno pri tem pa je, da lahko skupaj z drugimi sam odločam o svoji usodi. Veliko sveta sem obšel, vendar takšnega družbenega reda nikjer nisem zasledil.«

»Ko smo že pri tem, kako kot »domačin« gledate na zadnja dogajanja na indokitajskem po-

lotoku?«

»To je sramota. Sovjeti in Kitajci se bijejo za prestiž doktrine, pri tem pa trpi ubogo ljudstvo. Ne vem, kako je mogoče, da je Vietnam pozabil na vojno gorje, ki ga je prestajal...«

Srečen sem, da živim v deželi, ki se zaveda, kaj pomeni za človeštvo vojna in ki se zaradi tega z vsemi sredstvi bori proti njej.«

»In vendar, želja po prvi domovini še tli?«

»Ja, v Burmi imam starše in druge svojce. Že trinajst let jih nisem videl. Seveda bi jih rad obiskal, vendar za zdaj to še ni mogoče. Saj veste, kako je, če človek gradi dom. Bo pa prišel še tudi tisti trenutek, ko bosta otroka videla, od kod izvira moja kri. Kajpak mislim s tem le obisk, kajti svoje življenje sem že zdavnaj zapisal zdajšnji domovini.«

Beseda je nanesla na Kyawovo temeljno organizacijo. Povedal je, da imajo kadrovske težave in

da se pri tem naslanjajo le na domače ljudi, ker za prišleke ni stanovanj. »Največ nas je domačinov«, pove Kyaw, kot da ne bi nikoli prišel iz daljne Burme. Še je hotel nekaj reči, pa so mu prišli povedat, da ga v sosednji sobi kliče telefon.

Kramljanje o Kyawu sva nadaljevala z Adijem Kraljem, ki je v Kogradu referent za samoupravljanje in predsednik konference sindikalnih organizacij.

»Priden je kot mravlja«, pripoveduje Kralj. »Če je treba, bo brlel tudi do enajste zvečer pri načrtu. Vsi ga imamo radi. Sicer pa je tudi vsestransko družbeno-politično aktiven. Dejansko se vključuje v delo sindikata in samoupravnih organov. Daje občutek, da jemlje delovno organizacijo za svojo, da je njen gospodar v vsem slabem in dobrem.«

SPRAŠUJETE — ODGOVARJAMO

Zaposlitev na tujem in minulo delo

Minulo jesen sem se — po petih letih dela v tujini — vrnil domov in sem zdaj spet zaposlen v prejšnji delovni organizaciji. Že pri prvem izplačilu osebnega dohodka pa se je izkazalo, da mi teh petih let ne računajo v delovno dobo oziroma kot element delitve po delu. Čutim se prikrajšanega in vprašujem, če moja DO ravnoprav?

V. R. — Maribor

Odgovor na vaše vprašanje smo našli v lanskim 23. številki Bil-

tena o izvajanju zakona o združenem delu, ki ga izdaja skupščina SFRJ in kjer je v zvezi s podobnim vprašanjem zapisano naslednje:

»Po zakonu o združenem delu delovna doba oziroma delovne izkušnje same po sebi niso merilo za določanje delavčevega delovnega prispevka, ki bi pomenil osnovo delitve sredstev za osebne dohodke. Po zakonu o združenem delu je namreč osnova za delitev sredstev za osebne dohodke tisti delavčev delovni doprinos, ki ga je prispe-

val s svojim tekočim in minulim delom k povečanju dohodka oziroma produktivnosti temeljne organizacije, kjer dela. Delavci, ki so bili na začasnem delu v tujini, v tem času seveda niso mogli prispevati k povečanju dohodka v organizaciji združenega dela, kjer so se zaposlili po vrnitvi. Delovne oziroma pokojninske dobe, ki jo je delavec pridobil v tujini, torej ni mogoče upoštevati pri delitvi sredstev za osebne dohodke v temeljni organizaciji, v kateri delavec dela zdaj.«

Problemi dolgoročne razvojne usmeritve Slovenije

Pot v gospodarsko razvitost

Dr. Lojze Sočan

V založbi Delavske enotnosti je pravkar izšla knjiga *Pot v gospodarsko razvitost, ki jo je napisal dr. Lojze Sočan, sodelavec Instituta za ekonomske raziskave v Ljubljani. V našem časniku objavljamo nekaj značilnih odlomkov iz te knjige, ki je takoj po izidu vzbudila veliko pozornost bralcev. Za to nadaljevanje je avtor izbral odlomek iz II. dela svoje knjige, in sicer iz poglavja z naslovom: Vsebina razvojne preobrazbe.*

2. OBSTOJEČA GOSPODARSKA OSNOVA

A) Proizvodna struktura

V I. delu smo opredelili vsebino in oblike usmerjanja strukture proizvodnje in mednarodne menjave v različnih razvojnih stadijih. Analiza svetovnega gospodarstva ni imela namena ponuditi našemu gospodarstvu splošnega, poprečnega razvojnega modela, ki naj bi bil našemu gospodarstvu zgled na njegovi poti v razvitost. Osnovni namen razvojne analize je bil v tem, da opozori na dialektični odnos med razvitostjo materialne baze in vsebino razvojne strategije in gospodarskopoličnega usmerjanja v posameznih razvojnih stadijih. Od nas pa bo odvisno, ali bomo sposobni s primerno strategijo in gospodarsko politiko skrajšati in olajšati pot v gospodarsko razvitost.

Poleg tega gre v primerjavi s preteklim obdobjem za vsebinsko

sprejemanje pogojev poti v gospodarsko razvitost. Prvič, razviti svet je dosegel sedanji razvojni stadij v pogojih popolne nadvlade razvitih dežel na svetovnem trgu in z določanjem pogojev menjave, ki so bili v prid samo njemu. V procesu ustvarjanja novega gospodarskega reda vse bolj narašča tudi moč in vloga dežel v razvoju. Njihova medsebojna povezanost, organiziranost in razvojna usmeritev bodo odločilno vplivale na njihove razvojne možnosti. In drugič, vsako gospodarstvo je samostojen dejavnik. Ne le njegovi naravni pogoji, ampak predvsem njegova razvojna strategija in gospodarsko politično usmerjanje je tista sila, ki odločilno vpliva na uspešnost strukture in razvojne preobrazbe ter na uspešnost poti v gospodarsko razvitost.

Za opredelitev obstoječe gospodarske osnove pomeni temelj gospodarska struktura, še posebno pa je pomembna industrijska struktura. Zato velja prav tej posvetiti posebno pozornost in jo primerjati z industrijsko strukturo Jugoslavije in visoko razvitih dežel (ZR Nemčija in ostale visoko razvite dežele zahodne Evrope). Tu ne gre za fizično opredelitev industrijske strukture in njenega deleža pri ustvarjanju družbenega proizvoda, kjer je bilo ugotovljeno, da se je delež industrijske proizvodnje Slovenije — in nekoliko manj Jugoslavije — v zadnjem poldrugem desetletju močno približal deležu visoko razvitih gospodarstev (obdobje ekstenzivne industrijske rasti).

V tem primeru gre za opredelitev kvalitete industrijske strukture. V

(II.)

ta namen smo razdelili industrijske proizvodnje (brez energetike) v tri kvalitetno različne skupine. V prvo spadajo pretežno delovno intenzivne in tehnološko nezahtevne proizvodnje. V drugo štejejo pretežno kapitalno intenzivne in praviloma tehnološko zahtevnejše proizvodnje. V tretjo skupino pa smo uvrstili razvojno intenzivne¹ in tehnološko zahtevne proizvodnje (tabela 13). Kvalitativna primerjava industrijske strukture omogoča naslednje ugotovitve:

Prikaz industrijske proizvodnje (brez energetike) za Slovenijo in Jugoslavijo v letih 1971 in 1975 ter za ZR Nemčijo in preostale razvite dežele zahodne Evrope v letu 1966

	Slovenija		Jugoslavija		ZR Nemčija 1966	Ostale razvite evropske dežele 1966
	1971	1975	1971	1975		
1	51,30	48,95	42,20	40,72	31,15	32,04
2	34,48	34,49	41,36	43,67	42,20	45,43
3	14,22	16,56	16,44	15,61	26,65	22,54
Skupaj	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Legenda:

- 1 — Delovno intenzivne in tehnološko nezahtevne proizvodnje
- 2 — Kapitalno intenzivne in tehnološko zahtevnejše proizvodnje
- 3 — Razvojno intenzivne in tehnološko zahtevne proizvodnje

Vir: — SDK, podatki za SR Slovenijo in Jugoslavijo za ustreznega leta; Institut für Weltwirtschaft, interni materiali.

¹ Najslošnejši kriterij za opredelitev razvojno intenzivnih proizvodnih svetu je delež zaposlenih z visoko izobrazbo v skupnem številu zaposlenih. Le-ta pri razvojno intenzivnih proizvodnjah presega 10 %.

Zdravstveni delavci — stanovska organizacija ali del združenega dela?

Predsedstvo sveta ZS Bosne in Hercegovine

Kakšno izhodišče za zaslužek?

Jasna Petrović

Zdravstvo v združeno delo! Zdravnika v združeno delo! Intencije osnutka zakona o zdravstvenem varstvu so povsem jasne. Kjerkoli je to mogoče, je treba v okviru organizacij združenega dela organizirati službo osnovnega zdravstvenega varstva. Ali to ne pomeni, da bi zdravniki v takšnih tovarniških zdravstvenih postajah morali združiti svoje delo najbolj neposredno z organizacijami združenega dela? Pomeni. Druga stran medalje pa je, na kakšen odmev je naletela ta možnost.

Če ima organizacija združenega dela »lastno« zdravstveno postajo, so njen strošek samo organizacija dela, prostor in nakup osnovnih sredstev ter tekoče vzdrževanje. Medicinski osebje v takšni zdravstveni postaji dobiva osebni dohodek pri matičnem zdravstvenem domu. Novi zakon predvideva združevanje dela medicinskega osebja neposredno z organizacijo združenega dela, katere delavcem se tudi zdravstveno varstvo. Kaj to v praksi pomeni za zdravstveno osebje tovarniških ambulant, kot pravimo? Kolikšna je njihova pripravljenost, da v vseh okoliščinah gospodarskih gibanj delijo dohodek skupaj z vsemi delavci?

Reakcije smo lahko predvideli. O tem nam je nekaj povedal tudi Zvonimir Rajković, vršilec

dolžnosti tajnika poslovne skupnosti za zdravstvo v Zagrebu. Zdravniki nasprotujejo uvedbi takšnega načela plačevanja njihovega dela, ker menijo, da bi prišli v neenakopraven položaj znotraj enake kategorije strokovno usposobljenih delavcev. Tako opozarjajo na primer, da bi delavca, ki bi delal v zdravstveni postaji INE, dobrega podjetja, dobival visok mesečni dohodek ne glede na resnično delo in zavzemanje v primerjavi z zdravnikom v tekstilni delovni organizaciji, kjer bi kljub zavzemanju in delu dobival razmeroma nizke prejemke. Zdravniki se sprašujejo, ali je mogoče dovoliti takšno popolno odvisnost zdravnika od dohodka organizacije združenega dela, saj bi to očitno pripeljalo do velikih nihanj v prejemkih zdravnikov ne glede na njihovo delo.

K temu nekaj že lahko dodamo. Ali niso na primer vsi inženirji ali pravniki popolnoma enako strokovno usposobljeni za svoje delo in vendarle tako različno »zaslužijo«, ko delijo kruh z delavci združenega dela, kjer so zaposleni. Očitno je za zdravnike varnejše tako, da so daleč od bitke za dohodek.

So pa tudi drugi razlogi, ki govorijo »zoper to«. Tu lahko omenimo besede Elene Rebac, specialistike medicine dela v zagreb-

ški tovarni Ivica Lovinčić, ki že dvajset let dela v zdravstveni postaji zagrebške tovarne papirja Ivica Lovinčića. Niti za večji osebni dohodek ne bi prešla na osebni dohodek v »svojo« tovarno, pravi tovarišica Rebac. To pojasnjuje s skoraj zanesljivo devalvacijo svojega dela v strokovnem smislu, če bi uvedli takšen sistem plačevanja v združenem delu. Če ste zdravnik v združenem delu, ki vas plačuje, se morate podrediti tovarniškimi normativom in njihovim navodilom o dovoljenih stopenjah bolovanj. To pa ni v skladu s temeljnimi načeli medicinske znanosti. Uprava tovarne bi lahko zahtevala, da tudi bolni delavec dela v obratu, medtem ko je za zdravnika vsak človek, ki pride v ordinacijo, bolan, dokler se ne dokaže nasprotno. Sama odvisnost od poslovanja organizacije združenega dela tovarišice Rebac ne bi motila, saj je bitka za dohodek tovarne postala tudi njena bitka v vseh teh letih dela v njej.

Te razloge bi nekako še lahko upoštevali. Vendar, ali je treba vse gledati tako črno, pričakujoč od združenega dela, da je naravnost zaslepljeno z dohodkom, ko je to v nasprotju tudi z proklamiranimi načeli socialističnega gospodarjenja.

Esad Njemčević

V prihodnje je treba še učinkoviteje analizirati in odpravljati vzroke, zaradi katerih delavci pišejo pritožbe, so poudarili na seji predsedstva Sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine.

Svet Zveze sindikatov BiH namreč iz leta v leto dobiva vse manj pritožb. Leta 1976 jih je bilo 1870, lani pa 1300. Tudi število anonimnih pritožb se zmanjšuje, medtem ko se večja števila skupinskih vlog z večjim številom podpisnikov. Delavci se največkrat pritožujejo zaradi stanovanjskega problema (delitev stanovanj in posojila za stanovanjsko graditev), na drugem mestu so pritožbe zaradi delovnega razmerja (zasnova in prenehanje delovnega razmerja, razporejanje na drugo delovno mesto). Temu sledijo pritožbe s področja delitve osebnih dohodkov, invalidskega in pokojninskega zavarovanja ter medsebojnih odnosov v združenem delu.

Vloge in pritožbe so odsev zaupanja v Zvezo sindikatov, kar je pozitiven rezultat ugleda, ki ga ima ta delavska organizacija pri opravljanju svoje družbenopolitične funkcije v TOZD, občini in republiko. Dejavnost bo v prihodnjem obdobju zaradi dosedanjih izkušenj usmerjena na temeljito proučevanje vsake pritožbe, ugotavljanje dejstev in

iskanje rešitev predvsem v temeljni organizaciji združenega dela, tam, kjer je problem tudi nastal. To je mogoče storiti tudi v sindikalnih skupinah in v izvršnem odboru osnovne organizacije Zveze sindikatov — je opozoril predsednik komisije sveta za prošnje, pritožbe, pravno in materialno pomoč Stipe Jurišić.

Ko je govoril o vzrokih, ki pripeljejo do tega, da se delavci pritožujejo, je poudaril, da se sindikat ukvarja tudi s tem. Pretežno število pritožb namreč kaže, da se v praksi dosledno ne uresničujejo sprejeti samoupravni sporazumi in družbeni dogovori. To bi zlasti lahko dejali za stanovanjska razmerja, kjer stanovanja pogosto delijo mimo določenih meril, politiko zaposlovanja, razporejanje na delovna mesta itd. Znatno število pritožb zadeva nizke osebne dohodke, zlasti v gozdarstvu, lesni in tekstilni industriji, v zadnjem času pa narašča število pritožb srednjih strokovnih kadrov in priučenih delavcev v zdravstvu.

Pritožbe so pogosto posledica nerazvitih samoupravnih odnosov, slabih medčloveških odnosov, zlorabe pravic posameznikov in skupin. Dogaja se, da povzročitelji raznih problemov ostanejo nekaznovani.

Sicer pa o tem govorijo tudi nekateri konkretni problemi.

Adem Husamanović, zaposlen v sarajevskem Unis-turistu, je bil oškodovan zaradi nedopustnega nespoštovanja vrstnega reda za delitev stanovanj. Na to je opozoril tudi pravobranilec samoupravljanja, vendar še ni jasno, kdaj bo rešen njegov stanovanjski problem, in to predvsem zaradi odnosa njegovih nadrejenih. Ali pa drug primer: več kot 50 delavcev Gozdno-industrijskega podjetja Janj in Donjega Vakufa v delovni enoti v Sarajevu ne uresničuje svojih samoupravnih pravic, nadrejeni pa žal za to sploh nočejo slišati. V Interšpedu pa direktor zadržuje uredničev odločitve samoupravnih organov o razporeditvi delavca Taiba Huskića na delovno nalogo. Funkcionarji v nekaterih delovnih organizacijah vztrajajo pri sodnih obravnava, čeprav je očitno, da imajo delavci prav. Najbolj očitna takšen primer je Nazif Keserović iz Zavidovičev, ki se je več let »pravdal« zaradi stanovanja in ga je šele po mnogih intervencijah in potem, ko je odšel v pokoj, tudi dobil.

Niso redki primeri, da delavec, ko se pritoži, pride v nemilost vodilnih uslužbencev. Takšno ravnanje je nedopustno, zakonsko prepovedano, posledica tega pa so tudi anonimne pritožbe.

Administracija in njena možnost razmnoževanja

Tehnika trošenja!

Mira Kolarov

Dobre novice o naraščanju števila zaposlenih, dobre s stališča delavcev, ki čakajo na delo, kalijo podatki o tem, v katerih dejavnostih se zaposlujejo ljudje. V negospodarskih dejavnostih se število zaposlenih povečuje razmeroma hitreje kot v gospodarskih. V prvih se je število zaposlenih lani povečalo za 5,3 odstotka, v drugih pa za 4,5. Zelo narašča število delavcev v finančnih ustanovah (9,8%) in v družbenopolitičnih skupnostih in organizacijah (6,6%). Vse tako kaže, da se bohoti tudi administracija v združenem delu. Že dolgo je znano, da se mnogi strokovnjaki, ki formalno niso zaposleni v administraciji, zdravniki in inženirji v obratih, precejšen del delovnega časa ukvarjajo s formulirji.

Administracija ima izjemno sposobnost razmnoževanja. Ne-

davne raziskave nekega zagrebškega inštituta so pokazale skoraj neverjetne podatke. Dohodek združenega dela je obremenjen s tridesetimi različnimi vrstami dajatev. Obstaja celo 80 vrst prispevkov, ki jih iz osebnih dohodkov plačajo občani in delavci. Vse to ureja 5500 zakonov in predpisov.

To je varovalni zid, od katerega se odbijajo zahteve za razbremenitev gospodarstva. Tehnika porabe postaja vse bolj zapletena. Mnogo dajatev je »priključnih« na dohodek. Vsaka izmed njih je vir obstanka kake institucije. Ko stvar postane tako zapletena, potem je težko oceniti, katera od dajatev je najpomembnejša.

Vse več ljudi je potrebnih za spremljanje predpisov in njihovih uresničevanje. Prišli smo v položaj, da se v skupnih službah zdru-

ženega dela ljudje več ukvarjajo s trošenjem dohodka, kot pa z njegovim ustvarjanjem. O informiranosti delavcev o tem, kam gre zaslužen dohodek, je v takšnem položaju težko govoriti. Dohodek enostavno odteka. Da pa bi lahko zapisali, kam ga je treba poslati, mora združeno delo povečevati število ljudi v pisarnah.

K temu dodajmo še povsem naravno hotenje ljudi, da jih bolj zanima, kako razdeliti zasluženo, kot pa to, kako ustvariti novo vrednost. Sestanki, na katerih razpravljajo o delitvi osebnih dohodkov, so zmeraj bolj obiskani od tistih, ki naj bi več prispevali h gospodarjenju. Sicer pa je morda takšno ravnanje tudi razumljivo, če vemo, da imajo od vsakega povečanja dohodka največ koristi institucije, za katere se plačujejo prispevki.

Zakaj je Podravka iz Koprivnice kršila družbeni dogovor o dohodku

Zmagala je solidarnost

Vukašin Miljević

V živilski industriji Podravka Koprivnica ne skrivajo, da so lani zavestno kršili republiški družbeni dogovor o dohodku oziroma sindikalno listo, pripravljeno na podlagi tega dogovora. Brez tega ne bi imeli, kot zatrjujejo, vsi delavci te velike sestavljene organizacije s sedežem v Koprivnici enak družbeni standard. To bi bilo po njihovem mnenju krivično.

V družbenem dogovoru je predvideno, da je mogoče za skupno porabo izločiti največ dva poprečna osebna dohodka na zaposlenega delavca v gospodarstvu Hrvaške. Izvzeta so sredstva za stanovanjsko graditev in izobraževanje kadrov.

V okviru Podravke deluje 13 različnih grupacij. Temeljne organizacije se zdalec ne poslu-

jejo v enakih razmerah. Nekatere so imele izgube, druge pa so zelo akumulativne, pojasnjujeta naša odgovornika Zvonko Majdačić in Ivan Šlabek.

Glede na to, da je Podravka sestavljena organizacija združenega dela s solidarno odgovornostjo, je logično, da tudi tiste temeljne organizacije, ki ne morejo nameniti dovolj sredstev za družbeni standard, nudijo svojim delavcem vse tisto, kar je s sindikalno listo predvideno, pravijo v tej delovni organizaciji.

Izhodišče je bil načrt skupne porabe in družbenega standarda. Pri tem so se dogovorili, da tisti, ki imajo več, tudi prispevajo večja sredstva v »klad solidarnosti, ki obstaja na ravni Podravke. Tako, na podlagi solidarnosti, se zbere kar polovica sredstev, ki so namenjena skupni porabi. V celoti je za to namenjenih 5 milijard starih dinarjev. To obenem pomeni, da za družbeni standard na delavca izločijo 8.343 dinarjev (za kulturo 460, za izobraževanje 545, za družbeno prehrano 3.428 in 1.190 din za oddih in rekreacijo).

Tako visoke prispevke nekatere TOZD ne bi mogle zagotoviti, ker poslujejo na robu rentabilnosti ali pa imajo celo izgube. Temeljne organizacije mesne konzerve, hladilnice in klavnice nimajo sredstev, medtem ko proizvodnja juh lahko prispeva znatno več, kot je predvideno z družbenim dogovorom. Če bi ta sredstva zadržale za lastne potrebe, bi v okviru iste organizacije nastale velike socialne razlike, ki bi gotovo skalile dobre od-

nose med TOZD in njihovimi delavci. Vse te temeljne organizacije so tehnološko med seboj bolj ali manj povezane in druga od druge odvisne. »Neenaki pogoji gospodarjenja, ne pa razlike v storilnosti in klavnici ostali brez topllega obroka. Bili bi tudi brez regresa za letni oddih in še bi lahko naštevati. Tudi njihovi otroci ne bi mogli dobiti daril za dedka Mraza.

Prav zaradi vsega naštetega ni bilo pripomb o tej obliki solidarnosti, ko so v temeljnih organizacijah razpravljali o predlogu načrta za izločanje sredstev za skupno porabo in družbeni standard. Pri izvajanju tega pa so nastale težave.

Podravka ima eno TOZD v Hoćah pri Mariboru, v drugi republiko. Družbeni dogovor o dohodku v Sloveniji, pa tudi slovenska sindikalna lista predvidevata nekoliko višji družbeni standard kot na Hrvaškem. Tem zahtevam je treba zadostiti in tako so kljub solidarnosti delavci Podravke zaradi »višje sile« postavljeni v neenakopraven položaj.

V Kutini pravijo:

Čakamo na povratnike

Milivoj Alapić

Po podatkih SIS za zaposlovanje bo za delavce, začasno zaposlene na tujem, v letošnjem letu na območju občine Kutina zagotovljenih 220 delovnih mest. Podatki kažejo, da v ZR Nemčiji in drugih državah zdaj dela 1284 žensk. V zadnjih treh letih se je vrnilo 147 delavcev.

Kvalificiranim delavcem nudijo zaposlitev v gospodarskih organizacijah, vse pa kaže, da bi

delo lahko dobilo tudi večje število obrtnih delavcev.

Gospodarstvo torej lahko sprejme dosti delavcev, ne upoštevajoč možnost, da bi posamezniki odprli gostišča in obrtne delavnice tistih dejavnosti, ki jih najbolj primanjkuje.

Po podatkih iz evidenc zdaj iščejo 254 strojnih ključavničarjev in njim podobnih kovinarskih delavcev, 54 električarjev, 35 ličarjev, 26 avtomehaničarjev, 17

monterjev plinskih naprav, po 15 varilcev, zidarjev in tesarjev, 12 kuharjev, 6 avtokleparjev, po pet pekov in mlinarjev, nadalje 3 kleparje, dva vodovodna instalaterja in enega strugarja.

Take profile delavcev iščejo v gospodarskih organizacijah. Velike možnosti za odpiranje posameznih obrtnih delavnic pa so tudi po vaseh, kjer manjka kovačev, mizarjev, mlinarjev in drugih obrtnikov.

Skupščina občine Kutina je že uveljavila številne olajšave za razvoj obrti, tako tudi kredite pod ugodnejšimi pogoji. Tudi to kaže, da bodo razvoju malega gospodarstva na tem območju v prihodnje namenjali več pozornosti.

V TGO Gorenje niso povsem zadovoljni z rezultati gospodarjenja

Zakasnele investicije odžrle dohodek

Marijan Lipovšek

Ocene dela in gospodarjenja za preteklo leto kažejo, da tovarna gospodinske opreme Gorenje ni povsem dosegla predvidenih razvojnih nalog. V TGO Velenje so v minulem letu povečali obseg proizvodnje za blizu 9 %, saj so izdelali 2 milijona 352 tisoč gospodinskih in drugih aparatov v vrednosti 5 milijard 300 milijonov dinarjev. V primerjavi z letom 1977 so povečali vrednost proizvodnje za 30 %, dosežena lanskoletna vrednost proizvodnje pa zaostaja za planom za okrog 12 %. Zapisati pa je treba še, da je lani Gorenje prodalo na tuje za 1 milijardo 150 milijonov dinarjev izdelkov in da je izvoz v letu dni povečalo za 32 %.

Poglaviti razlog, da tovarna gospodinske opreme Gorenje ni dosegla nalog, zapisanih v letni delovni načrt, je kasnitev investicijskih del. Računali so, da bodo porabili za investicije okrog 800 milijonov dinarjev, od tega na območju občine Velenje blizu

580 milijonov dinarjev, vendar so v ta namen porabili samo dobrih 120 milijonov dinarjev oziroma le 15 %. Na nedoseganje planskih nalog so vplivali tudi zastoji v proizvodnji, ki so v dokajšnji meri povzročili težave pri oskrbi s sestavnimi deli in surovinami.

Letošnje naloge delavcev tovarne gospodinske opreme Gorenje so znova zahtevne, vendar pa, kot poudarjajo predstavniki tega velikega delovnega kolektiva, tudi uresničljive. Do sredine leta bo treba končati investicije, normalizirati oskrbo s surovinami in sestavnimi deli ter nadaljevati s posodabljanjem proizvodnje. Na gospodarjenje pa bodo prav gotovo pomembno vplivala prizadevanja za zmanjšanje stroškov ter povečanje produktivnosti dela. Sicer bodo, kot predvidevajo, najbolj povečali proizvodnjo na področju elektronike, hladilne in zamrzovalne tehnike ter pohištva. V primerjavi z letom 1978 želijo

vrednost proizvodnje povečati za dobrih 40 %, saj naj bi izdelali za 7 milijard 500 milijonov dinarjev izdelkov. Na tuje naj bi prodali za 2 milijardi 300 milijonov dinarjev proizvodov; delež izvoza v vrednosti proizvodnje se bo tako povzpел že na 30 %, v primerjavi z lanskim letom pa bi bila mednarodna blagovna menjava večja za več kot 80 %. Občutno povečanje izvoza bo hkrati z 9-odstotno povečano akumulativnostjo ter ob največ za 6 % večjem številu zaposlenih najpoglavitejša naloga delavcev temeljnih organizacij združenega dela Tovarne gospodinske opreme Gorenje Velenje v letu 1979. Za enostavno in razširjeno reprodukcijo pa naj bi ta velenjska delovna organizacija porabila letos okrog 500 milijonov dinarjev, od tega polovico lastnih sredstev.

GOSPODARSKI KOMENTAR

Doklej po starih kolesnicah?

Vinko Blatnik

Stanovanjsko gospodarstvo še vedno pesti kopica težav in nevesočnosti. Z večino med njimi se že leta ubadamo, nekaj pa je novih in prav o teh bo zdaj beseda.

Gospodarstveniki so zadnje čase pritožujejo, da stanovanjski dinar vse bolj obremenjuje gospodarstvo. O tem pričajo že sam podatek, da smo po količini denarja, ki ga namenjamo za gradnjo stanovanj, v vrhu seznam evropskih dežel. Značilno pa je tudi, da smo po številu zgrajenih stanovanj iz tega denarja na njegovem dnu, kar pomeni, da ga porabljamo dokaj nesmotrno. Združeno delo na porabo stanovanjskega dinarja nima pravega vpliva. Nič kaj radi se tudi ne odločamo za gradnjo stanovanj s svojimi prihranki, marveč čakamo na družbena stanovanja. Pa tudi sedanja relativno nizka raven stanarin znatno prispeva k temu, da ljudje porabljajo lastna sredstva v druge namene, in zahtevajo, naj družba reši njihovo stanovanjsko vprašanje.

Kolikšne naj bodo stanarines prav tako še nismo na jasnem. V naši republici smo o njih že razpravljali in sprejeli tudi načrt, kako jih povečevati, da bi z njihovo pomočjo lahko obnavljali vsaj stara stanovanja, v drugih republikah pa se na takšne razgovore še le pripravljajo.

Tako je predsedstvo republiške konference socialistične zveze Hrvaške pred dnevi razpravljalo o stanovanjski politiki in odločno zahtevalo povečanje stanarin do ekonomske cene. Tak sklep pa bodo lahko sprejeli

še, ko bodo predlog podprle tudi druge družbenopolitične organizacije in delegatski organi te republike. Za zdaj stališče o stanarinah na Hrvaškem še niso poenotili. V razpravi je bilo namreč slišati misel, da bodo ekonomske stanarine ogrozile življenjsko raven delavskega razreda, zato naj bi razlike do ekonomske stanarine ne plačali najemniki družbenih stanovanj iz svojega žepa, marveč s solidarnostno pomočjo celotnega združenega dela — torej iz napol prazne »blagajne« istega delavskega razreda, katerega življenjsko raven želijo zaščititi.

Ta skrb »zaščitnikov« delavskega razreda — ki pa je ne občutijo samo na Hrvaškem, marveč povsod po državi — bi bila razumljiva, ko ne bi vedeli, da je med podnajemniki največ delavcev, da okrog 90 % mladih delavcev nima stanovanj in da stanodajalcem plačujejo od tretjine do polovice svojih mesečnih dohodkov. Nekaterim, kot kaže, še vedno ni jasno, da ekonomske stanarine niso naperjene proti majhnim prenatrpanim stanovanjem, marveč proti neizkoriščenemu stanovanjskemu prostoru, proti »mrtvim kvadratam«, ki bi jih morali — kot nekateri še vedno mislijo — plačevati »solidarno«. Pri tem gre celo za izrazite pojave rentništva, ki se razvija tako, da nekateri gradijo ali kupujejo stanovanja v mestih zaradi oddajanja. Posamezni občani, ki stanujejo v družbenih stanovanjih, kupujejo nevseljive privatne hiše za dokaj nižjo ceno kakor je tržna, potem pa na

osnovi zakona o stanovanjskih razmerjih izselijo prejšnje stanovalce proti njihovi volji, v svoja »ustrezna« družbena stanovanja. Sam nakup stanovanja sicer ni nezakonit, toda s poznejšo prodajo zamenjanega stanovanja kot vseljivega lahko nastanejo in nastajajo zlorabe in špekulacije.

Stanovanjska gradnja je počasna, draga in premalo smotrna, tudi zato, ker delegatski sistem v SIS za stanovanja še vedno ne deluje tako, kot piše v ustavi in zakonu o združenem delu. Najpogosteje so bivša stanovanjska podjetja samo spremenila ime in »prerasla« v SIS. Skupščine SIS še vedno nekritično sprejemajo stališča, odločitve in programe dela, ki jim jih ponudijo strokovne službe. Z delegatsko bazo v OZD in krajevnih skupnostih se niti delegacije niti profesionalci največkrat ne posvetujejo, kaj šele, da bi se odločali po resnem preudarku — po usklajevanju mnenj oziroma programov in planov iz baze. Preko SIS se prepočasno uresničuje tudi samoupravno sporazumevanje vseh sodelavcev pri gradnji, od proizvajalcev gradbenih elementov in opreme do bodočih uporabnikov. Zaradi vrste takšnih, predvsem subjektivnih pomanjkljivosti in težav, stanovanjska gradnja še naprej zaostaja za načrti, cena gradnje pa stalno in v glavnem neupravičeno raste, a namesto združenega dela in krajevnih skupnosti, strokovne službe SIS še naprej odločajo o vseh vprašanih stanovanjskega gospodarstva.

V TAM so skonstruirali »čudežno« terensko vozilo

Inovacijska dejavnost je tradicija

Boris Rugelj

Čeprav že precej terenskih tovornih Tamovih vozil vozi naokoli, je izjemni dosežek konstruktorjev te tovarne »obesila na veliki zvon« šele Kraigherjeva nagrada, ki jo je prav za konstruiranje tega tipa vozila letos prejela sesterica inženirjev iz TAM. Pa tudi ta nagrada še ni razkrila vse resnice o trudu, ki je bil potreben, da je takšno vozilo — namenjeno predvsem vojaškim potrebam, vendar pa tudi sila primerno za PTT, elektromotnerje, gozdarje... — nastalo najprej na risalnih deskah razvojnega oddelka, da je iz tovarne pripeljal prototip, ki je na licitaciji za pridobitev proizvodne pogodbe prepričljivo potkolkel oba tekmeča in da je stekla tudi serijska proizvodnja. Nagrada sama preprosto zamolči, kot so nam dejali njeni dobitniki, Jože Ciglencečki, Janez Florijančič, Marjan Pihler, Vlado Stojanovič, Blaž Topolovec in Albert Vide, da se je poleg njih pri tej nalogi potila vrsta sodelavcev, od mojstra v orodjarni in delavca za stružnico do strokovnjakov JLA in Tamovih kooperantov. Nagrada zamolči, da je zanjo posredno zaslužna tudi razvita in tradicionalna inovacijska dejavnost v tovarni avtomobilov, ki se je začela že na samem začetku obstoja TAM (ko so v podjetju popravljali — brez ustreznih rezervnih delov — pokvarjene ameriške tovornjake) in ki se ni več prekinila. Delo pri konstrukciji terenskega tovornjaka sicer ne sodi v okvir inoacijske dejavnosti, pač pa v redne delovne obveznosti, vendar, če ne bi bilo izkušelj izpred trideset let, izkušelj pri konstruiranju »normalnih« tovornjakov in avtobusov, verjetno v TAM takšnega vozila ne bi mogli ustvariti — ob vsej pomoči od zunaj. Kajti vozilo, da ponovimo že znana dejstva, zmore vse, kar zmorejo terenski tovornjaki drugih proizvajalcev

in še marsikaj več. Prepleza pol metra visoke navpične ovire, vozi brez težav po 60 stopinj nagnjeni strmini (kratke strmine so lahko še večje), vozi po 120 cm globoki vodi, se samo lahko izvleče iz jarka (lahko izvlači tudi druga vozila), motor zanesljivo deluje pri mrazu do 30 stopinj Celzija in na vročini do 50 stopinj. Razen tega lahko voznik med vožnjo (!) menja pritisk v zračnicah od 3,5 do 0,7 atmosfere, kar je pomembno pri vožnji po različni mehkm terenu! V TAM so razvili dve inačici, lažji, 1,5-tonski tovornjak s pogonom na štiri kolesa in 3-tonski s šestimi kolesi.

Bogate izkušnje so torej Tamovim strokovnjakom pomagale do izrednega rezultata, ki je požel nedeljena priznanja doma in zavistno radovednost v svetu. Prav inovacijska dejavnost je v TAM močno razširjena in komisija v razvojnem oddelku (skupna za vseh 18 TOZD) ima kar premalo časa, da bi sproti preverjala vse zamisli, ki se naberejo v zato namenjenih nabiralnikih v delovni organizaciji. Prav to, počasnost preverjanja uporabnosti posameznih zamisli pa je nemara najšibkejša točka inovacijske dejavnosti, nam je povedal Avgust Reisman, donedavni vodja službe za množično inoacijsko dejavnost v TAM (se-

danjega vodje namreč ob našem obisku nismo mogli dobiti za razgovor). Komisija je lani nagradila več kakor 70 inovatorjev, hkrati pa se ji je nabralo še okoli 90 novih predlogov... Materialne koristi je delovna organizacija v zadnjih dveh letih imela skupno za več kakor 5 milijonov dinarjev. Zanimivost Tamovega pravilnika za nagrajevanje inovacij, ki je, kot nam je zatrdil Avgust Reisman, sestavni del pravilnika o nagrajevanju po delu, pa je v tem, da nagrade dajejo posamezne TOZD, tiste, ki so od inovacije imele korist. Delavec lahko torej dobi nagrado za inovacijo ne le v TOZD, kjer dela, pač pa tudi v drugi TOZD, če so inovacijo koristno porabili. Tak način, odpiranje možnosti za inovatorje preko kroga njihove TOZD, pa kajpak — prav tako kot nagrade — spodbuja delavce k razmišljanju, kako bi kaj izboljšali. V dokaz tega nam je inž. Ciglencečki povedal, da so izboljševali celo rezervne dele za vozila, ki jih niso več proizvajali (dele pa morajo, po zakonu o blagovnem prometu, izdelovati še deset let potem, ko vozila ne izdelujejo več)...

Papirničarji vse bolj razmišljajo o velikih plantažah celuloznega drevja

Gospodarska nuja bo »zlomila« odpore

Ivo Virnik

Znano je, da bi morala slovenska papirna industrija v tem srednjeročnem obdobju dobiti iz domačih virov vsako leto 1.100.000 kubičnih metrov lesa in lesnih odpadkov za proizvodnjo celuloze. Toda, bolj ko se bliža leto 1980, bolj postaja jasno, da bo ta cilj nemožne doseči. In tako ostajajo papirničarji pri redni surovinski oskrbi bolj ali manj še vedno odvisni od uvoza, količine iz vzhodnoevropskih držav pa povrh vsega prihajajo še z velikimi zamudami.

Za Slovenijo vemo, da je zelo bogata z gozdovi. Letno posekamo v naši republici 3,4 milijona kubičnih metrov lesa, na trg pride samo 2,6 milijona kubičnih metrov, za proizvodnjo celuloze pa ostane borih 150 do 160 tisoč kubičnih metrov, kar je za največjega proizvajalca, tovarno celuloze in papirja »Djuro Salaj«, ki potrebuje za svojo dnevno proizvodnjo okroglih 2000 kubičnih metrov lesa. »Kaplja v morju« čedalje večjih potreb po osnovnih surovinah. Sicer pa dobi Slovenija iz drugih republik vsako leto kakih 160 tisoč kubičnih metrov lesa, iz uvoza pa celo 800 tisoč kubičnih metrov.

Več kot polovico uvoznih količin, ki vsako leto pridejo v našo republiko, nabavijo krški papirničarji. Točneje: 450 tisoč kubičnih metrov lesa ali 56 odstot-

kov vse potrebne osnovne surovine. To je brez dvoma prevelika odvisnost od uvoza, posebno še, če upoštevamo, da tako v tujini kot doma zelo neradi prodajajo hlodovino in drug les, ki ni oplemeniten z več dela.

Take razmere postajajo za slovensko papirno industrijo že nevdružne, trajne rešitve za normalno surovinsko oskrbo pa skuša zdaj, ko jo gozdarji venomer puščajo na cedilu, najti v okviru SOZD Slovenija papir. To še toliko bolj, ker kljub razviti lesni industriji ni moč pričakovati, da bo čez noč prišlo do bistveno večje proizvodnje lesa za papirno industrijo.

Rešitev je za tiste, ki ne poznajo tegob slovenskih papirničarjev, malce nenavadna, še zlasti, ker o plantažnem gojenju hitrorastočih drevesnih vrst doslej ni bilo veliko slišati. Dejstva pa so bolj ali manj na dlani: v Sloveniji propada kakih 60 tisoč hektarov gozdov, 230 tisoč hektarov kmetijskih površin pa je skoraj popolnoma opuščeni. V tej »svi coni« naj bi papirna industrija pričela gojiti nasade hitrorastočih vrst iglavcev in listavcev, s katerih bi si že po 15 letih zagotovila zadostne količine kakovostnega lesa. V prehodnem obdobju pa naj bi se papirna industrija vključila tudi v obnovo kakih 120 tisoč hektarov slabo

donosnih gozdnih površin. Tako bi z njihovo »oživitvijo« dobili vsako leto z enega hektarja še dodatnih 100 kubičnih metrov lesa. Če bi tako letno zasadili 1500 do 2000 hektarov, bi že čez 15 let na plantažah posekali 400 do 500 tisoč kubičnih metrov lesa. In če bi vsako leto sodelovali še pri obnovi vsaj 2000 hektarov gozdov, bi papirničarji dobili dodatnih 200 tisoč kubičnih metrov lesa.

Plantažni nasadi hitrorastočih vrst iglavcev in listavcev v svetu že dolga leta ne predstavljajo posebnosti, kajti že zdavnaj so spoznali prednosti takega načina proizvodnje lesa pred klasičnim. Pri nas pa zamisel papirničarjev o vzgoji plantaž pri gozdarjih ni naletela na poseben odmev. Zato je izvršni odbor zborničnega združenja TOZD papirne industrije sklenil, da bo poskrbel za čimprejšnjo izdelavo elaborata o opuščeni gozdni in kmetijskih površin v Sloveniji in možnostih za njihovo smotrnejšo izkoriščanje.

DE SPOROČA

Cenjene kupce iz Ljubljane prosim, da vse edicije Delavske enotnosti (tednik Delavska enotnost, priloge DE, brošure knjižnica SINDIKATI, kakor tudi publikacije ZKOS — glasbene, filmske, revija Lutka, zbirka Umetnost in kultura, zbirka Dramska knjižnica, priročniki) v vrednosti do 400 din kupujejo (z gotovino ali naročilnico) v naši trgovini v Tavčarjevi ulici 5.

Ce gre za nakup, ki presega 400 din pa pošiljajte naročilnico na naslov TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

HVALA ZA RAZUMEVANJE!

Razprava v sekciji SZDL o konkretnih vprašanih kulturne politike

Nekaj oglov okrog mize

Sonja Gašperič

VABLJENI VSI! Že po vabilu, objavljenem dvakrat v Delu, se je tisto sredo obetal zanimiv dogodek. Svet za kulturo pri republiški konferenci Socialistične zveze je objavil okvirna vprašanja, o katerih naj bi razpravljali, ko bi se 10. januarja zbrali v Klubu delegatov v Ljubljani: ali je naša kulturna politika dovolj celovita; v kolikšni meri je izoblikovana tudi kot nacionalna kulturna politika; kakšen je v njej delež poklicnih kulturnih ustanov, kulturnih in umetniških društev, različnih ljubiteljskih dejavnosti; kakšen je delež kritike v sredstvih javnega obveščanja? Tako vseobsegajoča vprašanja, da je bilo pričakovati razširitev razprave tako rekoč brez mejnih točk.

Vabljeni so bili vsi, delavci iz umetniških društev in kulturnih ustanov, vsi, ki bi o vprašanih kulturne politike lahko strokovno in politično presojali; vsi, ki so v zadnjem času sodelovali v javnih razpravah in polemikah. Gre torej za najširši krog, ki bi se udeležil razprave v sekciji SZDL, ta pa je tisto posebno težišče delovanja SZDL, o katerem govori v svoji knjigi »Smeri razvoja« Edvard Kardelj, in ki naj s svojo odprtostjo vsem zainteresiranim občanom pomeni protiutež forumskemu delu.

OBETAMO SI ZANIMIV DOGODEK, ko se v dvorani zbere več kot 120 kulturnih delavcev, med njimi številni samostojni umetniki, precej novinarjev, nekaj predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, organov družbenopolitičnih skupnosti, kulturnih skupnosti. Beno Zupančič, predsednik sveta za kulturo pri RK SZDL, vodi ta pogovor, ki je v bistvu neke vrste okrogla miza, pa čeravno sedimo v dvorani kot v kinu in govorci prihajajo pred mikrofon — za tihih dogovorjenih pet minut razprave iz ust —, ker so se po prejšnji demokratično dogovorili, da razpravo snemajo na magnetoponu.

ZUPANČIČ, UVODNIČAR, govori dobre četrte ure (uvodne misli si je napisal), nekoliko razširja že objavljena okvirna vprašanja za razpravo.

Poudarki: današnja razprava je samo ena izmed več širših razprav o aktualnih vprašanih kulturne politike v različnih družbenih krogih (pogovarjali naj bi se še sociologi — kulturologi, filozofi, politiki, novinarji, predstavniki družbenih institucij...). Te razprave naj bi pomagale združevati ustvarjalne družbene sile na temeljih socialističnega samoupravljanja in vsega, kar le-to vsebuje kot družbeni kulturni smoter. Potem Zupančič opisuje, v posplošitvah, osnovne poteze (izhodišča, prakso, izkušnje) sedanjega trenutka samoupravne organiziranosti v kulturi. Ustavlja se dlje ob nekaterih vprašanih: podružbljanje kulturne politike (v vseh celicah družbe); vrednotenje nacionalnega pomena kulturne tvornosti namesto sklicevanja na apriorni status institucije nacionalnega pomena; razširjena vloga intelektualnega dela v združenem delu in povezovanje vseh ustvarjalnih sil v družbi; vrednotenje kulturne tvornosti ne glede na njene poklicne ali nepoklicne tvorce itd.

POTEM GOVORI O POLEMIČNIH SPOPADIH, (ki jih je zlasti v zadnjem času precej) in o vprašanih, ki se v njih načelnajo. Nekatero polemiko so se rodile ob posameznih pojavih, lotile pa so se tudi splošnih vprašanj kulturne politike in kultur-

nega življenja, pri drugih je bil tok prav obraten, tretje še žive bolj v posameznih okoljih, kot pa v izoblikovanih javnih kritikah in stališčih. Še zmeraj je prisotna kritika na račun zveze komunistov, češ — da nima svoje kulturne politike, kolikor pa jo ima, se organizacije zanjo premalo zavzemajo. Takšna je kritika ZK zdaj, ne pred ali na njenih kongresih, in kot da ni zanimivo, da je ZK kritizirala svojo lastno politiko oziroma kulturno politiko lastnih organizacij in vodstev. Odmev na kulturne akcije, ki jih začneja SZDL (slovenščina v javni rabi, akcija za knjigo — novo založništvo, samoupravljanje v gledališčih itd.) kaže, da je SZDL izbrala prva vprašanja, čeravno je po drugi strani še čutiti misel nekaterih, da SZDL ni prostor, kjer naj bi se skupaj oblikovale prvine kulturne politike, kolikor po skupnem mnenju tja sodijo. Sicer pa je v polemikah opaziti težnjo obračunavanja z ljudmi, ne pa z idejami in stališči, težnjo prenesti kritiko včasih izven samoupravnih teles, ki so za to pravišnji okvir. Zupančič je tudi dejal, da je iz trte zvita trditve, »da se pogovarjamo kar naprej le somišljeniki«, saj je vsaka kritika dobrodošla, če seveda skuša prispevati, da bi nezadovoljiva stanja spremenili.

AVTENTIČNO RAZPOLOŽENJE ZA LASTNO DELO, to je vsekakor bila vezna nit razprave, v kateri je sodelovalo 19 govorcev. Med njimi so bili številni samostojni umetniki, ki so govorili o nerazrešenih eksistencialnih vprašanih lastnega dela. Bili so ostri, a njihova beseda ni bila žaljiva, bila je trezna. Malce privzdignjeni temperaturi govorcev o nekaterih res vročinskih vprašanih je med ustvarjalci ni zameriti. Saj se je končno vendarle treba strinjati z njimi, da takšen auditorij ustvarjalcev pogosto res ne pride do besede. A njihovi izvirni interesi bi se morali pogosteje soočati najprej med seboj, da bi se lahko organizirano soočali z drugimi kulturnimi interesi povsod tam, kjer se oblikuje kulturna politika. Naj takoj, še pred nizanem misli iz razprav povem, da zlasti samostojni umetniki mnogo pričakujejo od svojega sindikata (seveda so ta sindikat oni sami, vključeni v skupen sindikat vseh delavcev v kulturi!). Poleg vprašanj eksistencialnega pomena za delo svobodnih umetnikov in umetnikov v institucijah (v obeh primerih gre za njihov samoupravni položaj, pravice in dolžnosti), so razpravljali tudi o drugih vprašanih: o odtujenem političnem jeziku, kadar je govor o kulturi; o nekaterih pojavih komercializacije kulture, »o kulturi za folk«, o monopolizmu v kulturi; o zanemarjeni kulturni vzgoji mladine

in odraslih itd. Sicer pa moram na tem omejenem prostoru vsaj poskusiti posredovati nekatere misli govorcev v direktnem tonu in z direktnimi poudarki. To moram poizkusiti, sicer bom tudi sama zapadla v metodo, s katero se običajno v posplošitvah zabriše vse konkretno, posplošitev imamo pa res že preveč. (Opazim, da v dvorani ni nekaterih znanih polemikarjev, kasneje pa si zabeležim, da tudi ne prihajajo pred mikrofon vsi tisti, ki pa vendarle v dvorani so!)

SVETLANA MAKAROVIC, ZNANA PO TEM, DA NIMA DLAKNE NA JEZIKU, se je vprašala: Zakaj smo slabe volje? Predvsem zato, je dejala, ker samostojni umetniki še vedno nimamo niti osnovnih samoupravljaljskih pravic iz svojega dela, kot delavci v proizvodnji. In zato, je dejala, ker pri politikih, ko govorijo o kulturi, pogrešamo konkretnosti. Kulturniki veliko čitajo, slišijo, v ušesih pa jim ostane le zmerjanje, polžaljivke, opazke o privilegijih, elitizmu, monopolizmu, klikarstvu in podobnem so splošne, nihče ne pove, na koga letijo, zaradi kakšnega ravnanja, dejanja. Prizadeti so, in ne nazadnje »imamo od teh opazk škodo«. In dalje, se je vprašala, kaj so kriteriji za delavsko kulturo, kulturo množic (ogromno je množičnih kulturnih prireditvev, na katerih včasih zasmrdi po mentaliteti »to bo za folk«), kaj so kriteriji za podružbljeno kulturo, elitistično kulturo, za kulturo »našega človeka«? Je elitistična kultura tista, ki je naš delovni človek ne sprejema (ker smo zanemarili njegovo estetsko vzgojo, ker nima osno vne splošne izobrazbe, ker smo mu dali slabo izobrazbo)? Morali bi opredeliti, je dejala Svetlana Makarovič, kaj je kreativna kultura, kaj je rekreativna, kaj trim kultura.

PETER BOŽIČ je menil, da je Makarovičeva govorila o konvencionalnem mo delu mišljenja, ki je značilen za odnos slovenskih kulturnih delavcev do amaterizma. A to je bojazen, da amaterizem razdira kriterije profesionalne kulture in ogroža institucije. To je nespornost. Ali ni sijajna ekipa ljubljanskih dramskih igralcev, ki je delovala do leta 1965, izšla prav iz vrst amaterjev. Tudi sam je mislil drugače, dokler ni prišel do zaključka, da morajo poklicni kulturni delavci sodelovati z amaterizmom, kot mentorji, kot strokovni sodelavci, kajti »v gozdu bo zagotovo z raslo tudi kakšno visoko drevo«. Pri novi reviji Mentor so uspeli zbrati okoli dvajset kulturnikov, ki bodo sodelovali kot mentorji pisecem začetnikom.

O POLOŽAJU SVOBODNIH UMETNIKOV je govoril tudi Kovačević. Dejaj je, da so

umetniki sami za marsikaj krivi, ker se obnašajo »mazohistično«. Kulturna politika podpira institucije, ne pa ustvarjalce, ti pa včasih nimajo niti toliko denarja, da bi plačali najemnino za atelje. Zda se pripravljajo zakon o svobodnih umetnikih in morali bi terjati: tudi umetnikom rezultate njihovega dela. »Namesto tega se forumsko pogovarjamo, iz teh pogovorov pa sledi, kot da smo vsi svobodni umetniki bogatini, kdor pa ni, naj gre v združeno delo.« Tudi galerijski zakon je treba pogledati, vsi uslužbenci galerij imajo svoje pravice, kaj pa umetniki, ki razstavljajo? V osnutku zakona o svobodnih umetnikih se govori o pripravnosti v, to pa je nesmisel, to je preveč nasilna primerjava z združenim delom (kot da ne bi vedeli, kaj je pravni pojem za pripravnost; morali bi govoriti o pogojih za pridobitev statusa svobodnega umetnika, kajti ne diploma akademije, šele umetniški dosežki lahko opravijo ta status). A kar zadeva nespornost amaterizem — profesionalizem, to je nesmisel, meni Kovačević, kulturna vrednota je ustvarjena ali pa ni, tudi poklicni kulturniki proizvajajo včasih stvari, ki bi jim težko priznali kulturno vrednost.

V DRUŠTVU ARHITEKTOV so obravnavali osnutek zakona o svobodnih umetnikih in ugotovili, da jih je med arhitekti samo v ljubljanski regiji nad 50, je dejal tovariš Blaganje, v zakonu pa niso arhitekti niti omenjeni, ker tudi zakon o kulturnih skupnostih arhitekture ne omenja. Arhitekti terjajo, da se to popravi. Tudi v sredstvih javnega obveščanja dejavnost arhitektov ni deležna strokovnega vrednotenja, če pa se že omeni kakšna arhitektura, »osupljivo vedno izpadejo imena avtorjev« (res, že kar ustaljena praksa: pišemo, kdo je prezal vrvice, kdo je bil gost na otvoritvi, arhitekta največkrat sploh ne omenimo!)

MILOŠ MIKELN je med drugim dejal, da je čutil glavni poudarek v razpravi Svetlana Makarovič v tem, kakšen politični jezik se uporablja, ko se govori o kulturi. Pri iskanju nasprotnikov se v zadnjem času res pogosto citira elitizem. Toda kako različno! Na zadnjem sestanku Društva pisateljev so za krivca razmer proglasili Ivana Potrča, kot predstavnika elitizma. Mikeln meni, da smo v zadnjih letih res priče sektašenju, da se delijo pavšalne etikete na vse strani, kot smo včasih vse slabo vedeli samo o direktorjih. Kako to preseči? Mikeln je prepričan, da bi morali umetniki najti širši prostor za svojo ustvarjalno svobodo, da bi se morali avtorji med seboj sami spopadati, da bi se morali znebiti kompleksov slovenske manjvrednosti, saj na primer na po-

dročju slovenske založniške dejavnosti zanjo sploh ni razlogov. Kar pa zadeva samoupravni položaj svobodnih umetnikov, Mikeln meni, da v založbah ne bo problemov, saj pri Cankarjevi založbi na primer že predvidevajo, da bodo avtorji imeli enake pravice kot zaposleni delavci (regres, stanovanjski krediti, dnevnice, materialni stroški itd.), že zdaj pa uveljavljajo porast avtorskih honorarjev v enakem odstotku kot naraščajo osebni dohodki zaposlenih v založbi. Mikeln je govoril tudi o razbijanju monopolov in kot primer je navedel TV, ki ima monopolni položaj, ker je edina v Sloveniji, to pa toliko bolj terja, da argumentirano in utemeljeno kritično spremljamo vse njeno delo.

MITJA ROTOVNIK je med drugim govoril o pojavu, ko se na področju umetnosti v imenu demokracije terjajo enaki pogoji za delo, ne glede na ustvarjalno moč in rezultate dela posameznika. Tako pojmovanje demokracije odklanja seveda vsakršno selekcijo glede na kvaliteto, in tudi iz takih izhodišč se včasih tisto, kar je kvaliteta, označuje kot elitizem. »Za elitizem nismo nikoli proglasili to, kar je visoka kvaliteta«. Po mnenju Rotovnika je današnji položaj samostojnih umetnikov res prejši podooben položaju mezdnega delavca kot pa samoupravljavca, prav kulturni delavci zaposleni v institucijah, pa so zelo malo storili, da bi se položaj svobodnega umetnika spremenil.

FRANC ŠALI je med drugim dejal, da tudi kulturniki grdo govorijo, kadar v javnih polemikah več govorijo o tem, kakšen kdo je in kaj, kot pa o stvareh. Polemika, ki se je v zadnjem času razgrnila pred jugoslovansko javnostjo, po njegovem mnenju ni v ponos slovenskim izobražencem (zaslužijo res vsi to grajo?). Potem je dejal, da bi v središču naše pozornosti moralo stopiti vprašanje, kako živi naš delovni človek, kako on svoje interese povezuje z interesi družbe. Ne moremo biti tudi zadovoljni z odnosom delovnih kolektivov do procesov v kulturi. Sicer pa, je dejal, monopolizem, elitizem, to niso grde besede (sem sociolog, uporabljaj svoj aparat kot uporabljajo umetniki svojega!), to so resnični pojavi, o njih bi morali govoriti, ne pa da te pojme sprejemamo kot nekakšno ideologizirano zavest, ki hoče zatreti ustvarjalnost. Politika pa mora videti interese človeka, povezane interese v družbi. A ko je na nekem primeru ilustriral, kako kulturni delavec ne razume, kako se danes samoupravno financirajo kulturni programi (»Dajte nam denar!...« »Ne nosim ga jaz v žepu!«), je izval k razpravi Poldeeta Bibiča.

NE, DA NE BI VEDELI, kako se danes financirajo programi kulturnih ustanov, je dejal Bibič, toda gledališčniki smo že dolgo časa v neprijetnem položaju, da moramo sami slovenski narod prepričevati, v kakšnem položaju smo: zao stajajo osebni dohodki, usihajo delovni programi, ne morejo zaposliti delavca upravno-ekonomskega profila itd. Družba (njene organizirane zavestne sile!) bi nam morala pomagati razrešiti te naše probleme. Sicer pa je bilo v preteklosti tudi s šolstvom tako, dokler se ni spremenilo gledanje na izobraževanje...

DUBA SAMBOLEC je ogorčeno pripovedovala o položaju svobodnih likovnih umetnikov, o težavah diplomanta akademije,

ki jih ima vse dotlej, dokler z delom ne opraviči statusa svobodnega umetnika. Nima delovnega prostora, nima denarja, nima naročil. Ko status umetnika dobi, plačuje elektriko kot obrtnik, dela za visoke najemnine ateljev, za kurjavo, za material, za razstavljanje v lastni režiji itd. Vsaka razstava pomeni izgubo denarja. »Galerija razstavlja, dobi denar, mi nič.« »Sredstva galerij izvirajo iz našega dela, kam gredo ta sredstva?« »Nimam časa, da bi zaradi vseh teh nerešenih problemov hodila s sestanka na sestank...«

MARJAN KERŠIČ-BELAČ je nadaljeval to razpravo, na svojem primeru. Sam je moral ustvarjati svoj atelje, b rez družbene pomoči. Družba je po vojni zgradila le okoli dvajset ateljev. Dokler mi niso omogočili razstave, ni mogel dobiti statusa svobodnega umetnika, takrat pa je bil star 35 let, torej bo moral delati do 75. leta. Svobodni umetnik ni kreditno sposoben, arhitekti lahko zapravljajo za uvoz dragega materiala ogromno milijonov, na likovno opremo pri novogradnji odpade komaj kak milijon. Ali nas bo sindikat znal braniti v naših zahtevah?

ALENKA GERLOVIČ je menila, da se slabosti družbe odražajo tudi v kulturi. Slabo je, če umetniki na eni strani pristajajo na to, da nekdo drug zanje ureja stvari (uredi seveda v skladu z lastno predstavo!), slabo je, če nekdo govori, »da govori kot politik«, kajti mi vsi smo politiki! Elitizem je kot izraz birokratizma tudi v kulturi, a je tudi v politiki in tudi v gospodarstvu. Iz prvotnega tehnokratsko-birokratskega obravnavanja kulture smo prešli na ekonomistično obravnavanje kulture, kultura pa ne more biti okras družbe, meni Gerlovičeva. Kultura je postala »kšeft« (glasbena plaža, dr. romani), na likovnem področju pa imamo opravka s »kšeftom« na višji ravni, izvozni. V kulturi se problemi tudi ne dajo razreševati z mecenstvom. Gerlovičeva pa je obširno govorila tudi o tem, kako smo zanemarili kulturno vzgojo kot povezan proces od šole v odrasla leta, govorila je o nekoordiniranosti galerijskih in muzejskih programov v Jugoslaviji (zato pa smo po nepotrebnem zaplankani)...

Beno Zupančič je OB KONCU RAZPRAVE UGOOTOVIL, da je razprava pokazala nujnost, da izhajamo v kulturni politiki iz dela ustvarjalcev, da bi kulturna politika pospeševala ustvarjalnost, in da je potrebno zagotoviti tudi samostojnim umetnikom enakopraven samoupravljaljski položaj (ta problematika je prišla v razpravi najbolj v ospredje). Seveda pa je vsak interes potrebno soočiti z drugimi, zato govorimo o nujnosti dogovarjanja, sporazumevanja, sicer nastajajo konflikti...

Po treh urah se je dvorana izpraznila. Ne pa bife.

Poslušali smo tri ure... SMO SE TUDI RES SLIŠALI? SEM TUDI JAZ SLIŠALA VSE PRAVE POUČENJE? SEM ZAZNALA VSE OGLE TE OKROGLE MIZE?

Smučanje je iz leta v leto bolj draga zabava

Med papirničarji vedno večje zanimanje za športno rekreacijo

Zelo drago, pa dvakrat tako lepo!

Andrej Ulaga

Smuči in njihovo uporabno vrednost so, kot zatrjujejo zgodovinarji, prvi spoznali in si jih omislili naši bloški predniki. Bili so celo edini ljudje v Srednji Evropi, ki so ob hudih zimah, ko je sneg na debelo zamedel vse poti, s pridom uporabljali lesene plošce in se s pomočjo dolge palice spretno in hitro smučali od domačije do domačije. Valvazor piše, da so se spuščali po hribu navzdol »z neverjetno naglico«. Seveda pa si takrat tudi tisti možje z najbujnejšo domišljijo niti v sanjah niso predstavljali, da bo kasneje smučanje osvojilo svet, da bo postalo na moč priljubljeno športno razvedrilo deset in deset milijonov ljudi po vsem svetu.

Samo v naši majhni Sloveniji ima smučarjev več kot 200 tisoč ljudi, bolj ali manj redno pa nas smuča vsaj polovica toliko. Ni kaj! Kar je res, je res: čeprav je smučarski šport zelo drago razvedrilo, da ne bo pomote — govorimo o alpskem smučanju, je osvojil mlado in staro, vse, ki imajo v sebi vsaj kanček veselja do športa in gibanja. Pa tudi to drži, da je s smučanjem podobno kot z mamilom. Ko ga spoznaš, se mu le stežka še kdaj odrečeš.

Zato se mnogi ljudje odpovedujejo marsičemu, da gredo lahko v letu dni vsaj nekajkrat na sneg. Za mnoge pomeni to tolikšen izdatek, da si na račun smučanja včasih celo pritrjujejo od ust. Glede na poprečne slovenske osebne dohodke so namreč cene smučarske opreme, pa tudi samega smučanja v naših zimsko-športnih središčih prav astronomske. Namreč, ko je smučar opremljen od nog do glave, takrat se tisti najhujši izdatki šele pričnejo.

Prijatelj, ki se je te dni mudil v Kranjski gori, mi je povedal, da je dnevno odšel samo za polpenzijo več kot 300 dinarjev. K temu je moral dodati še po približno 100 dinarjev dnevno za smučanje in seveda še nekaj za malico, kosilo, časopise in podobne drobnarije. Če ie še tako gledal na vsak dinar, je potrošil

vsak dan najmanj po 500 dinarjev. Ker je bil na smučanju sam, pa tudi slabo zaslužil, je vse skupaj še nekako šlo. Kaj pa, če bi bil na smučanju z družino? Potlej bi v tednu dni potrošil okroglo 15 novih tisočakov, česar si seveda ne bi mogel privoščiti.

Pa je Kranjska gora v primerjavi z drugimi evropskimi smučarskimi središči še kar poceni. Nekdo drug, ki je pozabil na pravočasno rezervacijo, se bo te dni podal z družino na smučanje v zamejstvo. Povedal mi je, da se pač hoče v tednu dni nasmučati, pa naj stane, kolikor hoče. In res ga bo stala letošnja družinska smuka veliko-okroglo 25 novih tisočakov. Letalo, oskrba v hotelu, karte za žičnice, pa malo Coca-cola za otroke in nekaj kvartinov vina zanj.

Seveda, smučati se da tudi bolj poceni, dobro se nasmučati v času zimskih šolskih počitnic pa gotovo ne. Vsaj pri nas ne, kjer te v dolgih vrstah ob žičnicah, ko prebešaš, se rineš in preklinjaš, kaj kmalu mine veselje tudi do najlepšega športa. Je že tako. Tudi s smučanjem je podobno kot z drugimi stvarmi. Tudi smučišča in smučanje zahtevata red, urejenost, varnost, normalne pogoje. Če vsega tega ni, potem imamo tudi od smučanja bore malo.

In pri vsem tem se mnogi Slovenci, ki radi smučamo in se temu športu ne mislimo kar tako odpovedati, sprašujemo, zakaj smo pri nas, kjer tako radi poudarjamo pomen športa, tako zelo malo storili za smučanje? Zakaj mora vsako zimo več naših ljudi z »dilcami za snegom« na tuje, zakaj pitamo s svojim težko prisluženim denarjem tiste onstran meje, ki imajo že tako veliko več od nas, ko pa imamo doma tako lepe pogoje za razvoj smučarskega športa? Zakaj in doklej? Zakaj trdovratno vztrajamo na tem, da imajo vsi šoloobvezni mladi ljudje počitnice natančno v istih dneh, ko pa vemo, da s tem onemogočamo zimsko rekreacijo tako starejšim kot našim najmlajšim. Zakaj? Zato, ker je

tako že od nekdaj in ker imajo ob tej praksi naši šolniki najmanj problemov?

Seveda je takih in podobnih »zakaj« še veliko. Ponavljajo se iz leta v leto, iz sezone v sezono. Zato naši smučarji iz leta v leto izdatneje polnijo možničke tujim gostincem in žičničarjem, tisti, ki za to nimamo možnosti in ostajamo doma, pa smo iz leta v leto bolj slabe volje. Upravičeno, če ti ob sobotah in nedeljah, ko bi se lahko smučal, ne preostane drugega ko da se drenjaš, ves po-hojen hodiš po dilcah drugih in komaj čakaš večer, ko boš doma in imel spet, če ne drugega, vsaj — mir.

Na svidenje na Pohorju!

Ivo Virnik

Slovenski papirničarji — športniki so v vseh svojih lanskih akcijah uspeli uresničiti stališče slovenskih sindikatov in zveznega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije, da morajo biti delavske športne igre odraz letoletne množične športne rekreacije v organizacijah združenega dela. nikakor pa enkratni dogodek. Prav tako so se zavedali, da tekmovanja na zvezni ravni ne smejo postati elitne »olimpiade v malem« z nekaj sto ali celo več tisoč udeleženci, marveč tekmovanje, ki se ga po sistemu kvalifikacij v temeljnih in v delovnih organizacijah udeležijo naj-

boljše ekipe.

Ze podatek, da se je po izločilnih tekmovanjih v papirnicah udeležilo lanskih, 20. jubilejnih letnih športnih iger slovenskih papirničarjev v Ljubljani več kot 400 tekmovalcev in tekmovalk, zgovorno pričča, da so vsakoletne osrednje prireditve športnikov, zaposlenih v slovenski papirni industriji, doživele v zadnjih letih tak razmah, kakršnega ni nihče pričakoval. To je vnovična potrditev, da so tudi v delovnih organizacijah papirne industrije Slovenije, v katerih združuje samo v okviru SOZD Slovenija papir svoje delo 8500 delavcev, obradili prvi sadovi široko zasnovane akcije sindikatov na področju aktivnega preživljanja prostega časa zaposlenih v slovenskem gospodarstvu.

Ze pred srečanjem v Ljubljani so se konec marca zbrali na zimskih športnih igrah na Soriški planini najboljši smučarji. Nastopilo je 165 tekmovalcev in tekmovalk iz domala vseh združenih delovnih organizacij, v številu tiste, ki niso članice SOZD Slovenija papir. Največ uspeha so imeli smučarji Kartonažne tovarne Ljubljana, Papirografike, Aera-TOZD Tovarna celuloze Medvode in vevške papirnice. Predvsem je razveseljivo spoznanje, da se vsakoletnih osrednjih smučarskih manifestacij slovenskih papirničarjev, za katera za razliko od letnih iger ne veljajo izločilna tekmovanja, udeležuje vedno več privrženecv belega športa. To dokazuje, da v nekaterih delovnih organizacijah posvečajo vso skrb tudi redni zimski vadbi.

Ob takšnih srečanjih, kot sta bili lani na Soriški planini in v Ljubljani, ne gre samo za nabiranje novih moči za opravljanje vsakodnevnih nalog, pač pa so koristna tudi za izmenjavo izkušenj na področju gospodarjenja in seveda na področju organizacije aktivnega oddiha vseh, ki združujejo svoje delo v kolektivih v okviru SOZD Slovenija

papir. Bržčas bo ta tradicija prišla do svojega polnega izraza tudi na obeh letošnjih prireditvah, najprej na zimskih igrah v organizaciji Sladkogorske na Ribniškem Pohorju, konec avgusta pa tudi na letnih igrah, ki jih bo pripravila vevška papirnica.

Čeprav lahko govorimo o prvih sadovih akcij za množično športno rekreacijo med papirničarji, pa v mnogih osnovnih organizacijah sindikata, v okviru katerih imajo skozi vse leto organizirano vsaj eno obliko rekreacije, pravijo, da se redne tedenske vadbe udeležujejo bolj ali manj vedno isti delavci. Ti športniki potem tudi sestavljajo ekipe za občinske sindikalne igre, vsakoletno osrednjo letno prireditev papirničarjev in tudi za športne igre delavcev jugoslovanske papirne industrije. Prav gotovo v takšnih primerih niso upoštevali priporočila sindikatov, da morajo biti tekmovanja na višjih ravneh odraz množičnosti. Temu naj bi bilo krivo med drugim tudi pomanjkanje športnih objektov, slaba organizacija športne rekreacije v kolektivih, ne nazadnje pa tudi nezainteresiranost delavcev, zaposlenih v triizmenškem delu, za aktivno preživljanje prostega časa.

Pri uresničevanju stališča slovenskih sindikatov in zveznega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije je bila v zadnjem času najbolj aktivna komisija za šport in rekreacijo pri RO sindikata delavcev papirne, grafične, založniške in časopisno-informativne dejavnosti Slovenije, saj je s svojimi akcijami bistveno vplivala na razvoj delavskih športnih iger v papirni in grafični panogi. Ne samo, da je izoblikovala enotna merila za vsa tekmovanja, marveč je znala usmeriti tudi osnovne sindikalne organizacije k urejanju vseh zgočih problemov na področju množične športne rekreacije ter delavskih športnih iger papirne in grafične industrije Slovenije.

Foto: A. Ulaga

Konec minulega tedna so se na smučiščih Kranjske gore pomerili jugoslovanski novinarji. Vsega skupaj se jih je zbralo blizu 160, tekmovali pa so v izredno slabem vremenu v veleslalomu in v prelepem soncu v smučarskih tekih. Naj povemo, da se je tekmovanja v smučarskem teku udeležilo več kot 60 novinarjev. To je dokaz več, da smučarski teki zares osvajajo ljubitelje rekreacije na snegu, kar niti ni tako čudno. Vsa potrebna oprema za smučarski tek velja manj kot dobre vezi za alpsko smučanje.

Mednarodna smučarska zveza je izoblikovala osnovna smučarska »prometna pravila«

Za večjo varnost na smučiščih

Zima se je komaj dobro začela, pa se je na naših smučiščih polomilo že na stotine ljudi

Pred nedavnim je izdala Pravna fakulteta univerze v Zürichu doktorsko disertacijo M. Reinharta, v kateri osvetljuje pravna vprašanja v zvezi z nevarnostmi pri smučarskem športu. Delo je aktualno za vse dežele, kjer se ukvarja s smučanjem veliko ljudi, saj število lažjih in težjih nevarnosti pri tem priljubljenem športu narašča iz leta v leto. Samo pri nas se ob sobotah in nedeljah poškodejuje na smučiščih po nekaj sto ljudi, od katerih mnogi potlej dolgo niso sposobni za delo in normalno življenje. Zato si tudi pri nas prizadevamo, da bi uvedli večji red na obljudenih smučiščih in da bi s tem poskrbeli za večjo varnost na snegu. Kljub temu pa je na naših smučiščih še veliko nereda, samovolje in neobzirnosti, kar eno z drugim botruje tolikšnemu šte-

vilu nevarnosti. Zato danes objavljamo osnovna smučarska »prometna pravila«, kakršna je izoblikovala pravna komisija mednarodne smučarske federacije. Ta pravila so bila osnova avtorju omenjene doktorske disertacije za pravniške komentarje v najrazličnejših primerih. Zato velja seznaniti z njimi čim večje število ljubiteljev smučanja, saj smo pri nas šele na začetku prizadevanj, da bi omejili število nesreč na naših smučiščih.

OBZIRNOST PO DRUGIH. Vsak smučar se mora tako vesti in tako ravnanj, da ne ogroža in ne poškodejuje drugih.

IZBIRA SMERI KRMARJENJA. Smučar, ki se približuje drugim smučarjem od zadaj, mora smer vožnje tako izbrati, da ne ogroža tistih, ki smučajo pred njim.

OBVADANJE HITROSTI IN NAČINA VOŽNJE. Svojo hitrost kakor tudi način vožnje mora vsak smučar prilagoditi svojemu znanju ter terenskim in vremenskim razmeram.

PREHITEVANJE. Prehitevanje je dovoljeno od zgoraj ali spodaj, z desne ali leve, vselej pa v taki razdalji, da lahko smučar, ki ga prehitevamo, varno krmari po svoje.

DOLŽNOSTI, SMUČARJA, KI VSTOPA NA SMUČIŠČE ALI GA PREČKA. Vsak smučar, ki se zapelje v progo za smuk ali prečka smučišče, se mora prepričati, da to lahko stori brez nevarnosti zase ali za druge. Isto velja tudi v primeru postanka.

POSTAJANJE NA PROGI. Brez posebne potrebe smučar ne sme postajati na ozkih in nepreglednih delih proge za smučanje.

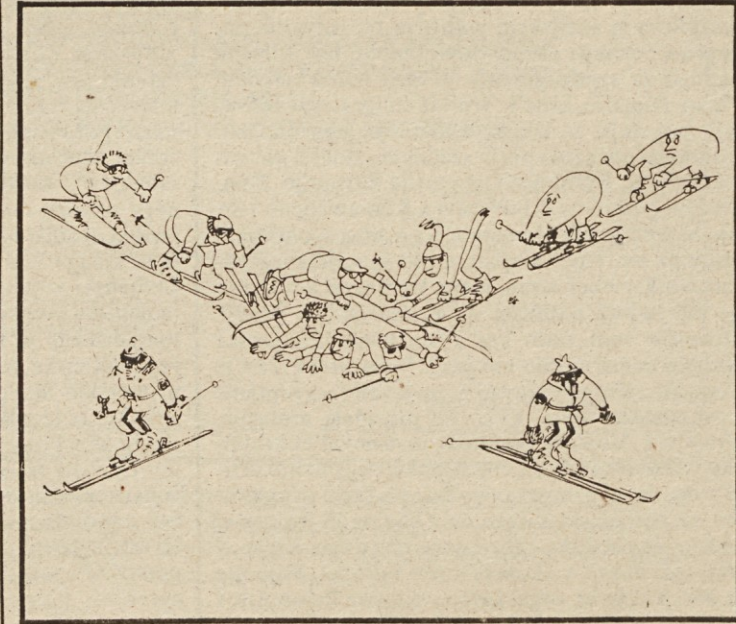
Kdor je padel, se mora na takem mestu kar najhitreje umakniti.

RAVNANJE V PRIMERU NEZGODE. Pri nezgodi je dolžan vsakdo nemudoma pomagati in poskrbeti za prvo pomoč.

VZPENJANJE. Vzpenjanje je dovoljeno smučarju samo na robu smučarske proge. Če je vidljivost slaba, se mora tudi z roba umakniti. Isto velja za smučarja, ki se vzpenja peš.

OBVEZNOST LEGITIMIRANJA. Vsakdo, ki je priča ali udeleženec nezgode, ki je odgovoren ali ne, mora dati v primeru nezgode svoje osebne podatke.

UPOŠTEVANJE ZNAKOV. Vsak smučar mora upoštevati vse znake, ki opozarjajo na red oziroma vedenje na smučiščih.

Primorski Slovenci pod fašizmom (1918—1941)

(XI.)

Močnejši od groženj in terorja

Milica Kacin — Wohinz

V letih 1927 in 1928 so bili na sedmih procesih sojeni zlasti vodilni komunisti iz Trsta in Istre, med njimi Albin Vodopivec, organizator komunistične mladine na Vipavskem in v goriški okolici. Leta 1929 so bili že omenjeni Gortanov proces, ki se je zaključil s smrtno obsodbo, ter trije večji procesi proti slovenskim komunistom in narodnjakom z Goriške. Razen Goričanov so aretacije v zvezi z atentatom na fašističnega konfidenta prizadele še organizacije v Kanalu, Idriji, Brdih, Tolminu in Kobaridu. Leta 1930 je že omenjeni prvi tržaški proces proti narodnim revolucionarjem, ki se je končal s štirimi smrtnimi obsodbami, zasenčeval ostala dejanja fašistične justice. Vendar so bili prav v tem letu še drugi pomembni procesi, ki so globoko posegli v ilegalno gibanje. Trinajst kmetov in delavcev iz Marezig je bilo obtoženih umora, terorističnih dejanj, podtalne organizacije, zbiranja za rdečo pomoč in podobno, in devet izmed njih je sodišče obsodilo na zapor od treh do dvajset let. Enajst komunistov iz Gorice je bilo obsojenih na eno do deset let zapora, sledil je še proces proti desetim narodnjakom iz Trsta, Pulja in Reke, obtoženim obnove političnega društva Edinost in Dijaške matice ter vohunjenja v prid Jugoslavije. Leta 1931 je bilo, poleg že omenjenega drugega dela procesa proti narodnim revolucionarjem, še šest večjih procesov proti sedemdesetim komunistom iz Trsta, Istre in Goriške Furlanije. Obtoženi so bili obnove komunistične stranke, širjenja propagande z letaki, tiskom, izobešanjem zastav in podobno. Za leto 1932 je najbolj značilen proces proti trinajstim kmečkim fantom iz Koprivišča pri Kalu nad Kanalom, obtoženih uboja finančnega stražnika in obsojenih na dvajset do trideset let zapora. Stražnika je sicer ustrelil lasten tovariš iz ljubosumja, vendar proces ni bil obnovljen. Leta 1933 je bil obsojen glavni organizator komunistične stranke v Slovenski Istri Natal Kolarič z dvema sodelavcema. Naslednje leto, 1934., je bilo obsojenih sedem Rihemberčanov (danes Branik), ker so z razbijanjem fašističnih znakov, eksplozijami ročnih granat in preprijemanjem slovenskih pesmi počastili obletnico bazoviških žrtev. Sicer pa sta bila še dva večja procesa proti komunistom iz Kopra, Milj, Rovinja, Vipave, Postojne in Pivke, kjer so organizirali komunistične celice, širili časopis Delo, zbirali za »rdečo pomoč« in podobno. Leta 1935 je bilo na petih procesih obsojenih sedemdeset organizatorjev in članov komunistične stranke, ki so v velikem obsegu vzpostavili organizacijo v goriški Furlaniji in spodnjem Krasu. Naslednje leto sta bila še dva procesa proti štiriinšestdesetim komunistom iz Gorice, Trsta in Istre. Aretacije v letih 1933 in 1934 so dejansko uničile komunistično organizacijo v omenjenih krajih, le s težavo so se porajale nove skupine, da so nadaljevale delo. V letih 1938 in 1939 je bila na štirih procesih obsojena večja skupina komunistov iz južne Istre, ker je razmnoževala in širila časopise Il Lavoratore, La voce del Popolo in Il fronte popolare. Leta 1939 je bil pomembnejši proces proti komunistom, organizatorjem ljudske fronte v Trstu, ki jih je vodil Paolo Morgan. Leta 1941 je bilo več procesov proti posameznikom kakor v prejšnjih letih. Obtoženi so bili zlasti hujškanja proti vojni, defetizma, sramotnega režima, rezanja vojaških telefonskih zvez in podobno. Vrhunec v zgodovini posebnega sodišča, če izvzamemo procese proti slovenskim partizanom, pa predstavlja drugi tržaški proces decembra 1941, proti šestdesetim Slovincem vseh nazorov, ki je trdo obračunal s predvojnimi komunističnim in splošnim protifašističnim gibanjem primorskih Slovencev.

VII. Na pragu narodnoosvobodilnega boja

Med Slovenci je komunistična organizacija prav v letih 1938—1940 dosegla svoj vrhunec na organizacijskem in akcijskem področju ter ustvarila pogoje za poznejši narodnoosvobodilni boj. Glavno zaslug za vzpon gibanja je imel tržaški študent Pinko Tomažič, ki se je vrnil iz emigracije v Slovenijo, bogatejši za izkušnje tamkajšnjega ljudskofrontnega povezovanja in seznanja s stališči novoustanovljene Komunistične partije Slovenije. Konkretnih podatkov o povezavi s Komunistično partijo Slovenije sicer nimamo. Na osnovi spominskih virov pa moremo sklepati, da so jo vzdrževali posamezniki z obeh strani meje. Primorski komunisti so bili najbrž navezani na Komunistično partijo Slovenije tudi zato, ker z vodstvom italijanske stranke ta čas ni bilo povezav. Po vrnitvi v Trst je Tomažič začel povezovati in utrjevati razkropljene komunistične vrste, ki so jih prizadele aretacije. Skupno z Alojzom Budinom je osnoval pokrajinsko vodstvo komunistične stranke, organiziral je tiskarno, da je razmnoževala časopis Delo in razpredel organizacijske mreže do Tolmina in Postojne. Močnejše partijske celice so se razvile na Krasu, v Vipavski dolini, v okolici Gorice in Trsta. Najbolj je bila, kot kaže, organizirana skupina komunistov v Divači in okolici, ki je vzdrževala zvezo z organi-

Pinko Tomažič (stoji drugi z desne) s tržaškimi mladinci

zacija v Slovenski Istri in s komunisti v Ljubljani.

Delo primorskih slovenskih komunistov je v tej dobi slonelo na programu, ki ga je Pinko Tomažič predložil na širši konferenci februarja 1939. Program, ki ga prav tako, kakor večino drugih dejstev poznamo le po ustnih virih in iz policijskih dokumentov, je vseboval naslednja načela: odločen in nepretrgan boj proti fašizmu do osvoboditve in združitve Trsta, Primorja in ostalih delov slovenskega ozemlja v sovjetsko republiko Slovenijo; združitve vseh naprednih slovenskih množic z italijanskim proletariatom in izvajanje temeljite propagande z besedo in tiskom. Trstu je program priznaval pretežno italijanski značaj, toda ker geografsko in gospodarsko pripada slovenskemu zaledju, naj bi postal del združenja Slovenije, italijanskemu prebivalstvu pa je jamčil popolno gospodarsko, politično in kulturno avtonomijo.

Uresničevanje tega programa je Tomažič prenesel predvsem v vrste slovenske mladine na podeželju in v mestih. Zato se je s sodelavci udeleževal sestankov in prireditev slovenske študentske in delavske mladine v Trstu ter izletov tržaške mladine po podeželju in sodeloval pri snovanju mladinskega ilegalnega tiska. V mladinske kroge in v narodnoobrambno delovanje je načrtno vnašal socialne ideje in pridobival, zlasti med mlajšimi, simpatizerje komunistične stranke. V Trstu je osnoval več skupin mladih komunistov ali komunističnih simpatizerjev, ki so uveljavljali njegovo politiko v liberalnonarodnjaških ali krščanskosocialnih mladinskih krogih.

Stališča komunistov: delovati tam, kjer je aktivnost največja, je nujno privedlo do zblizanja s tistimi narodnimi revolucionarji, ki so po izbruhu druge svetovne vojne ponovno zbirali orožje in se ukvarjali s sabotažno in obveščevalno dejavnostjo v korist zapadnih demokratičnih držav.

Individualne teroristične akcije so po letu 1932 sicer prenehale, tudi na osnovi sporazuma revolucionarne organizacije s komunistično stranko Italije iz 1936. leta, pač pa so se v letih pred drugo svetovno vojno poglabile priprave na morebitno spremembo režima v Italiji oziroma na bližajočo svetovni spopad. V tem spopadu so primorski narodnjaki videli možnost za rešitev primorskega vprašanja. Že napad Italije na Etiopijo leta 1935 je vzbudil upe, saj so primorski Slovenci pričakovali intervencijo zapadnih demokratičnih držav in italijanski poraz v afriški ekspediciji. Etiopska vojna pa zaradi neučinkovitih sankcij zapadnih držav, zlasti Anglije in Francije, ne samo da ni omajala fašističnega režima, temveč ga je z vojaško zmago celo utrdila. Rodil se je italijanski imperij. Kmalu zatem je še zmaga Francovih nacionalistov v španski državljanski vojni, ki jo je odločila prav italijanska in nemška pomoč, vzbudila vero v nepremagljivost italijanskega in nemškega nacifašizma. Na strani republikanske vojske v Španiji se je borila vrsta primorskih Slovencev, zlasti članov komunistične stranke, ki je odšla v Španijo iz emigracije v Jugoslaviji ali v Franciji. Glasili narodnih revolucionarjev Ljudska fronta in Svoboda sta tedaj posvetili veliko pozornost španski državljanski vojni, izražali sta solidarnost z republiko in vabili Slovence in Hrvate v Julijski krajini naj zbirajo zanjo gmotno pomoč. Po uspehih na bojiščih so postali očitni agresivni načrti osi Rim—Berlin za osvajanje evropskih ozemelj. Po priključitvi Avstrije k Nem-

čiji je Mussolini v jeseni 1938. leta obiskal več krajev v Julijski krajini in v govorih v Trstu in Vidmu jasno dal vedeti, da je prvi interes Italije prodreti na Balkan. Pakt med Italijo in Jugoslavijo, ki sta ga leta 1937 podpisala Stojadinović in Ciano, je bil kratkotrajen in ni prav nič zmanjšal italijanskih apetitov po jugoslovanskem ozemlju.

Zoper to grozečo nevarnost, ki je bila prisotna prav na mejah Slovenije, se je napredna slovenska javnost pripravljala z narodnoobrambnim gibanjem. Primorski emigranti v Jugoslaviji pa so čutili še posebno dolžnost: konkretno poseči v dogodke. V iskanju zaveznikov doma in v tujini za podporo osvobodilnim težnjam Primorske se je vodstvo Zveze emigrantskih društev navezovalo na jugoslovansko vlado in prek njene zunanje politike na jugoslovanski zaveznici Anglijo in Francijo. Pridobitev naklonjenosti teh dveh sil mu je bila porok za doseg končnega cilja: priključitev Primorske in Istre k Jugoslaviji. V ta namen je dalo na razpolago svoje moči za sabotažno in vojaško-obveščevalno dejavnost v Italiji, ki naj bi koristila državam v vojni proti Nemčiji in Italiji. To dejavnost so vodili tisti pripadniki narodno-revolucionarne organizacije, ki so se po letu 1929 zatekli v Jugoslavijo. Prek ilegalnih prehodov na raznih krajih italijansko-jugoslovanske meje so bili v stikih s posamezniki ali skupinami somišljenikov na Primorskem, zlasti v krajih v bližini državne meje. Na srečanjih tostran ali onstran meje so narodni revolucionarji dobivali navodila za delo, propagandno literaturo, pa tudi strelivo in orožje. V zadnjih letih pred vojno pa so po teh kanalih iz Slovenije prihajale večje količine razstreliva, namenjenega sabotažnim akcijam in orožja, predvidenega za oborožen boj v trenutku, ko bo Italija napadla Jugoslavijo.

Med te vsestranske priprave spada načrt za atentat na Mussolinija, ko je v septembru 1938 obiskal Kobarid. Čeprav do atentata ni prišlo, razlogi za neuspeh se različno tolmačijo, so priprave zanj dokaz drznosti primorskih narodnih revolucionarjev, saj so nameravali odstraniti glavnega nosilca fašistične politike, kar so pred njimi poskušali že štirje italijanski protifašisti.

V letu 1940, ko so tekle zadnje priprave za vstop Italije v vojno, so primorski narodnjaki stopili v akcijo. V februarju je bilo požgano skladišče vojaškega materiala v Klani. 5. junija pa je bila razstreljena železniška proga pri Trbižu. Dne 8. in 25. avgusta 1940 je prišlo tudi do uničenja smodnišnic v Piacenzi in v Bologni, sum je padel na primorske Slovence, vendar policijske oblasti atentatorjev niso identificirale. Italijanski viri govore tudi o organizaciji med slovenskimi železničarji v službi na italijanskih progah, ki naj bi onesposobljali vojni park in preprečevali transporte, usmerjene iz Italije v Nemčijo ter prevoz vojske na jugoslovansko mejo. Kaže, da so bile tovrstne priprave šele v zametku in da so aretacije leta 1940 preprečile realizacijo načrtov.

Pod pritiskom vojne nevarnosti so se tudi komunisti pripravljali na oborožen boj in vstajo v trenutku, ko bi Italija napadla Jugoslavijo. Obenem so v Delu pozivali vojske na dezertstvo, vojno sabotažo in nepokorščino. Načrti komunistov in narodnih revolucionarjev se niso skladali, vendar so se priprave obojih v tem trenutku ujemale, tako pri zbiranju orožja kakor v propagandi med množicami. Tesnejše povezave komunističnih voditeljev so

bile s tigrovskimi skupinami v Ilirski Bistrici in v Slavini pri Prestranku. Prek teh je Tomažič avgusta 1939 prišel v stik z vodstvom v Ljubljani, od kate-rega je dobil večjo količino orožja in razstreliva. Morda je bil tedaj sklenjen tudi sporazum za enotno delovanje. Albin Dujc, ki je vodil komunistično organizacijo v Divači, je razložil, da je bilo orožje in razstrelivo prevedeno za bodočo vstajo. Komunisti da so imeli natančen načrt za napad na orožniške postaje in miniranje železniških objektov v trenutku, ko bi prišlo do spopada med Italijo in Jugoslavijo. Sicer pa so menili, da bi ravnali tako, kakor bodo tedaj ravnali komunisti v Sloveniji. Bili so pripravljani na vojno in, če jih ne bi zaprli, bi že leta 1941 prišlo na Primorskem do vstaje. Imeli so, kakor pravi, vsak zase, vpliv na širši krog prebivalstva, ki je bilo po večini levo usmerjeno.

V letih 1939 in 1940 torej že lahko govorimo o protifašistični fronti med Slovenci v Julijski krajini, kakor so jo predvidevali slovenski komunisti že od leta 1926 dalje. Obstajala je delovna zveza med komunistično, narodnoliberalno in krščanskosocialno mladino, obstajala je zveza med narodnimi revolucionarji in komunisti, med slovenskim gibanjem v mestih in na podeželju. Na Krasu, v goriški in tržaški okolici, kjer je bila komunistična stranka močnejša, so bile protifašistične skupine pod vplivom komunistov. Vodstvi meščanskih struj, narodnoliberalne in krščanskosocialne, sta marca 1940 ustanovili skupen narodni svet, ki naj bi zastopal slovensko prebivalstvo v Italiji. Osnova za te vsestranske povezave na predvečer vojne je bila: narodna osvoboditev.

Toda leta 1940 je fašistična policija OVRA odkrila vse veje gibanja, komunistično, narodnorevolucionarno, mladinsko in kulturniško. Od marca do novembra je OVRA postopno aretirala 300 Slovencev iz Trsta, Krasa, Divače, Gorice in okolice ter iz obmejnih krajev Bovec, pa iz Baške grape, Pivke in Ilirske Bistrice. Manj so aretacije prizadele osrednji del Primorske, v Slovensko Istro pa sploh niso prodrle. Odkritih je bilo devet skrivališč orožja in razstreliva, radiooddajna postaja, trije tiskarski centri, skoraj ves ilegalni tisk ter bogata knjižnica v Trstu. Z mučenjem prijatih je preiskovalcem uspelo rekonstruirati dejavnost komunistov, narodnih revolucionarjev in mladinskih skupin. Izmed tristo aretiranih je bilo 240 kaznovanih z opominom, policijskim nadzorom ali internacijo, šestdeset najbolj odgovornih pa je policija izročila posebnemu sodišču za zaščito države. Razdelila jih je na tri skupine, 26 komunistov, 12 »teroristov« in 22 »izobražencev«, vendar je sodišče sodilo vsem skupaj na znanem drugem tržaškem procesu. Do izraza je namreč prišlo dejstvo, kakor razberemo iz tožilčevega govora, da je imelo gibanje, čeprav razvejano po nazorih, enoten cilj: rešitev jugoslovanske narodne manjšine izpod fašističnega jarma.

Oblasti so proces odlagale iz meseca v mesec, kakor se je spreminjal zunanje-političen položaj. Medtem je Italija aprila 1941 zasedla del Slovenije. Na okupiranem ozemlju so bili prijeti še nekateri primorski emigranti in priključeni obtoženec drugega tržaškega procesa. Čas procesa, od 2. do 14. decembra, je bil izbran v trenutku, ko se je na Primorsko že razširilo narodnoosvobodilno gibanje. Z ostrimi obsodbami je torej režim nameraval ustrašiti uporno prebivalstvo. Obtoženci so bili sojeni kot člani, voditelji in organizatorji »zarotniške organizacije«, ki je s sabotažami, političnim in vojaškim vohunstvom, ščuvanjem vojakov k nepokorščini in s pripravami na oboroženo vstajo nameravala »rušiti državno integriteto in enotnost«. Devet oseb je bilo obsojenih na smrt, (štirje so bili pomiloščeni na dosmrtno ječo), triindvajset na 30 let zapora, ostali na zapor od enega do 24 let, štiri obtožence je sodišče odpustilo. Dne 14. decembra 1941 so bili ustreljeni na Opčinah Pinko Tomažič ter narodni revolucionarji Viktor Bobek iz Trnovca pri Ilirski Bistrici, Ivan Vadnal iz Slavine, Simon Kos iz Ruta pri Grahovem in Ivan Ivančič iz Čezsoče.

Ogblavljenje komunističnega in narodnega gibanja na predvečer vstaje jugoslovanskih narodov je pomenilo težko izgubo za razvoj narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem. Hkrati sta splošna mobilizacija v kazenske bataljone in postrežno policijsko nadzorstvo nad celotnim slovenskim prebivalstvom zavrla množično dejavnost, obenem pa okrepila protifašistično razpoloženje. Narodnoosvobodilno gibanje se je kljub temu že leta 1941 razširilo iz Slovenije na Primorsko prek primorskih emigrantov, ki jih je poslala Komunistična partija Slovenije. Našli so pripravljena tla za razvoj Osvobodilne fronte in partizanskih enot, tako med preostalimi komunisti kot med narodnjaki, predvsem pa med tistimi socialno prizadetimi, a narodno zavednimi ljudmi, ki jim je oborožen narodnoosvobodilni boj pomenil logično nadaljevanje predvojne narodne in protifašistične odpora.

(KONEC)

Pred zimskimi počitnicami šolarjev

Belo veselje in črna žalost

Janez Sever

V Sloveniji imamo 851 osnovnih in 71 šol za posebno vzgojno usposabljanje, ki poleg 148 srednjih šol z njihovimi 250 enotami šolajo približno 315 tisoč učencev in dijakov. Vsa ta mladež bi naj bila z zimskimi počitnicami »nagrajena« za njeno, v tem šolskem polletju vloženo delo. Toda kdo, kje in kako organizira počitnice tej množici šolarjev, bodočih proizvajalcev? Tega nihče v Sloveniji ne ve!

Slovinci bi naj bili narod smučarjev

Večini naših šolarjev današnji življenjski pogoji že omogočajo, da se lahko ukvarja s celo vrsto športov. Med najbolj množične že nekaj let sodi tudi smučanje. Prav smučanje sodi po mnenju strokovnjakov poleg plavanja med športe, ki mlademu človeku in njegovemu razvoju najbolj koristijo. Zato so tudi naši programi osnovnih šol tako prilagojeni, da vključujejo v četrtem razredu osnovne šole plavanje, v petem smučanje. To bi naj bil pouk v tako imenovani šoli v naravi.

Medtem ko je plavanje nekoliko cenejši »šport«, saj mladež poleg brisače in kopalke »potrebuje« le vodo, sodi smučanje v kategorijo še kako dragih športov. Ze samo poprečna oprema velja okrog pol milijona starih dinarjev.

Vprašanje zase so potem še ostale smučarske možnosti naše mladine, ki naj bi nas prelevila v »narod smučarjev«. V Sloveniji zimske športni in drugi rekreacijski centri omogočajo dnevno rekreacijo okrog 50 tisoč smučarjem. Na dlani je torej, da vsi ti objekti ne morejo sprejeti v zimskih počitnicah niti vseh osnovnošolcev, kaj šele vseh, ki jim bela opojnost ponuja preprosto rekreacijo po napornem delovnem času. Seveda le v primeru, da bi imeli vsi navdušenci smučanja standard, ki ti dovoljuje bivanje v teh centrih, od katerih so tisti za petnajst starih tisočakov na dan — prava redkost.

Nekateri v Švico — drugi na peček

Razprave o tem, kako omogočiti čim večjemu številu šolarjev resnične počitnice, trajajo že več let. Kljub temu, da vemo, ko-

likšne so realne možnosti za organizirano smučanje v zimsko športnih centrih, v mislih imamo enotne štirinajstdnevne počitnice, še vedno nismo prišli do »drsečih« počitnic. Edini večji premik smo doživeli lani, ko so nekatere šole zaradi pomanjkanja snega zimske počitnice prestavile.

Letos je narava s snegom radodarna. Snega je vsepovsod dovolj. Tudi tam, kjer ga že nekaj let ni bilo. Tako bodo šolarji lahko te zimske počitnice le preživeli na snegu celo doma ali v najbližji soseščini. Kajti zimsko-športni centri so zasedeni vse do konca marca. O ne, ne mislite, da so jih razprodali za naše šolarje. Teh je v Kranjski gori, Pohorju, Veliki planini, Zatrniku, Kaninu in še kje sila malo. Zvečine so jih rezervirale šole iz drugih republik. Nekaj naših šol je uspelo dobiti prostor v redkih smučarskih središčih za učence petih razredov osnovnih šol, ki imajo po učnem programu obvezno šolo v naravi — smučanje.

Zanimiva je ugotovitev, da so tudi te šole v naravi zelo različne. Medtem ko šolarji iz večjih središč in industrijsko močnejših krajev prežive te šole v naravi v hotelih in domovih, velika večina šol nima denarja in pošilja šolarje kar na bližnje griče in hribočke. Tako je tudi tu očitna socialna neenakost in boleča diferenciacija.

Še huje in za otroka nič kaj spodbudne in vzgojne razlike se kažejo v samih zimskih počitnicah. Največ otrok ostane doma, zaradi prezaposlenosti staršev so prepuščeni sami sebi ali odinjeni k stari materi in sorodnikom na podeželje. Le nekaj tisoč učencev se bo tudi ob koncu teh zimskih počitnic lahko pohvalilo, da jih je preživelo skupaj s starši na snegu. Zaradi prenapoljenosti domačih, tudi dražjih smučarskih centrov, jih bo nekaj sto odpotovalo na zimske počitnice v tujino. Kot smo lahko izvedeli, so v času zimskih počitnic jugoslovanskih šolarjev razprodana skoraj vsa zimsko-športna središča v južni Avstriji in severni Italiji.

Od šole do šole različno

Nevezdržno je, da so za resnično smučarsko veselje spet

prikrajšani tisti otroci, ki že tako in tako nimajo tudi drugih športno rekreacijskih možnosti. Gre predvsem za otroke s podeželja in za otroke z nerazvitih območij. Kot kaže, redka športna društva, društva prijateljev mladine, mladinska organizacija in krajevne skupnosti doslej niso uspeli v svoje programe vključiti tudi skrb za zimsko veselje tamkajšnjih šolarjev. Povsem drugačna slika je v Ljubljani, Kopru, Kranju, Celju in Mariboru. Torej tam, kjer so ta društva resnično nosilci in organizatorji športnega življenja. Tako bo nekaj tisoč šolarjev deležnih posebnih skrbi prav v teh društvih in njihovih domovih. Toda teh domov in možnosti je še vedno premalo. V njih niso vključeni niti vsi domovi delovnih organizacij, ki bi prav tako lahko nudili toplo zatočišče naši mladini. Žal je večina teh domov tako organizirana, da posluje le tri, štiri mesece in to samo poleti.

Letos je mednarodno leto otroka. To naj ne bi bila parola. Žal je zdaj s tem v zvezi slišati samo že tiste znane fraze o tem, kako bomo »stanje analizirali in sprejeli ustrezne zaključke«. Očitno je, da tako kot nihče v Sloveniji ne ve in ne more povedati, kolikim šolarjem bo dejansko omogočeno preživeti počitnice organizirano in ob skrbnem varstvu, da ne bo prišlo do tolikšnih poškodb, kot je bilo to že pravilo minulih let, tako še manj vemo, kako naši otroci v Sloveniji dejansko živijo. Razlike so ogromne. Nič novega ne povemo, če omenimo, da so te razlike očitne že med centralno in podružnično šolo iste občine. Kolikšne so šole v primerjavi med občinami. Velik delež k tem razlikam prispevajo sama vodstva šol. Ob zbiranju podatkov, resnici na ljubo jih je moč dobiti zelo malo, smo ugotovili, da vsaka šola po svoje organizira počitnice in šole v naravi za svoje učence. Otroci so deležni večje skrbi in veselja tam, kjer je tudi vodstvo šole bolj »zagreto«, sposobnejše in prizadevnejše. Kot vemo, pa so spet na najbolj ogroženih območjih tudi največji problemi s — kadri. In tako bi naj bil naj hujši problem. Tudi letos, ko je, kot smo rekli, mednarodno leto otroka.

Kolikot otrok bo enako srečnih, kot so ti iz Kopa v Kranjski gori? Sicer pa je tudi v Kranjski gori v teh dneh slišati le malo slovenskih besed iz otroških ust

Naši zimsko-športni centri bi lahko »živeli« celo zgolj od slovenskih šolarjev, če bi seveda vsi imeli možnost preživeti zimske počitnice v teh, z denarjem združenega dela zgrajenih središčih

PRAVKAR IZŠLO:

Dr. Mirko Bunc:

MARKETING V ZDRUŽENEM DELU

(Področje plasmaja)

Knjiga, vezana v platno, z večbarvnim varovalnim ovitkom, obsega 340 strani. Razdeljena je na dva dela in devet poglavij. Vsa poglavja so smotrno opremljena s številnimi vmesnimi naslovi in podnaslovi. V knjigi je objavljenih 71 skic, diagramov in preglednic.

Cena za izvod 390 dinarjev.

NAROČILNICA

Pri ČGP Delo-TOZD Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo:

..... izvodov knjige **MARKETING V ZDRUŽENEM DELU** po ceni 390 din za izvod.

Naročene knjige nam pošljite na naslov:

(točen naslov naročnika, ulica, poštna številka, kraj)

naročeno, dne, kraj

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.

Žig

(čitljiv podpis naročnika)

Kozerija

Pojasnilo

Janez Voljč

Je pač tako, da vsak berač svojo malho hvali, vsak udeleženec v združenem delu pa svoj »stolček« brani, če je še tako majhen. Ta ugotovitev velja tudi za strokovnjake, ki se poklicno ukvarjajo z delitvijo osebnih dohodkov.

Pred dnevi so se sestali delavci temeljne organizacije Kovačija v Suhi dolini in očitali »vodilnim v koncilijah«, da samovoljno delijo osebne dohodke kovačem in da so pravilnik o delitvi »odtujili delavcem«. Rekli so, da nikoli ne vedo, koliko bodo ob mesecu dobili in da prejemaajo za enako delo zdaj več in drugič manj —

kdo ve zakaj. S tem pa so dregnili v sršenovo gnezdo. Tovariši iz strokovnih služb so te očitke gladko zavrnil, češ da se delavci premalo zanimajo za načelo delitve po delu in da razumevanje praktične izvedbe teh načel terja razgledane samoupravljavce, kar pa kovači še niso.

Delavci niso ugovarjali tej ugotovitvi, zahtevali pa so, naj jih pravilno podučijo o vseh vidikih delitve, s čemer so se strokovnjaki strinjali.

In tako se je zgodilo, da so kovači včeraj dobili pri vходу v tovarno šestnajst strani dolgo »pояsnilo o načinu delitve osebnih

dohodkov«, s katerim pa ne vedo, kaj početi. Napisano je namreč tako, da so se delavci ob njegovem prebiranju globoko zamislili nad svojim neznanjem in so začeli spoštljivo pozdravljati »tovariše iz koncilij«, kajti šele zdaj so spoznali, kako nujno jih potrebujejo. Samo oni znajo, denimo, izračunati BOD v vseh treh variantah: »Če je IPU pod 100, vendar ne manj kot IPU = 80, je BOD DOD/100 x 100 (100 — IPU) x 0,4; če je IPU od 100 do 120 je BOD DOD/100 x 100 + (IPU — 100) x 0,65, če je IPU nad 120, vendar ne več kot IPU = 150, JE BOD DOD/100 x

113 (IPU — 120) x 0,4.«

Torej tako.

Šestnajst strani takega pisanja je delavcem »pояsnilo«, da so njihovi očitki na račun strokovnih služb iz trte zviti in da v tej temeljni organizaciji resnično delijo dohodek po delu, čeprav tega iz plačilnih kuvert ni moč razbrati.

S tem se je razprava o delitvi osebnih dohodkov v Kovačiji končala. Nadaljevala se bo, ko bodo vsi delavci naredili fakulteto, vendar zdaj še ne vedo — katero.